

Praktični vodič za procjenu dobi

Praktični vodič za procjenu dobi

studeni 2025.

Europski potporni ured za azil (engl. *European Asylum Support Office*, EASO) preimenovan je 19. siječnja 2022. u Agenciju Europske unije za azil (engl. *European Union Agency for Asylum*, EUAA). Sva upućivanja na EASO, njegove proizvode i tijela tumače se kao upućivanja na EUAA.

Rukopis dovršen u studenom 2025.

Treće izdanje

Ni Agencija Europske unije za azil (EUAA) ni osobe koje djeluju u njezino ime ne odgovaraju za uporabu podataka iz ove publikacije.

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2025.

Print ISBN 978-92-9418-404-7 doi:10.2847/8209481 BZ-01-25-063-HR-C

PDF ISBN 978-92-9418-403-0 doi:10.2847/9454010 BZ-01-25-063-HR-N

© Agencija Europske unije za azil (EUAA), 2025.

Umnožavanje je dopušteno uz uvjet navođenja izvora.

Za svaku uporabu ili umnožavanje elemenata koji nisu u vlasništvu EUAA-a možda će biti potrebno zatražiti dopuštenje izravno od odgovarajućih nositelja prava. EUAA ne posjeduje autorsko pravo koje se odnosi na sljedeće elemente:

Naslovnica: [Seventyfour](#), ID 571507909, © Adobe Stock, 2025.

O vodiču

Zašto je sastavljen ovaj vodič? Misija je Agencije Europske unije za azil (EUAA) olakšati i podržati aktivnosti država članica EU-a i zemalja pridruženih šengenskom području (zemlje EU+ ⁽¹⁾) u provedbi zajedničkog europskog sustava azila (CEAS). Pakt o migracijama i azilu ⁽²⁾ usvojen je u svibnju 2024. U članku 25. Uredbe o postupku azila ⁽³⁾ (engl. *Asylum Procedure Regulation*, APR) upućuje se na postupak procjene dobi. Ovo se ažuriranje temelji na drugoj verziji vodiča koju je agencija objavila u rujnu 2018. i odražava zakonodavne promjene uvedene paktom o migracijama i azilu.

Kako je ovaj vodič pripremljen? Kako bi se smjernice uskladile s novim pravnim okvirom, EUAA je surađivao s vanjskim stručnjakom i dobio koristan doprinos Europske komisije, UNHCR-a i UNICEF-a. Prije dovršetka vodiča provedeno je savjetovanje o njemu sa svim zemljama EU+ putem EUAA-ove mreže stručnjaka za ranjivost i mreže za postupke azila. Upravni odbor EUAA-a usvojio je vodič u studenom 2025.

Kome je ovaj vodič namijenjen? Ovaj vodič prvenstveno je namijenjen osoblju zaduženom za podnošenje zahtjeva i provođenje postupka procjene dobi u slučajevima kad postoji opravdana sumnja u pogledu dobi tražitelja međunarodne zaštite. Tijela zadužena za postupak procjene dobi mogu se razlikovati od zemlje do zemlje. S obzirom na suradničku prirodu procjene dobi, važno je uključiti multidisciplinarnu skupinu stručnjaka. Ovaj bi vodič stoga trebalo distribuirati i staviti ga na raspolaganje svim stranama koje bi mogle sudjelovati u postupku procjene dobi. To uključuje osobe koje izravno sudjeluju kao procjenitelji, skrbnici, pravni savjetnici, odvjetnici, službenici za zaštitu djece i donositelji odluka te osobe koje su sudjeluju neizravno kao partneri koji upućuju tražitelja na procjenu.

Čemu ovaj vodič služi?

Stručnjaci se ovim vodičem mogu poslužiti kako bi:

- donijeli odluku o tome je li procjena dobi potrebna i potencijalno učinkovita za otklanjanje sumnji u pogledu dobi pojedinca,
- osigurali postojanje potrebnih zaštitnih mjera i poštovanje prava djece tijekom cijelog postupka, uključujući pravo na saslušanje i pomoć skrbnika ili roditelja te odvjetnika ili pravnog savjetnika,
- osigurali da je postupak procjene dobi usklađen sa zakonodavstvom EU-a i nacionalnim zakonodavstvom te da se stoga može uzajamno priznati među zemljama EU+.

⁽¹⁾ 27 država članica EU-a te Island, Lihtenštajn, Norveška i Švicarska.

⁽²⁾ Europska komisija: Glavna uprava za migracije i unutarnje poslove, „Pakt o migracijama i azilu”, mrežno mjesto Europske komisije, 21. svibnja 2024. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en

⁽³⁾ [Uredba \(EU\) 2024/1348](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o utvrđivanju zajedničkog postupka za međunarodnu zaštitu u Uniji i stavljanju izvan snage Direktive 2013/32/EU (SL L, 2024/1348, 22.5.2024.).

Ove smjernice služe kao podrška nadležnim tijelima i drugim dionicima koji sudjeluju u postupcima procjene dobi jer sadrže:

- opće informacije o procjeni dobi i pravnim zahtjevima u skladu s paktom (vidjeti [poglavlje 2 Prava i postupovna jamstva](#)),
- opća razmatranja povezana s praktičnom provedbom postupka procjene dobi (vidjeti [poglavlje 3 Praktično provođenje postupka procjene dobi](#)),
- pregled kaskadnog i multidisciplinarnog pristupa za procjenu dobi, uz posebno objašnjenje organizacije i funkcioniranja multidisciplinarnih timova i uloge osoba koje obavljaju liječničke preglede, gdje je primjenjivo (vidjeti [odjeljak 3.3.2 Medicinska procjena: davanje prednosti najmanje invazivnom pregledu](#)),
- objašnjenje o provođenju procjene dobi prikazom različitih metoda (vidjeti [Prilog 1. – Intervju za procjenu dobi](#) i [Prilog 2. Psihosocijalna procjena](#));
- opća praktična razmatranja koja je potrebno uzeti u obzir (vidjeti [Prilog 3. Kontrolni popisi – primjenjive norme, pružanje informacija, skrb i sigurnost](#)).

Kako je ovaj vodič povezan s nacionalnim zakonodavstvom i praksom?

Riječ je o alatu za meku konvergenciju. Nije pravno obvezujuć. Vodič je osmišljen kako bi se unaprijedila konvergencija praksi procjene dobi diljem područja EU+, čime se stručnjacima pomaže u provedbi dosljednih postupaka temeljenih na pravima uz poštovanje posebnih propisa EU-a i nacionalnih propisa. U svim pravnim instrumentima pakta upućuje se na Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravima djeteta ⁽⁴⁾, Povelju EU-a o temeljnim pravima ⁽⁵⁾ (Povelja), Europsku konvenciju o ljudskim pravima ⁽⁶⁾ (EKLJP) i okvir za temeljna prava, koje treba uzeti u obzir tijekom čitavog postupka azila, počevši od dubinske provjere. U tom okviru Uredbom o postupku azila pružaju se ključne zaštitne mjere koje usmjeravaju osmišljavanje i provedbu postupaka procjene dobi.

Kako je ovaj vodič povezan s drugim alatima, smjernicama, preporukama za procjenu dobi?

EUAA, *Praktični vodič za procjenu dobi – treće izdanje*, 2025. dio je šireg skupa alata za procjenu dobi, a to su:

- animacija EUAA-a za djecu „[All you need to know about age assessment](#)” (Sve što trebaš znati o procjeni dobi),
- brošura: EUAA, [All You Need to Know on Age Assessment](#) (Sve što trebaš znati o procjeni dobi), siječanj 2022.,
- EUAA-ova animacija za stručnjake „[Age assessment - Why? When? How?](#)” (Procjena dobi – Zašto? Kad? Kako?) i materijali za informiranje za djecu dostupni na portalu [Let's speak asylum](#) (Razgovarajmo o azilu).

⁽⁴⁾ Opća skupština UN-a, [Konvencija o pravima djeteta, Ujedinjeni narodi](#), Zbornik ugovora, sv. 1577., str. 3, 20. studenog 1989., <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1989/en/18815>.

⁽⁵⁾ Europska unija, [Povelja Europske unije o temeljnim pravima](#), 26. listopada 2012., 2012/C 326/02.

⁽⁶⁾ Vijeće Europe, [Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, izmijenjena Protokolima br. 11 i br. 14](#), 4. studenog 1950., ETS 5.

Ovaj vodič treba upotrebljavati zajedno sa sljedećim dokumentima:

- EUAA/FRA, *The Asylum Procedure – Practical tool for guardians* (Postupak azila – praktični alat za skrbnike), 2023. i
- EUAA, *Practical Guide on the Best Interests of the Child – Second edition* (Praktični vodič o najboljim interesima djeteta – drugo izdanje) (očekuje se 2026.).

Neki od EUAA-ovih praktičnih vodiča i alata na koje se ovaj praktični vodič odnosi bit će objavljeni i/ili postupno ažurirani u razdoblju od 2025. do 2027. Ažuriranjem će se te publikacije uskladiti sa zakonodavnim instrumentima pakta o migracijama i azilu. Nakon objave publikacije će biti dostupne na internetu zajedno sa svim drugim proizvodima EUAA-a na [EUAA-ovu mrežnom mjestu](#).

Izjava o odricanju od odgovornosti

Ovaj vodič pripremljen je ne dovodeći u pitanje načelo da samo Sud Europske unije može dati mjerodavno tumačenje prava EU-a.

Sadržaj

Popis pokrata	8
Pojmovnik	10
1. Važnost dobi	13
2. Prava i postupovna jamstva	16
2.1. Najbolji interes djeteta	18
2.2. Pretpostavka maloljetnosti	21
2.2.1. Procjena dokumentiranih dokaza	24
2.2.2. Obrazloženje procjene dobi	26
2.3. Skrbništvo ili zastupanje	27
2.4. Uloga pravnog savjetnika	29
2.5. Pravo na informacije, sudjelovanje i pristanak	31
2.6. Kvalificirani procjenitelji dobi	32
2.7. Nepristranost i nediskriminacija tijekom postupka procjene dobi	36
2.8. Primjena načela blagodatni sumnje	39
3. Praktično provođenje postupka procjene dobi	40
3.1. Utvrđivanje posebnih potreba	42
3.2. Odluka o pokretanju procjene dobi	42
3.2.1. Jamčenje zaštitnih mjera uz sprječavanje zlouporabe sustava	45
Poštovanje postupovnih jamstava	48
3.3. Kaskadni i multidisciplinarni pristup procjeni dobi	50
3.3.1. Nemedicinske metode za procjenu dobi	52
3.3.2. Medicinska procjena: davanje prednosti najmanje invazivnom pregledu	55
3.4. Odluka	58
3.5. Osporavanje odluke o dobi	60
3.5.1. Preispitivanje odluke o procjeni dobi s obzirom na nove dokaze	60
4. Tehnologije u nastajanju i nove tehnologije	61
5. Dodatni resursi	62
Prilozi	63
Prilog 1. – Intervju za procjenu dobi	63
Prilog 2. Psihosocijalna procjena	73

Prilog 3. Kontrolni popisi – primjenjive norme, pružanje informacija, skrb i sigurnost.....	81
Prilog 4. Primjer obrasca za pristanak za sudjelovanje u procjeni dobi	84
Prilog 5. Pregled metoda procjene dobi iz izdanja vodiča za 2018.	86
Smjernice o postupnoj provedbi metoda.....	87

Popis pokrata

Pokrata ili skraćeni naziv	Definicija
BIC	najbolji interes djeteta
CEAS	zajednički europski sustav azila
COI	informacije o zemlji podrijetla
CRC	Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta
Direktiva o uvjetima prijhvata (2024.)	Direktiva (EU) 2024/1346 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o utvrđivanju standarda za prihvata tražitelja međunarodne zaštite.
Države članice	Države članice EU-a
EUAA	Agencija Europske unije za azil
Eurodac	europski sustav za usporedbu otisaka prstiju
FRA	Agencija Europske unije za temeljna prava
Povelja	Povelja Europske unije o temeljnim pravima
THB	trgovina ljudima
UI	umjetna inteligencija
UNHCR	Visoki povjerenik Ujedinjenih naroda za izbjeglice
UNICEF	Fond Ujedinjenih naroda za djecu
Uredba o dubinskim provjerama	Uredba (EU) 2024/1356 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o uvođenju dubinske provjere državljana trećih zemalja na vanjskim granicama i izmjeni uredbama (EZ) br. 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 i (EU) 2019/817,
Uredba o kvalifikaciji	Uredba (EU) 2024/1347 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva kao korisnika međunarodne zaštite, za jedinstveni status za izbjeglice ili za osobe koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu i za sadržaj odobrene zaštite, o izmjeni Direktive Vijeća 2003/109/EZ i stavljanju izvan snage Direktive 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća.
Uredba o postupku azila	Uredba (EU) 2024/1348 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o utvrđivanju zajedničkog postupka za međunarodnu zaštitu u Uniji i stavljanju izvan snage Direktive 2013/32/EU

Pokrata ili skraćeni naziv**Definicija****Uredba o upravljanju azilom i migracijama**

Uredba (EU) 2024/1351 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o upravljanju azilom i migracijama, izmjeni uredbi (EU) 2021/1147 i (EU) 2021/1060 i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 604/2013

Pojmovnik

Biološka dob: stvarno stanje procesa starenja tijela i potencijal za dugovječnost, a ne samo koliko je godina osoba živa (kronološka dob) ⁽⁷⁾. Na nju utječu čimbenici kao što su prehrana, tjelovježba, genetika i izloženost okolišu ⁽⁸⁾.

Dijete bez pratnje: primjenjuje se kao sinonim pojma **maloljetnik bez pratnje**, a označava dijete/maloljetnika koji uđe na područje EU+ bez odrasle osobe odgovorne za njega prema pravu ili praksi dotične države, i to sve dok se takva osoba / odrasla osoba o njemu doista ne počne brinuti. To uključuje dijete/maloljetnika koji je ostao bez pratnje nakon što je ušao na područje EU+ ⁽⁹⁾. Taj pojam obuhvaća i **djecu odvojenu od roditelja**, što znači djecu u pratnji rođaka ili drugih odraslih članova obitelji koji nisu njihovi roditelji ili zakonski skrbnici.

Dijete ili maloljetnik: državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva mlađa od 18 godina. Pojmovi se smatraju sinonimima za upućivanje na bilo koju osobu mlađu od 18 godina. U ovoj se publikaciji upotrebljavaju oba pojma. EUAA daje prednost izrazu „dijete”. Međutim, pojam „maloljetnik” također se upotrebljava kada se na njega izričito upućuje u pravnoj odredbi. U ovom se vodiču osoba koja traži međunarodnu zaštitu čija dob nije utvrđena ili se dovodi u pitanje također naziva **tražiteljem** ili **pojedincem**. Ove se smjernice primjenjuju kako na djecu bez pratnje tako i na djecu s pratnjom te su u skladu s time uključena relevantna upućivanja.

Invazivno ⁽¹⁰⁾ ili intruzivno: pojam „invazivno” često se upotrebljava u medicinskim postupcima za označavanje uvođenja instrumenata ili drugih predmeta u tijelo ili tjelesne šupljine, što podrazumijeva i rezanje tkiva. Ako je invazivna, metoda procjene vjerojatno će imati negativan ili nepoželjan utjecaj na psihosocijalnu dobrobit osobe. To ne uključuje samo medicinske intervencije, nego i postupke kao što su pregledi ili fotografiranje dijelova golog tijela (koje se uključuje u tražiteljev spis). Iako nisu fizički invazivni u medicinskom smislu, ti se postupci smatraju intruzivnima i mogu imati sličan utjecaj na dostojanstvo i dobrobit tražitelja.

Kronološka dob ⁽¹¹⁾: dob koja se mjeri u godinama, mjesecima i danima od trenutka rođenja osobe.

Opravdane sumnje: opravdane sumnje postoje kada se navedena dob pojedinca ne može utvrditi ili se osporava nakon provjere dobi, uključujući saslušanje objašnjenja tražitelja, pregled dostupnih dokumentarnih dokaza i razmatranje drugih relevantnih dokaza i indikacija. U takvim slučajevima prikupljene informacije ne potkrepljuju u dovoljnoj mjeri vjerodostojnost navedene dobi i možda će biti potrebna procjena dobi.

⁽⁷⁾ Terry Smith i Laura Brownlees, *Procjena dobi: tehnička napomena*, UNICEF, siječanj 2013., <https://www.refworld.org/reference/themreport/unicef/2013/en/90892>.

⁽⁸⁾ Cleveland Clinic. 2025. „Biological Age: What It Is and How You Can Measure It.” (Biološka dob: što je i kako je možete izmjeriti) *Health Essentials*, 10. siječnja 2025., https://health.clevelandclinic.org/biological-age?utm_source=chatgpt.com.

⁽⁹⁾ Članak 3. stavak 7. Uredbe o postupku azila i članak 3. stavak 11. Uredbe o kvalifikaciji.

⁽¹⁰⁾ Definicija internetskog rječnika Oxford: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/us/invasive>.

⁽¹¹⁾ UNICEF *Technical note on age assessment* (UNICEF-ova tehnička napomena o procjeni dobi), 2013., *op. cit.*, fn. 7.

Postupak procjene dobi: postupak koji provode nadležna tijela radi procjene dobi (kronološke dobi ili raspona dobi) tražitelja kako bi se utvrdilo je li tražitelj međunarodne zaštite dijete ili odrasla osoba.

Povjerenstvo za procjenu dobi: multidisciplinarni tim koji zajednički radi na procjeni dobi tako što procjenjuje različite čimbenike, kao što su fizički, psihološki, razvojni, okolišni i kulturni čimbenici. Povjerenstvo se sastoji od stručnjaka uključenih u tu konkretnu procjenu dobi i može se sastojati od socijalnih radnika, (etno)antropologa, dječjih psihologa, liječnika (pedijatra ili drugog liječnika specijaliste) i kulturnog posrednika.

Pravni savjetnik: pravni savjetnik kojemu je prema nacionalnom pravu dopušteno ili odobreno u tom svojstvu pružanje pravnih savjeta ili osoba kojoj je povjereno pravno savjetovanje ⁽¹²⁾.

Pravni zastupnik: pravni savjetnik, odvjetnik koji je ovlašten ili mu je odobren rad u skladu s nacionalnim pravom, koji pruža pravnu pomoć i zastupanje u pogledu pravnog lijeka ili pravnog sredstva protiv odluke o azilu. Pravna pomoć i zastupanje ⁽¹³⁾ znači pojedinačna, detaljna i prilagođena pomoć pri pripremi dokumenata za izjavljivanje pravnog lijeka, sudjelovanje u saslušanju itd. Kako bi se osiguralo učinkovito ostvarivanje prava na djelotvorno pravno sredstvo, pravni zastupnik trebao bi biti dostupan odmah nakon obavijesti o negativnoj odluci. Kako bi se osiguralo učinkovito ostvarivanje prava na djelotvorno pravno sredstvo, pravni zastupnik mora biti dostupan odmah nakon obavijesti o negativnoj odluci.

Privremeni skrbnik: osoba koja pruža potporu djetetu do imenovanja stalnog skrbnika. Paktom je predviđeno da se ta osoba imenuje već tijekom dubinske provjere ⁽¹⁴⁾. Tu se osobu imenuje što je prije moguće kako bi privremeno djelovala kao zastupnik djeteta bez pratnje (ili osobe čija se dob osporava) dok se ne imenuje skrbnik ili zastupnik. Privremeni skrbnik mora biti osposobljen kako bi pomogao djetetu i zaštitio njegove najbolje interese i opću dobrobit, što mu omogućuje da ostvari prava predviđena pravnim okvirom i spriječi nestanak djece migranata.

Procjenitelji ili procjenitelji dobi: stručnjaci zaduženi za procjenu dobi pojedinaca čija je prijavljena dob upitna, posebno u kontekstu migracija i azila.

Provjera dobi: prvi korak u svrhu utvrđivanja činjenica koji tijekom provjere identiteta poduzima nadležni službenik. Taj se korak obično odvija tijekom postupka identifikacije i uključuje nekoliko ciljanih pitanja za prikupljanje osnovnih osobnih podataka i dostupne dokumentacije. Nije riječ o sveobuhvatnom intervjuu, već o dijelu provjera identiteta ili ranjivosti, čija je svrha procijeniti čini li se navedena dob vjerodostojnom kada se pojave početne sumnje. Usmeno ispitivanje u ovoj fazi mora biti kratko i razmjerno, s naglaskom na osnovnim biografskim podatcima (kao što su ime, datum i mjesto rođenja, članovi obitelji, dokumenti koje tražitelj možda posjeduje i može podijeliti te dokumenti koji su predloženi, a čine se krivotvorenima ili prijevarno pribavljenima/upotrijebljenima). To se čini kako bi se provjerilo postoji li ozbiljna sumnja u pogledu navedene dobi. Obično se provodi tijekom početnih kontrola (npr. dubinska provjera na granici). Ako i dalje postoje ozbiljne sumnje,

⁽¹²⁾ Uvodna izjava 14. Uredbe o postupcima azila.

⁽¹³⁾ Članak 17. Uredbe o postupku azila.

⁽¹⁴⁾ Uvodna izjava 25. Uredbe o dubinskoj provjeri: [Uredba \(EU\) 2024/1356](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o uvođenju dubinske provjere državljanima trećih zemalja na vanjskim granicama i izmjeni uredaba (EZ) br. 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 i (EU) 2019/817 (*SL L, 2024/1356, 22.5.2024.*).

predmet se mora uputiti tijelu odlučivanja radi procjene jesu li doista utemeljene i može li se opravdati formalna procjena dobi.

Skrbnik ⁽¹⁵⁾ ili **zastupnik** ⁽¹⁶⁾: neovisna osoba koju imenuje nadležno tijelo radi zaštite najboljih interesa i opće dobrobiti djeteta bez pratnje. U tu svrhu skrbnik zastupa dijete i djeluje u njegovo ime te dopunjuje njegovu pravnu sposobnost prema potrebi. Oba se pojma smatraju sinonimima i upotrebljavaju se u paktu. U praktične svrhe u ovom vodiču EUAA prednost daje izrazu „skrbnik”.

Tijelo odlučivanja: nacionalno tijelo odgovorno za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu ⁽¹⁷⁾ i odgovorno tijelo za odlučivanje o tome treba li provesti procjenu dobi. To je i nadležno tijelo za donošenje konačne odluke o dobi tražitelja nakon završetka procjene ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁵⁾ U skladu s člankom 3. stavkom 18. [Uredbe \(EU\) 2024/1347](#) (Uredbe o kvalifikaciji): „skrbnik” znači fizička osoba ili organizacija, uključujući javno tijelo, koju su nadležna tijela odredila da maloljetniku bez pratnje pomaže, da zastupa ga i da djeluje u njegovo ime, prema potrebi, kako bi se osiguralo da maloljetnik bez pratnje može uživati prava i ispunjavati obveze iz ove Uredbe, uz istovremenu zaštitu njegova najboljeg interesa i opće dobrobiti. U praksi se skrbnika često izjednačuje sa zastupnikom ili socijalnim radnikom.

⁽¹⁶⁾ Pojam „zastupnik” upotrebljava se u: novoj Direktivi o uvjetima prihvata (2024.) ([Direktiva \(EU\) 2024/1346](#)), Uredbi o postupku azila, Uredbi o upravljanju azilom i migracijama ([Uredba \(EU\) 2024/1351](#)), Uredbi o dubinskoj provjeri ([Uredba \(EU\) 2024/1356](#)) i Uredbi o Eurodacu III ([Uredba \(EU\) 2024/1358](#)). Pojam „skrbnik” upotrebljava se u kontekstu Uredbe o kvalifikaciji. U skladu s odgovarajućim definicijama imat će istu ulogu, ali različite zadatke. Međutim, kako bi se osiguralo kontinuirano zastupanje maloljetnika bez pratnje, skrbnik u kontekstu Uredbe o kvalifikaciji može biti ista osoba kao i zastupnik imenovan u kontekstu Direktive o uvjetima prihvata (2024.) i Uredbe o postupku azila.

⁽¹⁷⁾ Članak 3. stavak 16. i članak 4. stavak 1. Uredbe o postupku azila.

⁽¹⁸⁾ članak 25. stavak 1. Uredbe o postupku azila

1. Važnost dobi

Dob je temeljni aspekt **osobnog identiteta** i definira odnos između pojedinca i države. Djeca su posebna skupina koja ima posebna prava, potrebe i povlastice sve dok ne navršše 18 godina, u skladu s člankom 1. Konvencije o pravima djeteta ⁽¹⁹⁾.

Članak 1. Konvencije o pravima djeteta

...dijete je svako ljudsko biće mlađe od 18 godina, osim ako se prema zakonu primjenjivom na dijete punoljetnost ne stječe ranije.

U svim državama članicama Europske unije punoljetnost se stječe s 18 godina. Nacionalnim zakonima mogu se dodijeliti određena prava i obveze u mlađoj dobi, kao što su brak, kaznena odgovornost ili pravna sposobnost za neke upravne postupke. Društvo službeno priznaje postojanje i identitet djeteta putem upisa u matične knjige, kako je utvrđeno člancima 7. i 8. Konvencije o pravima djeteta.

Napomena o rodnim listovima ⁽²⁰⁾: rodni list, dobiven nakon upisa rođenja, osobi služi kao dokaz o pravnom identitetu. Smatra se „temeljnom ispravom” potrebnom za podnošenje zahtjeva za izdavanje drugih isprava, uključujući putovnicu. Izdavanje rodnog lista djeci neposredno nakon rođenja umjesto kasnije u životu ključno je kako bi se osiguralo da mogu ostvariti svoja prava i pristupiti uslugama kao što su zdravstvene usluge, socijalno osiguranje itd.

Prema UNICEF-u, svako četvrto dijete mlađe od pet godina i dalje je neupisano u određenim zemljama, uključujući Somaliju, Eritreju, Etiopiju ili Afganistan ⁽²¹⁾. **Niske stope prijave rođenja** većini djece u takvim zemljama stvaraju probleme u pogledu dokazivanja identiteta i dobi s pomoću dokumenata, zbog čega mogu ostati bez državljanstva, nezaštićena i lišena svojih prava.

Osim upisa, UNICEF ⁽²²⁾ je istaknuo znatnu razliku između broja djece čije je rođenje upisano i onih koja posjeduju **rodni list**. U cijelom svijetu upisano je oko 508 milijuna djece mlađe od pet godina, ali oko 70 milijuna njih nema dokaz o upisu u obliku rodnog lista. U zonama sukoba, kada pobunjenički ili nedržavni akteri preuzmu vođenje matičnih knjiga i izdavanje rodnih listova, takve potvrde ili upise vlade često ne priznaju, nisu priznati na međunarodnoj

⁽¹⁹⁾ Opća skupština UN-a, *Konvencija o pravima djeteta, Ujedinjeni narodi*, op. cit., fn. 4.

⁽²⁰⁾ UNICEF, *Birth Registration for Every Child by 2030: Are We on Track?* (Upis rođenja svakog djeteta do 2030.: jesmo li na dobrom putu?), podatci UNICEF-a, <https://data.unicef.org/resources/birth-registration-for-every-child-by-2030/>.

⁽²¹⁾ UNICEF, *Birth Registration*, (Upis rođenja), podatci UNICEF-a, <https://data.unicef.org/topic/child-protection/birth-registration/>

⁽²²⁾ UNICEF, *Birth registration for Every child do 2030: Are We on Track?* (Upis rođenja svakog djeteta do 2030.: jesmo li na dobrom putu?), op. cit., fn. 20.

razini ili se mogu upotrijebiti za izdvajanje pojedinaca koji su navodno povezani s drugom stranom u sukobu (kako je prijavljeno, na primjer, u Siriji ili Ukrajini ⁽²³⁾).

Konvencijom o pravima djeteta priznaje se da svako dijete ima pravo na identitet i državljanstvo.

Članak 7. stavak 1. Konvencije o pravima djeteta

Dijete mora biti upisano u matične knjige odmah nakon rođenja i od rođenja ima pravo na ime, pravo na stjecanje državljanstva i, koliko god je moguće, pravo da zna svoje roditelje i uživa njihovu skrb.

Ako osoba nezakonito izgubi identitet, država ga mora ponovno uspostaviti i osigurati priznavanje njezinih prava. Na temelju članka 8. stavka 2. Konvencije o pravima djeteta, **očuvanje i ponovna uspostava nečijeg identiteta** obveza je svih država potpisnica Konvencije, a ne samo države te osobe.

Dob može predstavljati **bitnu činjenicu** u traženju međunarodne zaštite jer se iskustva kao što su dječji brak, prisilno zapošljavanje, trgovina djecom ili drugi oblici zlostavljanja i diskriminacije istražuju kao djela proganjanja specifično povezana s djecom. Naime, u skladu s Uredbom o kvalifikaciji ⁽²⁴⁾, djela proganjanja mogu biti specifično povezana sa spolom ili djecom ⁽²⁵⁾. U tom kontekstu, pri procjeni zahtjeva djece države članice moraju uzeti u obzir djela proganjanje specifično povezana s djecom, kao što su novačenje maloljetnika, genitalno sakačenje, prisilni brak, trgovina djecom, dječji rad i trgovina djecom radi seksualnog iskorištavanja ⁽²⁶⁾.

Sukob i rat pogoršavaju postojeće prepreke upisu rođenja, npr. zbog uništenja evidencije, opasnog pristupa lokalnim tijelima ili urušavanja administrativnih sustava. Međutim, u zonama sukoba potreba za upisom rođenja i građanskim ispravama postaje još važnija. Te su isprave ključne za spajanje obitelji, pristup humanitarnoj pomoći i osiguravanje osnovnih usluga kao što su obrazovanje i zdravstvena skrb.

Kulturni čimbenici također mogu imati ulogu u određivanju dobi. U nekim je kulturama odrasla dob obilježena fizičkim promjenama ili društvenim prekretnicama kao što su brak, rađanje itd., a ne **kronološkom dobi**. U nekim kontekstima neformalne prakse kao što su obredi inicijacije, tradicije ili kulturne prekretnice koje označavaju prelazak na odraslu dob utječu na to kako se dijete doživljava u zajednici. Na primjer, određeni obredi prijelaza mogu dovesti do toga da se dijete smatra „zrelim” i da se prema njemu postupa kao prema odrasloj osobi. Zbog toga

⁽²³⁾ Hampton, K. (2019.) „[Born in the twilight zone: Birth registration in insurgent areas](#)” (Rođeni u zoni sumraka: upis rođenja u pobunjeničkim područjima), *International Review of the Red Cross*, 101(911), str. 507–536.

⁽²⁴⁾ [Uredba \(EU\) 2024/1347](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o standardima za kvalifikaciju državljanstva trećih zemalja ili osoba bez državljanstva kao korisnika međunarodne zaštite, za jedinstveni status za izbjeglice ili za osobe koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu i za sadržaj odobrene zaštite, o izmjeni Direktive Vijeća 2003/109/EZ i stavljanju izvan snage Direktive 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća (SL L, 2024/1347, 22.5.2024.).

⁽²⁵⁾ Članak 9. stavak 2. točka (f) Uredbe o kvalifikaciji

⁽²⁶⁾ Uvodna izjava 37. Uredbe o kvalifikaciji.

djeca iz tih regija možda ne znaju svoju točnu dob niti razumiju njezinu važnost u zapadnim društvima, što dovodi do nejasnih izjava o njihovim datumima rođenja ili dobi.

Drugi **čimbenici**, kao što su podrijetlo iz ruralnog područja u kojem se djeca često rađaju kod kuće i bez pristupa matičnim uredima, niski prihodi, pripadnost manjini ili određenoj društvenoj skupini (npr. plemenu ili kasti), mogu smanjiti mogućnost upisa djeteta.

Osim toga, **nedostatak svijesti** o važnosti upisa rođenja ili nedostatak znanja o načinima i administrativnim zahtjevima (naknade, rokovi itd.) mogu utjecati na stope upisa rođenja.

Tablica 1. Postotci upisa rođenja prvih pet državljanstava djece bez pratnje koja su 2023. podnijela zahtjev za azil u zemljama EU+

Zemlje	Upis rođenja (%):
Somalija	3 %
Pakistan	42 %
Afganistan	42 %
Gambija	59 %
Gvineja	62 %

Izvor: [EUAA data analysis of unaccompanied minors in 2023, Fact Sheet No 29](#) (EUAA-ova analiza podataka maloljetnika bez pratnje 2023., informativni članak br. 29) i [Birth registration - UNICEF DATA](#) (Upis rođenja – podatci UNICEF-a).

Nadalje, **rodno uvjetovana diskriminacija** sadržana u zakonima o upisu rođenja u različitim zemljama onemogućuje ženama da prijave rođenje svoje djece. U nekim je kontekstima samo očevima ili drugim muškim članovima obitelji dopušteno prijaviti rođenje, dok su majke isključene ili im je to dopušteno samo u iznimnim slučajevima, npr. ako je otac preminuo ili nije dostupan. Neke zemlje dodatno nameću uvjete kojima se od majki zahtijeva da predoče dokaz o braku radi prijave rođenja. To posebno utječe na djecu rođenu izvan braka te povećava rizike od statusa bez državljanstva (npr. kada majka ne može prenijeti svoje državljanstvo na svoju djecu) i ograničenog pristupa pravima i uslugama.

2. Prava i postupovna jamstva

Djeca imaju pravo na dodatna postupovna jamstva i posebne uvjete prihvata prilagođene njihovim potrebama te bi ih trebali moći ostvarivati kako bi se osiguralo poštovanje njihovih prava i dobrobiti.

Ako nadležna tijela imaju opravdane sumnje u dob osobe i smatra se da je potrebna procjena dobi, mora se slijediti multidisciplinarni pristup i pristup prilagođen djeci.

- Trebalo bi primijeniti **kaskadni pristup** ⁽²⁷⁾, počevši s multidisciplinarnom procjenom koja obuhvaća različite nemedicinske metode kao što su pregled dokumentarnih dokaza, intervjui, psihosocijalna procjena i vizualna procjena na temelju fizičkog izgleda ili drugih pokazatelja. Liječničke preglede trebalo bi razmotriti samo ako rezultat tih koraka nije jasan, slijedeći istu logiku **davanja prednosti najmanje invazivnim postupcima prije nego što se započne s invazivnijim postupcima. Ovom metodologijom u koracima** osigurava se da procjena dobi ostane razmjerna, da se njome poštuje dostojanstvo i dobrobit pojedinca te da je u potpunosti usklađena s načelom najboljeg interesa djeteta, čime se jača priroda postupka koja je u skladu s pravima ⁽²⁸⁾.
- **Multidisciplinarna procjena dobi** sastoji se od kombinacije nemedicinskih metoda procjene dobi koje provode različiti stručnjaci. Te metode obično uključuju:
 - intervjue za procjenu dobi na temelju prisjećanja poznatih događaja i preglede postojećih dokaza (više informacija dostupno je u [Prilog 1. – Intervju za procjenu dobi](#)),
 - psihosocijalnu procjenu (ne uvijek; više informacija dostupno je u [Prilog 2. Psihosocijalna procjena](#)),
 - ostale nemedicinske metode.

Takvu procjenu moraju provoditi stručnjaci sa stručnim znanjem u području procjene dobi i razvoja djece, kao što su socijalni radnici, (etno)antropolozi, psiholozi ili pedijatri, kako bi se procijenili različiti čimbenici, kao što su fizički, psihološki, razvojni, okolišni i kulturni čimbenici ⁽²⁹⁾, te kako bi se dokazi dodatno analizirali. Procjena se treba provoditi u odgovarajućem okruženju, uz pristup prilagođen djeci, uz pomoć usmenog prevoditelja / kulturnog posrednika i u prisutnosti skrbnika.

- Ako nakon multidisciplinarnu procjenu i dalje postoje opravdane sumnje u pogledu dobi tražitelja, **liječnički pregled** može se primijeniti kao krajnja mjera ⁽³⁰⁾. Takav pregled „u najmanjoj je mogućoj mjeri invazivan” ⁽³¹⁾. U praksi to znači da liječnički

⁽²⁷⁾ Pojam „kaskadni” upotrebljava se jer pristup nadilazi jednostavan slijed od dva koraka: utjelovljuje načelo da se uvijek započinje s najmanje invazivnim metodama i prelazi na invazivnije metode samo ako je to nužno. Ta se logika primjenjuje na čitav postupak procjene dobi: počinje se s dokumentiranim dokazima, zatim slijede intervjui i psihosocijalne procjene, a liječnički pregledi razmatraju se samo kao krajnja mjera, pri čemu se prednost daje neradiološkim metodama pred onima koje uključuju zračenje. „Kaskadni pristup” stoga nije retoričan, već se njime odražava zakonski propisano određivanje prioriteta na temelju invazivnosti i proporcionalnosti (vidjeti uvodnu izjavu 37. Uredbe o postupku azila).

⁽²⁸⁾ Koncept „kaskadnog pristupa” dobro je utvrđen u praksi. Predstavljen je u drugom izdanju vodiča za procjenu dobi te je bio široko diseminiran putem EUAA-ovih materijala; vidjeti [EUAA-ov videozapis o procjeni dobi za djelatnike u području azila](#).

⁽²⁹⁾ Uvodna izjava 37. Uredbe o postupku azila.

⁽³⁰⁾ Članak 25. stavak 2. Uredbe o postupku azila.

⁽³¹⁾ Članak 25. stavak 3. Uredbe o postupku azila.

pregledi moraju biti strogo ograničeni na ono što je nužno i razmjerno te da se mora primijeniti najmanje invazivna metoda dostupna u to vrijeme, uz puno poštovanje dostojanstva pojedinca.

- Rezultati se moraju ocijeniti zajedno u cjelovitoj procjeni, što omogućuje najpouzdaniji mogući rezultat ⁽³²⁾.
- Mora se osigurati da je **dijete obaviješteno i da prima** odgovarajuću podršku (pravodobno i na način prilagođen djeci ⁽³³⁾), uključujući i informacije o posljedicama odbijanja podvrgavanja procjeni dobi ⁽³⁴⁾. Dijete i njegov skrbnik **moraju dati pristanak**.
- Nakon što se u bilo kojoj fazi prikupi dovoljno dokaza kako bi se otklonile početne sumnje u pogledu dobi, važno je napomenuti da **bi postupak trebao prestati** i rezultat bi se trebao priopćiti, pri čemu nije potrebno iscrpiti sve moguće korake. Time **se osigurava održivo i učinkovito upravljanje predmetima**.
- Tražitelj bi trebao imati mogućnost osporiti rezultate postupka procjene dobi, bilo u okviru pravnog lijeka protiv prvostupanjske odluke ili zasebno, ovisno o primjenjivom nacionalnom okviru.

Povezana EUAA-ova publikacija

EUAA, [Praktični vodič za procjenu dokaza i rizika](#), siječanj 2024.

Iako se omogućuje fleksibilnost, ovisno o nacionalnom kontekstu, Uredbom o postupku azila utvrđuje se da je pokretanje procjene dobi odgovornost tijela odlučivanja. Potrebno je razlikovati djecu koja nisu podnijela zahtjev za azil i djecu koja su već podnijela zahtjev za azil. Tijelo odlučivanja odgovorno je samo za procjenu dobi djece koja su podnijela zahtjev za azil. Procjenu dobi mogu provoditi kvalificirani stručnjaci koji nisu dio tijela odlučivanja. Odluku o dobi zatim donosi tijelo odlučivanja na temelju rezultata procjene dobi i nalaza uključenih stručnjaka. Uredbom o postupku azila ne sprječava se tijelo odlučivanja da provedbu procjene eksternalizira drugim kvalificiranim tijelima ⁽³⁵⁾ niti se njome sprječava samo tijelo odlučivanja, **koje snosi krajnju odgovornost za odluku o dobi**, da procjenu provodi izravno.

Uredba o postupku azila ne primjenjuje se prije nego što pojedinac izrazi namjeru podnošenja zahtjeva za azil te stoga nije predviđeno sudjelovanje tijela odlučivanja. U takvim su slučajevima sve provjere ili utvrđivanja dobi u nadležnosti nadležnih nacionalnih tijela izvan postupka azila.

U kontekstu postupka dubinske provjere to znači da za tražitelja azila **tijelo za dubinsku provjeru ne može provesti procjenu dobi**. Ako postoje sumnje u navedenu dob tražitelja, tijelo za dubinsku provjeru **moru uputiti predmet tijelu odlučivanja** koje će procijeniti te sumnje i:

⁽³²⁾ Pristanak je potreban samo za liječnički pregled, a ne za cjelokupan postupak procjene dobi – članak 25. stavak 4. Uredbe o postupku azila. Kao dopunska zaštitna mjera preporučuje se zatražiti i informirani pristanak, prema potrebi i u skladu s nacionalnom praksom, za druge korake procjene dobi (npr. psihosocijalne intervju).

⁽³³⁾ To može uključivati upotrebu višejezičnih pisanih materijala prilagođenih niskim razinama pismenosti, kao i podršku kulturnih posrednika ili usmenih prevoditelja. Takve su mjere ključne kako bi se osiguralo da tražitelj istinski razumije svrhu procjene dobi, uključene korake i moguće posljedice odbijanja sudjelovanja.

⁽³⁴⁾ Članak 25. stavci 4. i 5. Uredbe o postupku azila.

⁽³⁵⁾ Na primjer, druga nadležna tijela kao što su sud za mladež, socijalne službe ili drugi pružatelji usluga.

- provesti postupak procjene dobi, ili
- odlučiti delegirati procjenu dobi drugom tijelu, ili
- zaključiti da procjena dobi nije potrebna ⁽³⁶⁾.

Osobu koja prolazi procjenu dobi mora se smatrati maloljetnom osobom, osim ako je potvrđeno da se radi o odrasloj osobi. Naime, tijelo odlučivanja ne može odlučiti da je osoba odrasla bez dokaza kojima bi se potkrijepio taj nalaz. Vrlo je važno napomenuti da se takva odluka ne može donijeti isključivo na temelju fizičkog izgleda.

2.1. Najbolji interes djeteta

Najbolji interes djeteta u Uredbi o postupku azila

Uvodna izjava 37. – U svim slučajevima procjena dobi trebala bi se provoditi na način kojim se u prvom redu uzima u obzir najbolji interes djeteta tijekom cijelog postupka.

Članak 22. stavak 1. – Pri primjeni ove Uredbe nadležna tijela u prvom redu uzimaju u obzir najbolji interes djeteta.

Kako bi se zaštitio najbolji interes djeteta, u odsutnosti odgovorne odrasle osobe ili jednog ili više roditelja, imenovani skrbnik ili osoba koja privremeno djeluje kao skrbnik ⁽³⁷⁾ mora podržavati navodno dijete i pomagati mu tijekom cijelog postupka procjene dobi.

Vrijeme, metode i uvjeti procjene **moraju** dati prednost pravima, dostojanstvu i dobrobiti navodnog djeteta. To uključuje uzimanje u obzir njegovih posebnih potreba i mišljenja, uz podršku usmenog prevoditelja / kulturnog posrednika kada je to potrebno, primjenom najmanje invazivnih metoda koje su dostupne. Osim toga, ako su rezultati procjene dobi i dalje nejasni ili ako upućuju na raspon dobi ispod 18 godina, države članice moraju pretpostaviti da je tražitelj maloljetnik ⁽³⁸⁾.

Zapamtite

Uzimanje u obzir najboljeg interesa djeteta nije jednokratna aktivnost, već **kontinuirani postupak** koji se mora ponovno razmotriti kad god se odluke koje utječu na dijete donose u odsutnosti njegovih roditelja ili odrasle osobe odgovorne za njega. Više informacija potražite u EUAA-ovu praktičnom vodiču o najboljem interesu djeteta ⁽³⁹⁾.

⁽³⁶⁾ Članak 25. stavak 1. i uvodna izjava 36. Uredbe o postupku azila.

⁽³⁷⁾ Članak 23. stavak 2. točka (a) Uredbe o postupku azila.

⁽³⁸⁾ Članak 25. stavak 2. Uredbe o postupku azila.

⁽³⁹⁾ EASO, [Praktični vodič o najboljem interesu djeteta u postupku azila](#), veljača 2019. Trenutačno je u pripremi novo izdanje ovog vodiča s obzirom na pakt, koje će biti dostupno 2026.

U scenarijima u nastavku navedeni su praktični primjeri razmatranja najboljeg interesa djeteta kad je riječ o procjeni dobi.

Prvi scenarij	Tražitelj dolazi na lokaciju dubinske provjere zajedno s nekoliko drugih tražitelja. Situacija velikog priljeva nadmašuje kapacitet nadležnih tijela. Tražitelj tvrdi da je odrasla osoba, ali dva službenika za dubinsku provjeru nakon promatranja slažu se da se čini da je tražitelj dijete. Na tražitelju su također vidljivi pokazatelji trgovine ljudima koji bi mogli biti razlog tvrdnje da je odrasla osoba. Službenici za dubinsku provjeru u obrascu za dubinsku provjeru prijavljuju svoja opažanja (pokazatelji trgovine ljudima) i svoje sumnje u dob (navedena odrasla dob) koja će se podijeliti s nadležnim službenicima tijela odlučivanja.
Razmatranja o najboljim interesima	Primarno se uzima u obzir zaštita navodnog djeteta. Mora biti uključena jedinica/tijelo za suzbijanje trgovine ljudima ⁽⁴⁰⁾ . Potrebno je provesti procjenu rizika kako bi se potvrdilo je li tražitelj doista žrtva trgovine ljudima. Nadležna tijela imenuju privremenog skrbnika koji će tražitelja obavijestiti o postupku azila i postupku procjene dobi.
Mogući ishod	Tijelo odlučivanja traži procjenu dobi koja će se provesti nakon dubinske provjere, nakon što se tražitelja smjesti na odgovarajuću lokaciju (prihvatni centar i/ili zaštićeno sklonište ovisno o procjeni rizika povezanih s trgovinom ljudima).

Drugi scenarij	Tražiteljica daje na uvid rodni list iz kojeg je vidljivo da ima 16 godina. Dostavlja i školsku dokumentaciju, ali ne i osobne isprave kojima bi se dokazao njezin identitet. Zbog toga nadležna tijela u početku sumnjaju u navedenu dob.
Razmatranja o najboljim interesima	Nadležna tijela osiguravaju dovoljno vremena za slušanje tražiteljice, postavljanje relevantnih pitanja kako bi se provjerile informacije koje je djevojčica podijelila i informacije koje su predložene u dostupnim dokumentima koji se čine vjerodostojnima.
Mogući ishod	Tijelo odlučivanja prihvaća dob koju je navela tražiteljica i koja je navedena u njezinim dokumentima te odlučuje da postupak procjene dobi nije potreban.

Treći scenarij	Tražitelj bez pratnje tvrdi da ima 17 godina i 6 mjeseci. Tražitelj nema dokumentaciju i vidljivo je psihološki potresen. Pokazatelji seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja pojavili su se tijekom zdravstvenih provjera i provjera ranjivosti.
-----------------------	---

⁽⁴⁰⁾ Članak 11.a [Direktive 2011/36/EU](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2002/629/PUP (SL L 101, 15.4.2011.).

Razmatranja o najboljim interesima	<p>Tražitelju se dodjeljuje privremeni skrbnik i upućuje ga se na temeljitiju medicinsku procjenu (uz pristanak tražitelja). Po potrebi se pruža psihološko liječenje.</p> <p>S obzirom na visoku razinu psihološke potresenosti, tijelo odlučivanja odlučuje da neće započeti postupak procjene dobi jer tražitelj možda neće moći učinkovito i smisleno sudjelovati u njemu. Tijelo odlučivanja prihvaća navedenu dob.</p>
Mogući ishod	<p>Tražitelj je smješten u odgovarajući smještaj prilagođen njegovim potrebama gdje je moguće medicinsko/psihološko praćenje (ako je primjenjivo). Privremeni skrbnik zamjenjuje se stalnim skrbnikom.</p> <p>Budući da je tražitelj blizu punoljetnosti, nakon što postane emocionalno stabilniji, važno je da ga se pravodobno obavijesti o promjenama u njegovim pravima i obvezama koje se odnose na postupovna jamstva i uvjete prihvata.</p>

Četvrti scenarij	<p>Tražitelj dolazi bez dokumentacije kojom se dokazuje dob. Tražitelj navodi da ima 17 godina i 7 mjeseci, ali službenik za dubinsku provjeru smatra da je stariji. Socijalni radnik koji se susreo s tražiteljem tijekom provjera ranjivosti smatra da je navedena dob potpuno uvjerljiva s obzirom na to da se etnička skupina dječaka ranije razvija. Očekuje se da će tražitelj pridružiti svojoj nuklearnoj obitelji u drugoj zemlji (temeljem Uredbe o upravljanju azilom i migracijama), a ta je mjera potkrijepljena procjenom najboljeg interesa koja se provodi u tom pogledu.</p>
Razmatranja o najboljim interesima	<p>Metode procjene dobi vjerojatno neće otkloniti sumnje zbog margine pogreške svojstvene svim metodama (± 1 godina).</p> <p>Postupkom procjene dobi odgodio bi se postupak spajanja obitelji koji je potkrijepljen procjenom najboljeg interesa.</p>
Mogući ishod	<p>Tijelo odlučivanja slijedi preporuke kvalificiranih stručnjaka (rezultat provjere ranjivosti i procjene najboljeg interesa) i pretpostavlja da je osoba maloljetna. Ako nisu izneseni razlozi za zabrinutost povezani s dobi, odlučuje da postupak procjene dobi ne bi bio od koristi jer bi se njime odgodilo spajanje obitelji i zanemarile bi se informacije prikupljene u okviru procjene najboljeg interesa.</p> <p>Tom se odlukom odražava važnost osiguravanja da postupci ostanu razmjerni i da se prednost daje najboljem interesu tražitelja, uključujući pravodobno spajanje obitelji.</p>

Povezana EUAA-ova publikacija

EUAA, [Praktični vodič o najboljem interesu djeteta u postupku azila](#), veljača 2019.

U pripremi je novo izdanje s obzirom na pakt, koje će biti dostupno 2026.

2.2. Pretpostavka maloljetnosti

U slučaju nesigurnosti, pretpostavkom maloljetnosti osigurava se da nadležna tijela **s tražiteljem postupaju kao s djetetom** ako njegov status kao takav još nije potvrđen, ali ga se ne može ni osporiti. **S tražiteljem treba postupati i treba ga smatrati djetetom** sve dok postoje sumnje. Potrebno je uspostaviti zaštitne mjere za djecu kako bi se osigurala njihova zaštita, dobrobit i zaštita prava djeteta.

Ako postoje odstupanja u iskazu osobe o njezinoj dobi ili osobnoj povijesti, te nedosljednosti **ne bi automatski trebale dovesti do pretpostavke da laže** o svojoj dobi. Umjesto toga, potrebno je razmotriti čimbenike kao što su trauma, stres, jezične prepreke ili kulturna različitost koji bi mogli utjecati na dosljednost njihovih izjava te zatražiti pojašnjenje. Nadalje, to se primjenjuje u skladu s **načelom nenanošenja štete**, kojim se od nadležnih tijela zahtijeva da rizike svedu na najmanju moguću mjeru i da izbjegavaju mjere koje bi mogle negativno utjecati na dobrobit tražitelja. Postupanje s potencijalnim djetetom kao s odraslom osobom moglo bi izložiti pojedinca neprimjerenim uvjetima (npr. smještanje u smještaj za odrasle), dovesti do izostanka potrebnih zaštitnih mjera (npr. da ne dobije pomoć skrbnika) i povećane ranjivosti (izostankom zadovoljavanja njegovih posebnih potreba). Načelom nenanošenja štete nastoji se spriječiti nastanak takvih situacija. Postupkom procjene dobi nastoje se otkloniti sumnje i utvrditi dob tražitelja. Dok se to ne postigne, pretpostavka maloljetnosti mora se dosljedno primjenjivati: to znači da se prema pojedincu treba postupati kao prema djetetu te da se trebaju osigurati sve zaštitne mjere i uvjeti prihvata prikladni za djecu. U praktičnom smislu, administrativna tijela ne mogu jednostavno zanemariti izjavu tražitelja o njegovoj dobi u trenutku identifikacije. Datum rođenja koji je naveo tražitelj mora se propisno evidentirati. Ako nadležna tijela imaju opravdane sumnje, moraju pokrenuti i provesti postupak procjene dobi kako bi se zakonito utvrdilo je li unesene podatke potrebno izmijeniti, a u protivnom će morati prihvatiti izjavu osobe. Svaka promjena službenih registracijskih ili identifikacijskih podataka stoga se mora temeljiti na ishodu procjene dobi, čime se osiguravaju pravičnost postupka i pravna sigurnost.

Člankom 23. Uredbe o postupku azila utvrđuje se da nadležna tijela moraju **imenovati skrbnika** i za svakog pojedinca bez pratnje koji tvrdi da je maloljetnik ili ako postoje razlozi za pretpostavku da je to slučaj. Skrbnik bi trebao biti dostupan navodnom djetetu tijekom cijelog postupka procjene dobi ⁽⁴¹⁾, a skrbništvo se treba nastaviti nakon toga ako se potvrdi maloljetna dob. Istu mjeru potrebno je razmotriti i u slučajevima kada se osoba opravdano čini maloljetnom, ali izjavi da je odrasla. Odbor UN-a za prava djeteta i Vijeće Europe također preporučuju širu provedbu **pretpostavke maloljetnosti**.

*Države bi trebale osigurati da se za osobu koja je podvrgnuta procjeni dobi pretpostavlja da je **dijete, osim ako i dok se ne odredi drukčije** postupkom procjene dobi ⁽⁴²⁾.*

Važno je imati na umu da je **teret dokazivanja** na nadležnim tijelima.

⁽⁴¹⁾ Uvodna izjava 35. Uredbe o postupku azila.

⁽⁴²⁾ Smjernica 2. u preporuci *Recommendation CM/Rec(2022)22 of the Committee of Ministers to member States on human rights principles and guidelines on age assessment in the context of migration* (Preporuka CM/Rec(2022)22 Odbora ministara državama članicama o načelima ljudskih prava i smjernicama o procjeni dobi u kontekstu migracija), Vijeće Europe, 2022., <https://rm.coe.int/0900001680a96350>.

Iako je postupak procjene dobi u tijeku, osoba mora biti smještena u istu ustanovu za skrb kao i druga djeca (bez pratnje), uz iste uvjete i postupovna jamstva ⁽⁴³⁾.

Iako smještaj (potencijalnih) mladih odraslih osoba koje tvrde da su djeca zajedno s djecom predstavlja izazove u pogledu zaštitnih mjera, tim se rizicima općenito može upravljati odgovarajućim nadzorom i praćenjem. To može uključivati sljedeće:

- odgovarajući omjer osoblja i korisnika smještajnog objekta,
- prisutnost osposobljenog osoblja za zaštitu djece,
- redovito promatranje grupne dinamike,
- jasan kodeks ponašanja za tražitelje i
- brze mehanizme za izvješćivanje o incidentima i njihovo rješavanje.

Dodatne mjere mogu uključivati odvojene aranžmane za spavanje po dobnim skupinama i rodu, strukturirane dnevne rutine i redovite pojedinačne daljnje aktivnosti sa socijalnim radnicima ili skrbnicima kako bi se otkrile napetosti ili ranjivosti u ranoj fazi.

Budući da se u konačnici može potvrditi da su tražitelji koji su podvrgnuti procjeni dobi djeca, važno je da ne budu kažnjeni tijekom tog razdoblja. Zbog toga se posebne prostorije ne smiju smatrati segregacijom: tražitelji koji su podvrgnuti procjeni dobi moraju i dalje imati pristup zajedničkim prostorima i aktivnostima pod nadzorom osoblja zaduženog za prihvata, čime se promiče uključivost uz istodobno održavanje sigurnog okruženja za sve. Kada se procjenom dobi utvrdi da je osoba odrasla osoba, treba je što prije obavijestiti o promjeni smještaja i premjestiti u odgovarajući objekt.

S druge strane, smještanje (potencijalne) djece u objekte za odrasle izaziva mnogo ozbiljnije probleme u pogledu zaštite te ih se izlaže povećanom riziku od nasilja, zlostavljanja, iskorištavanja, zanemarivanja i ponovnog izazivanja traume. Time se mogu ugroziti međunarodni standardi zaštite djece i načelo najboljeg interesa djeteta. Stoga se treba strogo izbjegavati. Nadležna tijela moraju i dalje biti svjesna da je veći i štetniji rizik postupati s djecom kao s odraslima nego privremeno smjestiti mlade odrasle osobe u okruženja primjerena djeci i osigurati odgovarajući nadzor.

Povezana EUAA-ova publikacija

Za dodatne informacije o uvjetima prihvata djece bez pratnje vidjeti EASO-ove [Smjernice o uvjetima prihvata djece bez pratnje: operativni standardni i pokazatelji](#), prosinac 2018.

⁽⁴³⁾ Kako je utvrđeno u članku 27. stavku 9. točkama (c) i (d) Direktive o uvjetima prihvata (2024.)

Norme i sudska praksa kojima se oblikuju postupci procjene dobi

Iako se u Uredbi o postupku azila to načelo izričito ne propisuje, međunarodne norme i sudska praksa često navode pretpostavku maloljetnosti kako bi se istaknula postupovna jamstva koja treba primijeniti.

Konvencija o pravima djeteta: kad je riječ o postupanju s djecom bez pratnje i razdvojenom djecom koja se nalaze izvan svoje zemlje podrijetla, Odbor za prava djeteta naglašava da se djeca moraju odmah identificirati po dolasku, a procjene dobi trebaju se provoditi „na znanstveni, siguran i rodno osjetljiv način prilagođen djeci, izbjegavajući svaku opasnost od povrede fizičkog integriteta djeteta, uz dužno poštovanje ljudskog dostojanstva te, u slučaju preostale nesigurnosti, pojedincu treba vjerovati i postupati s njim kao da je dijete ako postoji mogućnost da je pojedinac dijete”.⁽⁴⁴⁾

Presuda *Darboe i Camara protiv Italije*⁽⁴⁵⁾: Europski sud za ljudska prava (ESLJP) utvrdio je da je pretpostavka maloljetnosti sastavni dio zaštite koja se mora pružati osobama bez pratnje koje se proglašavaju maloljetnicima. **Pretpostavkom se pokreću postupovna jamstva** koja moraju pratiti postupke procjene dobi, čime se osigurava da netočna identifikacija osobe kao odrasle ne dovodi do povreda prava.

Presuda *Hämäläinen protiv Finske*⁽⁴⁶⁾: ESLJP je istaknuo važnost jamčenja zaštitnih mjera za djecu bez pratnje i potvrdio da je pretpostavka maloljetnosti ključna za jamčenje tih mjera.

⁽⁴⁴⁾ Odbor UN-a za prava djeteta, [General Comment No. 6 \(2005\) Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin](#) (Opći komentar br. 6 (2005.) o postupanju s djecom bez pratnje ili razdvojenom djecom koja se nalaze izvan svoje zemlje podrijetla), 2005. Ostali predmeti upućeni Odboru za prava djeteta su: J.A.B. protiv Španjolske: koje je Odboru za prava djeteta podnijelo pet adolescentnih migranata i tražitelja azila: A.L. iz Alžira (16/2017.), M.T. iz Obale Bjelokosti (17/2017.), J.A.B. iz Kameruna (22/2017.) te M.A.B. i R.K. iz Gvineje (24 i 27/2017.). Sve odluke koje je Odbor donio u razdoblju od srpnja 2019. do veljače 2020. temelje se na istoj početnoj točki: postupku utvrđivanja dobi. Odbor u svakom predmetu ispituje krši li se tim postupkom bilo koja odredba Konvencije te, posljedično, dovodi li postupak – i njegov ishod – do povrede drugih prava djece.

⁽⁴⁵⁾ ESLJP, presuda od 21. listopada 2022., [Darboe i Camara protiv Italije](#), 5797/17, ECLI:CE:ECHR:2022:0721JUD000579717. Sažetak je dostupan u [EUAA-ovoj bazi sudske prakse](#).

⁽⁴⁶⁾ ESLJP, presuda od 16. srpnja 2014., [Hämäläinen protiv Finske](#), 37359/09, ECLI:CE:ECHR:2022:0721JUD000579717.

Presuda F.B. protiv Belgije ⁽⁴⁷⁾: predmet se odnosio na odluku o prestanku prava tražiteljice na potporu u svojstvu maloljetnika bez pratnje nakon procjene dobi. Bez presude o pouzdanosti ispitivanja kostiju i o maloljetnom statusu tražiteljice Sud je utvrdio da postupak donošenja odluke koji je doveo do odluke o ukidanju prava tražiteljice na potporu kao maloljetnika bez pratnje nije bio popraćen dostatnim zaštitnim mjerama za potrebe članka 8. EKLJP-a, čime je jednoglasno utvrđena povreda tog članka. Konkretno, napomenuo je da u spisu nema naznaka da je tražiteljica obaviještena da je njezin pristanak potreban za provođenje medicinskog ispitivanja. Osim toga, naglasio je da bi se, s obzirom na njihovu invazivnu prirodu, liječnički pregledi trebali provoditi samo kao krajnja mjera ako su alternativni načini otklanjanja sumnji u dob dotične osobe doveli do nejasnih rezultata. U tom je pogledu napomenuo da je tražiteljicu intervjuirao zaposlenik ureda za skrbništvo koji je posebno osposobljen za prihvata maloljetnika tek nakon što su provedena ispitivanja kostiju. Međutim, preliminarnim intervjuom moglo se potencijalno utvrditi može li se sumnja u njezin maloljetni status ukloniti manje invazivnim načinima i omogućiti joj da dobije sve potrebne informacije kako bi učinkovito obranila svoja prava.

O.Y.K.A. protiv Danske ⁽⁴⁸⁾: Odbor UN-a za ljudska prava naglasio je da je, kada se pojedinci prvotno registriraju kao odrasle osobe, ali kasnije tvrde da su maloljetnici, njihovu dob i dalje potrebno pažljivo preispitati, a zahtjev se ne smije automatski odbaciti bez odgovarajućih zaštitnih mjera i razmatranja.

2.2.1. Procjena dokumentiranih dokaza

Ako se pojave sumnje u pogledu samoproglashene maloljetnosti tražitelja, nadležna tijela prvo trebaju razmotriti sve **popratne dokaze** koje osoba može dostaviti kako bi dokazala svoju navedenu dob. To uključuje, na primjer: putovnicu, osobnu ispravu, boravišnu iskaznicu, putne isprave poput one koju izdaje UNHCR, vjerske ili građanske potvrde kojima se dokazuje građanski status (brak, rođenje, obiteljska knjižica), školske potvrde, evidencije o cijepljenju tražitelja ili bilo kojeg člana obitelji u kojima se upućuje na dob tražitelja.

Pređeni dokumenti ne smiju se smatrati nevažećima, osim ako se može dokazati da su stečeni prijevarom, da se njima manipuliralo ili da su krivotvoreni.

Članak 25. stavak 1. Uredbe o postupku azila

Za potrebe procjene dobi, dokumenti koji su dostupni smatraju se autentičnima, osim ako ne postoje dokazi koji upućuju na suprotno, te se uzimaju u obzir izjave maloljetnika.

⁽⁴⁷⁾ ESLJP, presuda od 6. ožujka 2025., [F.B. protiv Belgije](#), 47836/21, ECLI:CE:ECHR:2025:0306JUD004783621 (na francuskom). Sažetak je dostupan u [EUAA-ovoj bazi sudske prakse](#).

⁽⁴⁸⁾ Odbor UN-a za ljudska prava, [Views adopted by the Committee under article 5 \(4\) of the Optional Protocol, concerning communication No. 2770/2016](#) (Stajališta koja je donio Odbor u skladu s člankom 5. stavkom 4. Fakultativnog protokola, u vezi s priopćenjem br. 2770/2016), CCPR/C/121/D/2770/2016, 7. studenog 2017.

Ako nacionalna tijela sumnjaju da je dokument krivotvoren, mogu zatražiti provjeru. Međutim, zahtjev za provjeru autentičnosti dokumenata iz zemlje podrijetla predstavlja opterećenje, ali i potencijalni rizik za dotičnog tražitelja u pogledu zaštite. O tome vidjeti članak 7. stavak 2. točku (b) Uredbe o postupku azila u kojem se utvrđuje da „tijela [...] od navodnih počinitelja proganjanja ili ozbiljne nepravde ne pribavljaju bilo kakve informacije na način koji bi doveo do toga da takvi počinitelji budu obaviješteni o činjenici da je dotični tražitelj izrazio namjeru za podnošenje zahtjeva za međunarodnu zaštitu”. Provjera dokumenata ne može se tražiti od zemlje podrijetla ako je tražitelj izrazio želju da zatraži međunarodnu zaštitu, ako se pojavi moguća potreba za međunarodnom zaštitom ili ako postoji rizik od proganjanja.

S obzirom na to da tražitelji mogu dolaziti iz područja sukoba i ratnih područja, uobičajeno je da imaju samo fotografije svojih dokumenata na svojim mobilnim telefonima ili pohranjene na računu elektroničke pošte.

U tom je slučaju potrebno procijeniti fotografije/skenove uzimajući u obzir njihovu dokaznu vrijednost. Iako se mora uzeti u obzir praktična stvarnost tražitelja koji se često oslanjaju na digitalne reprodukcije, nadležna tijela trebaju i dalje biti oprezna s obzirom na rizik od krivotvorenja ili manipulacije. Takve kopije ili skenove stoga je potrebno ocijeniti zajedno s izjavama tražitelja.

Praktičan primjer

Tražitelj dostavlja sljedeće dokumente:

- **fotografiju putovnice** spremljenu na mobilnom telefonu jer se izvornik zagubio tijekom putovanja,
- **skenirani rodni list** koji je elektroničkom poštom poslao član obitelji iz inozemstva,
- fotokopiju **registracijske iskaznice UNHCR-a**,
- **obiteljsku knjižicu** fotografiranu stranicu po stranicu,
- **školsku diplomu ili iskaznicu cijepljenja** u digitalnom obliku.

Pouzdanost takvih dokumenata može se procijeniti sagledavanjem elemenata kao što su dosljednost osobnih podataka u dokumentima, vidljivi službeni pečati ili potpisi, metapodatci (npr. datum snimanja fotografije) ili podudara li se dokument s informacijama koje su već poznate o tražitelju. Tijela istodobno moraju i dalje paziti na moguće krivotvorenje ili manipulaciju kao što su odrezani žigovi, neusklađeni fontovi ili vidljivi znakovi digitalnog uređivanja. Ako i dalje postoje opravdane sumnje, vrijednost takvih kopija može se usporediti s drugim dokazima (npr. intervjuima, izjavama svjedoka ili informacijama dobivenima od priznatih organizacija). Koraci provjere trebali bi se poduzeti samo ako se njima ne ugrožava tražitelja: potrebno je poštovati načelo povjerljivosti ⁽⁴⁹⁾.

Stoga, **provjera autentičnosti ne smije biti obvezna** ⁽⁵⁰⁾ ako su drugi dokazi na osnovi indicija dostupni za potvrđivanje maloljetne dobi.

⁽⁴⁹⁾ Članak 7. stavak 1. Uredbe o postupku azila.

⁽⁵⁰⁾ Članak 25. stavak 1. Uredbe o postupku azila.

2.2.2. Obrazloženje procjene dobi

Procjena dobi ne može biti rutinska praksa: treba je započeti samo ako **postoje opravdane sumnje** u dob koju je osoba navela. Takve sumnje mogu nastati kada se navedena dob ne može potvrditi ili je u suprotnosti s dostupnim dokazima nakon saslušanja tražitelja, prikupljanja relevantnih dokumenata i informacija te razmatranja drugih pokazatelja.

Kako je navedeno u Uredbi o postupku azila, ako informacije dobivene nakon saslušanja tražitelja i prikupljanja dostupnih dokaza ili drugih pokazatelja ne mogu otkloniti sumnje nadležnih tijela (zbog nedosljednosti ili proturječnosti), „tijelo odlučivanja **može** provesti multidisciplinarnu procjenu, uključujući psihosocijalnu procjenu” ⁽⁵¹⁾ kako bi procijenilo dob tražitelja.

S obzirom na to da se radi o „odredbi kojom se daje **mogućnost**”, u članku 25. stavku 1. Uredbe o postupku azila navodi se da je odluka o pokretanju postupka procjene dobi **diskrecijska i nije obvezna**. Nadležna tijela mogu odlučiti da će vjerovati tražitelju i tražitelja se može **proglasiti maloljetnikom bez provedbe procjene dobi** (vidjeti prethodni odjeljak sa [scenarijima](#)).

Međutim, ako tijela opravdano sumnjaju u dob tražitelja koji bi, ako je riječ o odrasloj osobi, podlijegao obveznom postupku na granici, na osobu se mora (privremeno) primijeniti **postupak azila na granici** i moraju joj se osigurati uvjeti prihvata prilagođeni djeci bez pratnje: u tom je slučaju procjena dobi obvezna ⁽⁵²⁾. Više pojedinosti potražite u predstojećim smjernicama Europske komisije o postupcima azila i vraćanja na granici.

Sažetak

- Početne sumnje mogu proizaći iz dokumenata koji nedostaju, manjih nedosljednosti ili subjektivnih dojmova o dobi. One se mogu ili ne moraju riješiti preliminarnom provjerom dobi. Ako se riješe, nije potrebna procjena dobi.
- Opravdane sumnje mogu proizaći iz činjeničnih proturječnosti, proturječnosti u izjavama tražitelja, nedosljednih službenih evidencija ili nemogućnosti pojašnjenja nepodudarnosti tijekom preliminarne provjere dobi. To može dovesti do zahtjeva za provođenjem postupka procjene dobi.

⁽⁵¹⁾ Članak 25. stavak 1. Uredbe o postupku azila.

⁽⁵²⁾ Članak 53. stavak 1. druga rečenica Uredbe o postupku azila.

2.3. Skrbništvo ili zastupanje

Skrbnik ⁽⁵³⁾ ili, ako se stalni skrbnik ne može brzo odrediti, [privremeni skrbnik](#) ⁽⁵⁴⁾ za djecu bez pratnje mora se imenovati što je prije moguće. To je nužna zaštitna mjera kako bi se osigurali najbolji interesi djeteta tijekom cijelog postupka azila i postupka procjene dobi (vidjeti [odjeljak 2.1 Najbolji interes djeteta](#)). Organizacije ili pojedinci čiji su interesi u sukobu ili mogu potencijalno biti u sukobu s interesima maloljetnika bez pratnje ne mogu se imenovati za skrbnike. Paktom se naglašava i važnost bliske suradnje s nacionalnim tijelima za zaštitu djece od dubinske provjere te se propisuje imenovanje osobe s relevantnim stručnim znanjem koja će što prije pomoći djetetu ⁽⁵⁵⁾.

Skrbnik se imenuje **u roku od 15 dana** ⁽⁵⁶⁾ nakon podnošenja zahtjeva. U iznimnim situacijama, uključujući nerazmjern broj izraženih namjera za podnošenje zahtjeva, to se razdoblje može produžiti za **10 radnih dana** ⁽⁵⁷⁾.

⁽⁵³⁾ Članak 2. stavak 12. Uredbe o upravljanju azilom i migracijama, članak 3. stavak 18. i članak 33. Uredbe o kvalifikaciji, članak 11. stavak 3. Uredbe o dubinskoj provjeri, članak 23. stavak 2. Uredbe o postupku azila, članak 14. stavak 1. [Uredbe \(EU\) br. 603/2013](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o uspostavi sustava „Eurodac” za usporedbu otisaka prstiju za učinkovitu primjenu Uredbe (EU) br. 604/2013 o utvrđivanju kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva i o zahtjevima za usporedbu s podacima iz Eurodaca od strane tijela kaznenog progona država članica i Europolu u svrhu kaznenog progona te o izmjeni Uredbe (EU) br. 1077/2011 o osnivanju Europske agencije za operativno upravljanje opsežnim informacijskim sustavima u području slobode, sigurnosti i pravde (preinaka) (SL L 180, 29.6.2013.).

⁽⁵⁴⁾ Članak 23. stavak 2. točka (a) Uredbe o postupku azila.

⁽⁵⁵⁾ Članak 23. stavak 2. Uredbe o postupku azila.

⁽⁵⁶⁾ Članak 23. stavak 2. Uredbe o postupku azila.

⁽⁵⁷⁾ Članak 23. stavak 3. Uredbe o postupku azila i članak 23. Uredbe o upravljanju azilom i migracijama.

Zadaće skrbnika u pogledu procjene dobi:

Prije početka postupka procjene dobi (privremeni) skrbnik mora imati dovoljno vremena da se pripremi, obavijesti tražitelja i po potrebi se savjetuje s pravnim savjetnikom. Preporučuje se da skrbnik i tražitelj, uz potporu pravnog savjetnika, imaju priliku s nadležnim tijelima raspraviti o konkretnim sumnjama koje proizlaze iz dokumenata, izjava ili drugih relevantnih pokazatelja. Time se osigurava transparentnost i dopušta moguće pojašnjenje ili podnošenje dodatnih dokaza kojima bi se nesigurnosti mogle riješiti bez potrebe za daljnjim postupanjem.

Skrbnik, zajedno s pravnim savjetnikom, ako je primjenjivo, treba objasniti tražitelju što podrazumijeva procjena dobi, odnosno:

- metode koje se mogu primijeniti,
- što očekivati i kako će se koraci poduzeti,
- obvezu suradnje tražitelja i posljedice nesuradnje (primjerice činjenica da odbijanje podvrgavanja postupku procjene dobi – multidisciplinarnoj procjeni ili liječničkom pregledu – nije samo po sebi razlog za odbijanje zahtjeva, ali može navesti nadležna tijela na pretpostavku da je tražitelj odrasla osoba ⁽⁵⁸⁾)

To je ključan trenutak jer se jasnim informacijama prilagođenima djeci može izgraditi povjerenje, smanjiti strah i potaknuti suradnja uz istodobno poticanje tražitelja da dostavi dodatne informacije ili dokumente kojima se potkrepljuje njegova navedena dob.

Tijekom procjene dobi skrbnik ili odgovorna odrasla osoba ima pravo postaviti pitanja radi pojašnjenja i/ili iznijeti primjedbe radi potpore tražitelju. Skrbnik ima ključnu ulogu i u brizi o dobrobiti tražitelja tijekom postupka: treba osigurati zaštitu dobrobiti tražitelja i može zatražiti stanke ako tražitelj postane uzrujan ili preopterećen ili se doima zbunjenim. Skrbnik/odgovorna odrasla osoba također može intervenirati prema potrebi kako bi se osiguralo da postupak ostane uljudan, podržavajući i prilagođen potrebama tražitelja. Kako bi pravilno ispunili svoju ulogu u pružanju potpore tražitelju, važno je da (privremeni) skrbnik i, prema potrebi, pravni savjetnik imaju pravodoban pristup ishodu procjene dobi i obrazloženju na kojem se temelji odluka. Skrbnik ima pravo pristupa sadržaju relevantnih dokumenata u spisu tražitelja (koji mora uključivati sve dokumente povezane s liječničkim pregledom). Time se osigurava da mogu na odgovarajući način obavijestiti tražitelja i omogućiti ostvarivanje prava na djelotvorno pravno sredstvo za izjavljivanje pravnog lijeka protiv ishoda odluke o procjeni dobi u skladu s nacionalnim pravom, bilo kao samostalni pravni lijek ili kao dio pravnog lijeka protiv prvostupanjske odluke.

⁽⁵⁸⁾ Članak 25. stavak 6. Uredbe o postupku azila: „... Takvo odbijanje može se smatrati samo oborivom pretpostavkom da tražitelj nije maloljetnik.”

Povezani EUAA-ovi alati

EUAA / Vijeće Europe, [Age Assessment for Children - YouTube](#) (Procjena dobi djece – YouTube) (dostupno na 13 jezika).

EUAA, [All You Need to Know on Age Assessment](#) (Sve što trebaš znati o procjeni dobi), siječanj 2022. To je informativna brošura prilagođena djeci o procjeni dobi kojom se nadopunjuje prethodno navedena videoanimacija.

EASO, [Age Assessment for Children - YouTube](#) (Procjena dobi djece – YouTube) (dostupno na 23 jezika). To je informativna animacija za djelatnike u kojoj se objašnjavaju razlozi za procjenu dobi, gdje se ona provodi i kako bi se trebala provoditi.

EASO, [Praktični vodič o najboljem interesu djeteta u postupku azila](#), veljača 2019. Trenutačno je u izradi novo izdanje ovog vodiča s obzirom na pakt, koje će biti dostupno 2026.

EUAA/FRA, [Introduction to International Protection: Practical tool for guardians](#) (Uvod u međunarodnu zaštitu: praktični alat za skrbnike), listopad 2023.

EUAA/FRA, [The Asylum Procedure: Practical tool for guardians](#) (Postupak azila: praktični alat za skrbnike), listopad 2023.

EASO, [Age Assessment Practices in EU+ Countries: Updated findings](#) (Prakse procjene dobi u zemljama EU+: ažurirani nalazi), rujan 2021.

2.4. Uloga pravnog savjetnika

U Uredbi o postupku azila utvrđeno je da se tražitelji imaju pravo savjetovati s pravnim savjetnikom o pitanjima u vezi s njihovim zahtjevima u svim fazama upravnog postupka ⁽⁵⁹⁾. Besplatno **pravno savjetovanje** može se zatražiti čim se registrira želja za podnošenjem zahtjeva za međunarodnu zaštitu, među ostalim i od djece ⁽⁶⁰⁾.

Ako je to dopušteno nacionalnim pravom, pravno savjetovanje i pravnu pomoć može pružiti ista osoba. Pravno savjetovanje razlikuje se od pravne pomoći i uključuje smjernice, pomoć i objašnjenje cijelog postupka: prava, obveza, pravila o različitim postupcima te informacije o tome kako osporiti negativnu odluku. Besplatno je i tražitelj međunarodne zaštite treba biti obaviješten o mogućnosti traženja pravnog savjetovanja najkasnije prilikom registracije.

Jedna osoba može pružiti besplatno **pravno savjetovanje** većem broju tražitelja u isto vrijeme ili pojedinačno. Uloga pravnog savjetnika sastoji se od pružanja općih smjernica i pomoći

⁽⁵⁹⁾ Članak 15. stavak 1. Uredbe o postupku azila.

⁽⁶⁰⁾ Članak 33. stavak 1. drugi podstavak Uredbe o postupku azila: „Prvi podstavak ovog stavka primjenjuje se ne dovodeći u pitanje pravo maloljetnika bez pratnje na pravno savjetovanje te pravnu pomoć i zastupanje u skladu s člancima 15. i 16.”

tijekom upravnog postupka međunarodne zaštite ⁽⁶¹⁾, uključujući i informacije o tome kada se provodi procjena dobi. Međutim, iako skupni sastanci za pružanje informacija mogu biti korisni za početno informiranje, njima se ne može zamijeniti individualizirano savjetovanje, koje je ključno za zaštitu najboljeg interesa navodnog djeteta koje prolazi postupak procjene dobi. Pravni savjetnici pomoći će skrbniku ili roditeljima/skrbnicima (djeteta s pratnjom) u informiranju i pomaganju navodnom djetetu i u pogledu mogućeg utjecaja koji bi ishod procjene dobi mogao imati na njegov zahtjev i druge povezane postupke.

Kako bi mogli obavljati tu ulogu, pojedinačni pravni savjetnici ili organizacije civilnog društva koje pružaju tu uslugu moraju dobiti odobrenje ili dopuštenje da to čine u skladu s nacionalnim postupkom te im se mora omogućiti pristup tražitelju. Osim toga, pravni savjetnik nikada ne bi smio biti u sukobu interesa kada pruža savjete tražitelju.

Iako se Uredbom o postupku azila ne predviđa pravo na izjavljivanje pravnog lijeka protiv odluke o procjeni dobi neovisno o odluci o međunarodnoj zaštiti, to ne sprječava države članice da to predvide u skladu s nacionalnim pravom.

Ako se nacionalnim zakonodavstvom dopušta samostalni pravni lijek u odnosu na procjenu dobi, **pravo na djelotvorno pravno sredstvo** utvrđeno Uredbom o postupku azila i Poveljom i dalje je relevantno. U svim slučajevima tražiteljima, (privremenim) skrbnicima i pravnim savjetnicima / savjetnicima trebaju se **pružiti jasne informacije o dostupnim mogućnostima izjavljivanja pravnog lijeka protiv odluke**, o postupcima i primjenjivim rokovima, kao i relevantne informacije na kojima se temeljila donesena odluka o dobi.

Besplatno pravno savjetovanje i pravno zastupanje moraju biti dostupni ako tražitelj želi izjaviti pravni lijek ili osporiti odluku o dobi, u okviru pravnog lijeka protiv odluke o zahtjevu za međunarodnu zaštitu ili kao zaseban čin u okviru nacionalnog postupka. Ako je u nacionalnom zakonodavstvu predviđen zaseban pravni lijek protiv odluke o procjeni dobi, pristup besplatnom pravnom savjetovanju podliježe pravilima i postupcima utvrđenima na nacionalnoj razini, uključujući one kojima se uređuje primjenjivost *pro bono* zastupanja. To također zahtijeva da se skrbniku ili roditeljima i tražitelju pruže potrebne informacije o tome kako izjaviti pravni lijek i o rokovima o kojima treba voditi računa.

Povezani EUAA-ovi alati

- EUAA, [Practical Guide on Free Legal Counselling: Organisation of the provision of free legal counselling](#) (Praktični vodič o besplatnom pravnom savjetovanju: organizacija pružanja besplatnog pravnog savjetovanja), listopad 2025.
- [Legal counselling and assistance | Let's Speak Asylum](#) (Pravno savjetovanje i pomoć | Razgovarajmo o azilu).

⁽⁶¹⁾ Članak 16. stavak 2. Uredbe o postupku azila.

2.5. Pravo na informacije, sudjelovanje i pristanak

Činjenica da se od tražitelja traži da se podvrgnu procjeni dobi može biti zbunjujuća i zastrašujuća ⁽⁶²⁾ jer možda neće razumjeti zašto je takav postupak potreban. Također mogu imati osjećaj da im se ne vjeruje te bi to neki tražitelji mogli percipirati kao da ih se optužuje za nepoštenje, a ne kao standardni postupovni korak. Za zaštitu njihovih prava i dobrobiti tijekom cijelog postupka ključno je osigurati da **su tražitelji propisno informirani**, uključeni i da im se pruži prilika da daju svoj pristanak.

Informacije o svrsi i postupku procjene dobi moraju se pružiti pravodobno, prije početka postupka, na način koji je primjeren dobi i kulturi te prilagođen djeci ⁽⁶³⁾. Razumijevanje se mora provjeriti dvaput, a tražitelju se mora pružiti prilika da postavlja pitanja. U postupak mogu biti uključeni kulturni posrednici, usmeni prevoditelji, skrbnik i/ili roditelji. Skrbnik može pomoći tražitelju u kontekstu postupka procjene dobi u rješavanju nedosljednosti tako da objasni tražitelju zašto navedena dob nije prihvaćena ili zašto su dostavljeni dokazi nedostatni. Time se tražitelju pomaže u boljem razumijevanju postupka i potiče suradnja, među ostalim pružanjem dodatnih informacija.

Važno je da tražitelji imaju **priliku izraziti svoja stajališta** i razmišljanja o svim pitanjima o kojima se raspravlja u okviru postupka procjene dobi. Stoga je potrebno zajamčiti njihov aktivan angažman i sudjelovanje ⁽⁶⁴⁾ ⁽⁶⁵⁾. Nadležna tijela moraju osigurati usmeno saslušanje tražitelja i njihovih roditelja kad god imaju bilo kakvih dvojbi u pogledu navedene dobi ili kad se utvrde nedosljednosti. Roditelji često mogu pružiti važne informacije o podrijetlu tražitelja, odgoju i obiteljskim okolnostima, što može pomoći u razjašnjavanju nejasnoća i podržati utvrđivanje dobi tražitelja. Uključivanjem roditelja na taj način osigurava se i pravičnost postupka, poštuje se pravo djeteta na saslušanje u suradnji sa svojim skrbnicima i pomaže se zaštititi najbolji interes djeteta uzimajući u obzir obiteljsku perspektivu.

Tražitelju, skrbniku ili roditeljima mora se pružiti mogućnost da **pristanu** ili da ne sudjeluju u procjeni dobi, posebice u fazi liječničkih pregleda ako se oni provode (vidjeti [Prilog 4. Primjer obrasca za pristanak za sudjelovanje u procjeni dobi](#)). Pristanak se mora dati bez vanjskog pritiska ili manipulacije, posebice u slučaju onih osoba koje su prethodno doživjele iskorištavanje, prisilu, rodno uvjetovano nasilje ili zlostavljanje.

U skladu s Uredbom o postupku azila ⁽⁶⁶⁾ i tražitelj i njegov skrbnik **moraju dati pristanak za liječnički pregled u svrhu procjene**: to podrazumijeva da ga imaju **pravo odbiti**. Tražitelja i njegove roditelje ili skrbnika potrebno je obavijestiti da samo odbijanje ne može dovesti do

⁽⁶²⁾ Argyriou, dr. A., *The psychological impact of the age dispute process on unaccompanied children seeking asylum in the UK* (Psihološki učinak postupka spora u pogledu dobi na djecu bez pratnje koja traže azil u Ujedinjenoj Kraljevini), 2024.

⁽⁶³⁾ Članak 5. stavak 2. Direktive o uvjetima prihvata (2024.), članak 23. stavak 5. Uredbe o postupku azila, članak 11. stavak 3. Uredbe o dubinskoj provjeri.

⁽⁶⁴⁾ U skladu s [PREPORUKOM KOMISIJE od 23.4.2024. o razvoju i jačanju integriranih sustava za zaštitu djece u najboljem interesu djeteta](#), (C/2024/2680 final).

⁽⁶⁵⁾ Pravo djeteta na saslušanje priznato je u nekoliko pravnih instrumenata kao što su: Odbor UN-a za prava djeteta, *General comment No. 12 (2009): The right of the child to be heard* (Opći komentar br. 12 (2009.); Pravo djeteta na saslušanje), CRC/C/GC/12, 20. srpnja 2009., <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2009/en/70207>; uvodna izjava 23. Uredbe o postupku azila; članak 23. stavak 3. Uredbe o upravljanju azilom i migracijama.

⁽⁶⁶⁾ Članak 25. stavak 5. Uredbe o postupku azila.

odbijanja **zahtjeva za međunarodnu zaštitu** te se može smatrati samo oborivom pretpostavkom da tražitelj nije maloljetnik ⁽⁶⁷⁾.

Budući da se zakonodavstvom izričito zahtijeva pristanak **samo za medicinsku komponentu** procjene dobi ⁽⁶⁸⁾, ne postoji službena pravna osnova za odbijanje multidisciplinarnu procjene. Međutim, u praksi tražitelj može odbiti sudjelovati, na primjer, ako ne sudjeluje u psihosocijalnoj procjeni ili ako tijekom intervjua ne izrazi mišljenje. Time se naglašava važnost da se osigura da tražitelj bude odgovarajuće obaviješten i da razumije svrhu i opseg cijelog postupka procjene dobi, uključujući njegove multidisciplinarnu elemente. Jasna i pristupačna komunikacija ključna je za poticanje suradnje te osiguravanje pravednosti i transparentnosti u postupku.

U slučaju odbijanja potrebno je **istražiti razloge za odbijanje**. Razumijevanje razloga za odbijanje i pružanje prilagođenijih informacija može pomoći u rješavanju početnih strahova i poticanju suradnje.

Važno je napomenuti da ako rezultat procjene dobi nije onaj koji tražitelj očekuje, ključno je da tražitelj razumije svoje pravo na osporavanje ishoda putem **dostupnih mehanizama pravnog lijeka ili preispitivanja**. Ako je u nacionalnim sustavima predviđen zaseban pravni lijek protiv utvrđivanja dobi, tražitelja je potrebno izričito obavijestiti da podnošenje takvog pravnog lijeka neće negativno utjecati na razmatranje njegova zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

Ta se zaštitna mjera jednako primjenjuje u kontekstu pružanja informacija te pristanka i sudjelovanja, čime se osigurava da tražitelji mogu ostvarivati svoja prava bez straha od posljedica. Službenik za predmet u pravilu je odgovoran za obavješćivanje tražitelja o pravnim posljedicama odbijanja. Međutim, zabrinutost u vezi sa samim postupkom pregleda trebao bi riješiti zdravstveni stručnjak uz potporu skrbnika kako bi se izgradilo povjerenje i umirilo osobu.

2.6. Kvalificirani procjenitelji dobi

Nadležna tijela moraju osigurati da osobe imenovane za procjenu dobi imaju **potrebno stručno znanje / specijalizaciju**. U Uredbi o postupku azila jasno se upućuje na **kvalificirane stručnjake** sa stručnim znanjem u području procjene dobi i razvoja djece, kao što su socijalni radnici, psiholozi ili pedijatri, kako bi se procijenili različiti čimbenici, na primjer fizički, psihološki, razvojni, okolišni i kulturni čimbenici ⁽⁶⁹⁾.

Pojam „kvalificiranih stručnjaka” koji sudjeluju u procjeni dobi nije izričito definiran u Uredbi o postupku azila. Stoga je potrebno primijeniti relevantno **nacionalno zakonodavstvo**, kojim se može specificirati potrebne kvalifikacije ili stručne profile potrebne da bi se osoba smatrala kompetentnom u područjima **procjene dobi i razvoja djece**.

Iako Uredbom o postupku azila nije utvrđen jedinstven standard, predlaže se **da socijalni radnici, psiholozi ili pedijatri** budu dio multidisciplinarnog tima. U skladu s tim države članice

⁽⁶⁷⁾ Članak 25. stavak 6. Uredbe o postupku azila.

⁽⁶⁸⁾ Pristanak se traži samo za liječnički pregled, a ne za cjelokupan postupak procjene dobi (članak 25. stavak 4. Uredbe o postupku azila).

⁽⁶⁹⁾ Članak 25. stavak 1. i uvodna izjava 37. Uredbe o postupku azila.

trebale bi **provjeriti nacionalne uvjete za kvalifikaciju** za ta zanimanja kako bi se osiguralo da osobe koje sudjeluju u postupku procjene imaju odgovarajuće stručno znanje i kvalifikacije.

U skladu s multidisciplinarnom prirodom procjene dobi države članice zadržavaju diskrecijsko pravo da na temelju konkretnih vještina, kvalifikacija i osposobljavanja imenuju stručnjake koji će sudjelovati. Okvir ne isključuje nikakve stručne profile, npr. medicinsko osoblje (npr. medicinske sestre, pedijatre, liječnike), psihosocijalne stručnjake ili stručnjake iz drugih područja kao što su etnoantropolozi ili kulturni posrednici, pod uvjetom da su njihov doprinos i stručno iskustvo relevantni i važni za postupak. Ta fleksibilnost nacionalnim tijelima omogućuje da sastav multidisciplinarnog tima prilagode svojim administrativnim strukturama i dostupnom stručnom znanju te da istovremeno očuvaju kvalitetu i pouzdanost procjene.

Međutim, ključno je da stručnjaci koji sudjeluju u nemedicinskim sastavnicama postupka djeluju strogo u okviru svojih kvalifikacija i stručnosti. Na primjer, medicinska sestra može pridonijeti multidisciplinarnoj procjeni iznošenjem opažanja o općoj dobrobiti, higijeni ili općem razvoju tražitelja na temelju svojeg stručnog iskustva. Međutim, to se ne bi trebalo odnositi na provedbu medicinskih ili kliničkih pregleda koji pripadaju medicinskoj fazi procjene dobi i trebao bi ih obavljati kvalificirani liječnik.

Posjedovanje potrebnog stručnog znanja znači da se od procjenitelja dobi očekuje da **osim** svojeg osnovnog stručnog iskustva prođu i **posebno osposobljavanje o metodologijama i postupcima za procjenu dobi**. Takvo osposobljavanje mora obuhvaćati pravne, razvojne, medicinske i postupovne dimenzije procjene dobi u kontekstu azila kako bi se osiguralo da se procjene provode na način prilagođen djeci i kulturi te poštujući prava.

Osposobljavanje moraju organizirati ili akreditirati nadležna nacionalna tijela u suradnji (prema potrebi) s tijelima EU-a kao što je EUAA. Može uključivati i druge priznate akademske ili stručne ustanove.

Osposobljavanje mora obuhvaćati:

- pravne obveze na temelju Uredbe o postupku azila i povezanog prava EU-a,
- razvoj djece,
- medicinske, psihološke i psihosocijalne aspekte u procjeni dobi,
- tehnike intervjuiranja prilagođene djeci,
- zaštitne mjere za sprječavanje ponovnog izazivanja traume, i
- postupovne standarde kako bi se osigurale multidisciplinarne procjene prilagođene djeci kojima se poštuju prava.

Tečajevi za obnovu znanja i stalno stručno usavršavanje također moraju biti dostupni kako bi se održalo i ažuriralo stručno znanje.

Po mogućnosti, procjenitelji dobi trebali bi imati i dovoljno stručnog znanja u području zaštite djece. To se posebno odnosi na:

- poznavanje međunarodnih i nacionalnih pravnih standarda, uključujući Konvenciju o pravima djeteta i postupovna jamstva u procjenama dobi ⁽⁷⁰⁾
- učinkovitu i suosjećajnu komunikaciju s tražiteljima iz različitih kultura, osiguravajući da pojedinac uključen u procjenu dobi može izraziti svoja stajališta,
- osnovno razumijevanje načina kako prepoznati znakove i simptome psihološke potresenosti,
- osposobljenost za rješavanje situacija u kojima tražitelj otkriva slučajeve nasilja i zlostavljanja te znanje o sustavima upućivanja dostupnim u tim slučajevima,
- nepristranost i nepostojanje sukoba interesa,
- osiguravanje povjerljivosti, nediskriminacije i poštovanja dostojanstva pojedinca tijekom cijelog postupka procjene dobi, i
- poznavanje relevantnih pružatelja usluga i sustava upućivanja ako se tijekom procjene pojave druge hitne potrebe (npr. fizičko zdravlje, potrebe za zaštitom ili slično).

Procjenitelji dobi koji vode **intervju za procjenu dobi** moraju biti dobro upoznati s informacijama o zemlji podrijetla koje su relevantne za predmet, kao i kulturnim praksama, normama i društvenom dinamikom. To je znanje ključno za pouzdane rezultate. Poznavanje [EUAA-ova portala za sustav informacija o zemlji podrijetla](#) i drugih relevantnih mrežnih mjesta ili izvora može dodatno pomoći procjeniteljima u pristupu točnim i ažuriranim informacijama.

Procjenitelji dobi koji provode **psihosocijalnu procjenu** moraju imati vještine za procjenu fizičkih, psiholoških i emocionalnih obrazaca rasta kod djece te ih moraju procijeniti s obzirom na djetetov socijalni kontekst. Međukulturne kompetencije također su ključne za rad s djecom migracijskog podrijetla. Provođenje psihosocijalne procjene obično se povjerava psiholozima ili socijalnim radnicima specijaliziranim za kognitivni razvoj djece koji su osposobljeni za procjenu dobi.

Liječničke preglede moraju provoditi liječnici iskusni u području liječenja djece i u procjeni dobi. Pedijatri i radiolozi obično procjenjuju pokazatelje dječjeg razvoja i rendgenske snimke kostura. Ti medicinski stručnjaci moraju imati i kontekstualno znanje, uključujući poznavanje pokazatelja rasta specifičnih za informacije o zemlji podrijetla (npr. pedijatrijske referentne tablice relevantne za određenu etničku pripadnost), i moraju biti svjesni kulturnih čimbenika koji mogu utjecati na fizički izgled, zrelost i komunikacijske stilove.

Iako prethodno navedeno odražava idealan profil procjenitelja dobi, može se dogoditi da se države članice u praksi mogu suočiti s izazovima pri pronalasku dovoljnog broja stručnjaka koji ispunjavaju sve zahtjeve. Kako bi se prevladao takav potencijalni problem te osigurala kvaliteta i usklađenost, tijela mogu ulagati napore u aspekte navedene u nastavku.

⁽⁷⁰⁾ UNHCR, *UNHCR observations on the use of age assessments in the identification of separated or unaccompanied children seeking asylum* (Opažanja UNHCR-a o upotrebi procjena dobi pri identifikaciji djece odvojene od roditelja ili bez pratnje koja traže azil), lipanj 2015., <https://www.refworld.org/jurisprudence/amicus/unhcr/2015/en/93634>; Vijeće Europe, *Human rights principles and guidelines on age assessment in the context of migration: Recommendation CM/Rec(2022)22 and Explanatory Memorandum* (Načela i smjernice o ljudskim pravima u vezi s procjenom dobi u kontekstu migracija: preporuka CM/Rec(2022)22 i obrazloženje (Strasbourg: Vijeće Europe, travanj 2023.), <https://rm.coe.int/cm-rec-2022-22-and-explanatory-memorandum-on-human-rights-principles-a/1680ab501f>; UNICEF *Technical note on age assessment* (UNICEF-ova tehnička napomena o procjeni dobi), *op. cit.*, fn. 7.

- **Postupna izgradnja kapaciteta:** stručnjaci u početku mogu ispunjavati temeljne zahtjeve (pravni standardi, nepristranost, komunikacija prilagođena djeci) te kontinuiranim stručnim usavršavanjem jačati dodatne vještine (npr. postupanje u slučaju otkrivanja nasilja, prepoznavanje psihološke potresenosti).
- **Ciljano specijalizirano osposobljavanje:** nacionalna tijela mogu razviti kratke module osposobljavanja usmjerene na praksu (na primjer, module o pristupima koji u obzir uzimaju traumu, , kulturnom posredovanju ili zaštitnim mjerama). **EUAA-ov program osposobljavanja** ⁽⁷¹⁾ može poslužiti kao koristan materijal za programe osposobljavanja.
- **Programi akreditacije i certifikacije:** sastavljanje nacionalnog popisa osposobljenih procjenitelja dobi koji su završili obvezno osposobljavanje pomaže u jamčenju njihove dostupnosti i kvalitete.
- **Upotreba vanjskog stručnog znanja:** u slučaju nedostatka stručnjaka, države članice mogu sklopiti ugovore ili surađivati sa specijaliziranim nevladinim organizacijama, tijelima za zaštitu djece ili neovisnim stručnjacima kako bi podržale provođenje određenih aspekata procjene.
- **Istorazinsko učenje i razmjena:** poticanjem procjenitelja da razmjenjuju iskustva i dvojbe u okviru redovitih rasprava o slučajevima ili supervizije osigurava se razvoj stručnog znanja čak i u okolnostima gdje su resursi ograničeni.

Mogu se uspostaviti kanali suradnje između različitih nadležnih tijela i vanjskih organizacija radi osiguranja dostupnosti dovoljnog broja kvalificiranih stručnjaka.

Primjeri dobre prakse za poboljšanje kvalitete postupaka procjene dobi

- Organiziranje redovitih istorazinskih sastanaka i razmjena među procjenitelja dobi kako bi raspravljali o mogućim zajedničkim izazovima i rješenjima.
- Gdje je primjenjivo, tražiteljima omogućiti da odaberu spol liječnika koji provodi procjenu. To je posebno važno u slučaju višestrukih posebnih potreba (npr. osoba koja je preživjela seksualno i rodno uvjetovano nasilje, zlostavljanje ili trgovinu ljudima). Pružanje te mogućnosti može pomoći u stvaranju sigurnijeg i ugodnijeg okruženja te poboljšati povjerenje i otvorenost tijekom postupka.
- Uspostava sustava praćenja kako bi se osigurala kvaliteta i učenje na temelju iskustva.

⁽⁷¹⁾ EUAA, [Training Catalogue](#) (Katalog osposobljavanja), kolovoz 2022.

Primjeri dobre prakse u postupcima procjene dobi u zemljama EU+

- Talijanski nacionalni institut za zdravlje, migracije i siromaštvo (INMP) uspostavio je pouzdan sustav za praćenje i evaluaciju provedbe nacionalnog protokola za procjenu dobi djece bez pratnje ⁽⁷²⁾.
- Studijska skupina za forenzičku dijagnostiku dobi Njemačkog društva za pravnu medicinu organizirala je godišnja ispitivanja stručnosti za kontinuirano osiguravanje kvalitete ⁽⁷³⁾.

2.7. Nepristranost i nediskriminacija tijekom postupka procjene dobi

Svaka osoba koja prolazi procjenu dobi ima pravo na nepristranu procjenu dobi, bez predrasuda na temelju državljanstva, etničkog podrijetla ili drugih čimbenika. Procjenitelji moraju biti svjesni svojih pristranosti pri provođenju procjena dobi.

Pristranost se može pojaviti u oblicima opisanim u nastavku (popis nije konačan).

- Generaliziranje na temelju prethodnih slučajeva: ako se utvrdi da su prethodni tražitelji iz određene zemlje ili zajednice lagali o svojoj dobi, procjenitelji mogu nesvjesno donositi pretpostavke o novim tražiteljima istog podrijetla.
- Sklonost potvrđivanju pretpostavke: usredotočenost na dokaze koji podržavaju unaprijed stvorena uvjerenja (procjena se započinje s već formiranim mišljenjem da je osoba odrasla/maloljetnik). To može dovesti do pridavanja prevelike važnosti uočenim osobinama ili ponašanjima koja bi mogla potkrijepiti to uvjerenje (npr. zrelost u govoru ili fizičkom izgledu), uz istovremeno zanemarivanje čimbenika koji upućuju na suprotan zaključak (npr. odgovori tražitelja ili dokumentirana prošlost).
- Nervoza, oklijevanje, nepovezane informacije ili nezainteresiranost tijekom intervjua mogu se protumačiti kao znak obmane ili punoljetnosti, a ne kao prirodne reakcije na visokorizičnu prirodu postupka, sudjelovanje u brojnim intervjuima ili traumatsko iskustvo iz prošlosti.
- Procjenitelji se mogu nerazmjerno usredotočiti na fizička obilježja kao što su visina, obilježja lica ili mišićna masa i tumačiti ih kao pokazatelje odrasle dobi, a pritom zanemarivati dokaze da etničko podrijetlo, okolišni stres ili genetika mogu imati znatan utjecaj na fizički razvoj.

⁽⁷²⁾ Nacionalni institut za zdravlje, migracije i siromaštvo (INMP), [Primo rapporto sull'attuazione del protocollo per la determinazione dell'età dei minori stranieri non accompagnati](https://www.inmp.it/index.php/ita/Pubblicazioni/Libri/Primo-rapporto-sull-attuazione-del-protocollo-per-la-determinazione-dell-eta-dei-minori-stranieri-non-accompagnati) (Prvo izvješće o provedbi protokola za utvrđivanje dobi stranih maloljetnika bez pratnje), rujan 2022., <https://www.inmp.it/index.php/ita/Pubblicazioni/Libri/Primo-rapporto-sull-attuazione-del-protocollo-per-la-determinazione-dell-eta-dei-minori-stranieri-non-accompagnati>.

⁽⁷³⁾ Studijska skupina za forenzičku dijagnostiku dobi Njemačkog društva za pravnu medicinu, [Criteria for age estimation in living individuals](https://www.medin.uni-muenster.de/fileadmin/einrichtung/agfad/empfehlungen/empfehlung_strafverfahren_eng.pdf) (Kriteriji za procjenu dobi živih pojedinaca), 2008., https://www.medin.uni-muenster.de/fileadmin/einrichtung/agfad/empfehlungen/empfehlung_strafverfahren_eng.pdf.

Davanje smjernica procjeniteljima o **prepoznavanju i ublažavanju tih pristranosti**, primjena **multidisciplinarnog pristupa** i uključivanje različitih kvalificiranih stručnjaka povećava pravednost i točnost procjene dobi i osigurava da se prema tražiteljima postupa dostojanstveno i s poštovanjem.

U tom su se pogledu dosad primjenjivale mjere navedene u nastavku i pokazale su se korisnima:

- preispitivanje rezultata različitih provedenih procjena,
- razmjene informacija među stručnjacima uključenima u procjenu,
- više procjenitelja dobi koji zajedno rade na slučaju.

Ta **kolegijalnost** može pomoći i u smanjenju pritiska na procjenitelje koji obavljaju složenu zadaću kao što je procjena dobi podjelom odgovornosti za odluku koja za tražitelja može imati značajne posljedice.

Praktična razmatranja

Kako bi se očuvala nepristranost postupka procjene dobi, ključno je da procjenitelji ili povjerenstvo za procjenu dobi **djeluju neovisno** od osoba koje su odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu ili upravljanje uvjetima prihvata. Takvo institucionalno razdvajanje pomaže u osiguravanju objektivnosti i ublažava moguće sukobe interesa koji bi mogli ugroziti najbolje interese djeteta.

U nekim se kontekstima stručnjaci koji rade u sustavu prihvata mogu suočiti s neizravnim operativnim pritiscima, primjerice ograničenim smještajnim kapacitetima ili ograničenjima resursa, što može nenamjerno utjecati na ishod procjene dobi. Pritisak na ustanove mogu isto tako stvoriti financijska pitanja povezana s osiguravanjem uvjeta prihvata za djecu u odnosu na osiguravanje uvjeta za odrasle osobe. Ti su aspekti jednako relevantni u slučajevima kada prihvatom upravljaju privatni subjekti koji ovisno o broju djece / odraslih osoba u smještaju mogu imati financijsku korist. U situacijama u kojima procjenu dobi provode stručnjaci koji rade za tijelo odlučivanja ili tijelo za prihvata, preporučuje se da se **uspostave jamstva** kako bi se osigurala potpuna neovisnost njihove procjene. Time se može izbjeći mogući sukob interesa (npr. procjenitelji ne bi trebali biti uključeni u razmatranje zahtjeva).

Slična razmatranja vrijede i za skrbnike: uloga skrbnika mora biti odvojena od postupka procjene dobi.

Praktična razmatranja o procjeni dobi u slučajevima koji uključuju roditelje, rodbinu ili odrasle osobe u pratnji

Procjenu dobi potrebno je zatražiti i provesti samo kada je ona zaista potrebna, odnosno kada postoje opravdane sumnje u vezi s navedenom dobi. Međutim, može se dogoditi da djeca dođu u pratnji odraslih osoba koje tvrde da su rodbina ili roditelji, a otkriju se pokazatelji trgovine ljudima, braka s djetetom ili drugi problemi povezani sa zaštitom, bilo nakon dolaska ili nakon dovršetka procjene najboljeg interesa. U takvim slučajevima, osim sigurnosnih mjera koje se poduzimaju zbog tih pokazatelja, može se pokrenuti procjena dobi kako bi se situacija dodatno pojasnila i nadležnim tijelima omogućilo da pravodobno poduzmu odgovarajuće zaštitne mjere.

- **Zabrinutost u vezi s trgovanjem ljudima:** tražitelji azila mogu biti u pratnji odraslih osoba koje lažno tvrde da su njihovi roditelji ili drugi članovi obitelji kojima je u interesu da se tražitelj klasificira kao maloljetna ili odrasla osoba (ovisno o njihovim ciljevima). Na primjer, trgovci ljudima mogu se predstaviti kao roditelji ili bliski srodnici kako bi opravdali kontrolu nad djetetom ili obratno, mogu naložiti djetetu da se predstavi kao odrasla osoba kako bi se izbjegle zaštitne mjere ili daljnje provjere.
- **Brak s djetetom:** slučajevi u kojima se bračni drug predstavlja kao odrasla osoba u pratnji, ali odnos možda nije zakonski priznat i odrasloj osobi je u interesu izjaviti da je dijete punoljetno. To može biti slučaj i ako roditelji (ili rodbina) pokušavaju dogovoriti ili su već dogovorili (prisilni) brak u zemlji domaćinu i kako bi to prikriili, izjave da je njihovo dijete punoljetno.
- **Pitanja sigurnosti ili zaštite:** javljaju se kad se pojave sumnje da odrasla osoba u pratnji možda neće djelovati u najboljem interesu djeteta. Na primjer, oba pojedinca mogu izjaviti da su odrasle osobe, ali nadležna tijela sumnjaju da je jedna od njih zapravo dijete. U tim slučajevima procjena dobi može razjasniti slučaj i omogućiti državi članici da razdvoji osobe te poduzme zaštitne mjere kako bi se spriječilo moguće iskorištavanje ili zlostavljanje. Ako se pojave razlozi za zabrinutost u pogledu sigurnosti ili zaštite, navodnu odraslu osobu u pratnji i dijete treba intervjuirati zasebno kako bi se stvorili uvjeti koji djetetu omogućuju da slobodno govori i kako bi se otkrilo moguće iskorištavanje, zlostavljanje ili neravnoteža moći. U takvim je slučajevima imenovanje (privremenog) skrbnika nužno kako bi se zaštitili najbolji interesi djeteta i omogućila provedba postupka uz odgovarajuću podršku. Ta je zaštitna mjera ključna za utvrđivanje vjerodostojnosti navedenog odnosa i procjenu toga djeluje li odrasla osoba u pratnji u najboljem interesu djeteta.

Sumnje u autentičnost obiteljskih veza ili zabrinutost u pogledu trgovine ljudima, iskorištavanja ili zaštite prvenstveno bi se trebale rješavati odgovarajućim kanalima zaštite i sigurnosnim postupcima. To može uključivati upućivanje tijelima za zaštitu djece ili nacionalnoj jedinici za suzbijanje trgovine ljudima, policiji ili drugim nadležnim tijelima. **Procjena dobi** ne bi se trebala smatrati standardnim alatom za otklanjanje takvih sumnji, već **jednim elementom šireg pristupa zaštiti djece i upravljanju predmetima**, koji se **primjenjuje samo kada je to strogo potrebno** i uz potpuno pridržavanje primjenjivih zaštitnih mjera.

Procjena dobi mora ostati **iznimna i njome se moraju uzeti u obzir pojedinačne okolnosti svakog slučaja**. Nikad ne bi trebala postati rutinska praksa, a njezina upotreba mora ostati u skladu sa zaštitnim mjerama i ograničenjima predviđenima zakonodavstvom. U prethodno navedenim primjerima takva procjena može poslužiti kao dodatni alat za zaštitu djeteta.

Općenito nije uobičajeno da djeca koja dolaze s roditeljima ili članovima obitelji prođu procjenu dobi jer izjave članova obitelji često mogu pomoći u potvrđivanju ili pojašnjenju djetetove prijavljene dobi.

2.8. Primjena načela blagodati sumnje

Načelo blagodati sumnje mora se primijeniti ako se procjenom dobi nije moglo doći do jasnog zaključka ⁽⁷⁴⁾. To u praksi znači da bi se dob koju je tražitelj naveo trebala smatrati valjanom.

Članak 25. stavak 2., druga rečenica Uredbe o postupku azila

Ako na temelju rezultata procjene dobi iz ovog stavka nije moguće izvesti zaključak u pogledu dobi tražitelja ili on upućuje na raspon ispod 18 godina, države članice pretpostavljaju da je tražitelj maloljetnik.

Ta zaštitna mjera odražava načelo najboljeg interesa djeteta i osigurava da se prema nijednom tražitelju pogrešno ne postupa kao prema odrasloj osobi, čime se čuva pristup pravima i zaštiti koja se pruža djeci.

⁽⁷⁴⁾ Članak 25. stavak 2. Uredbe o postupku azila

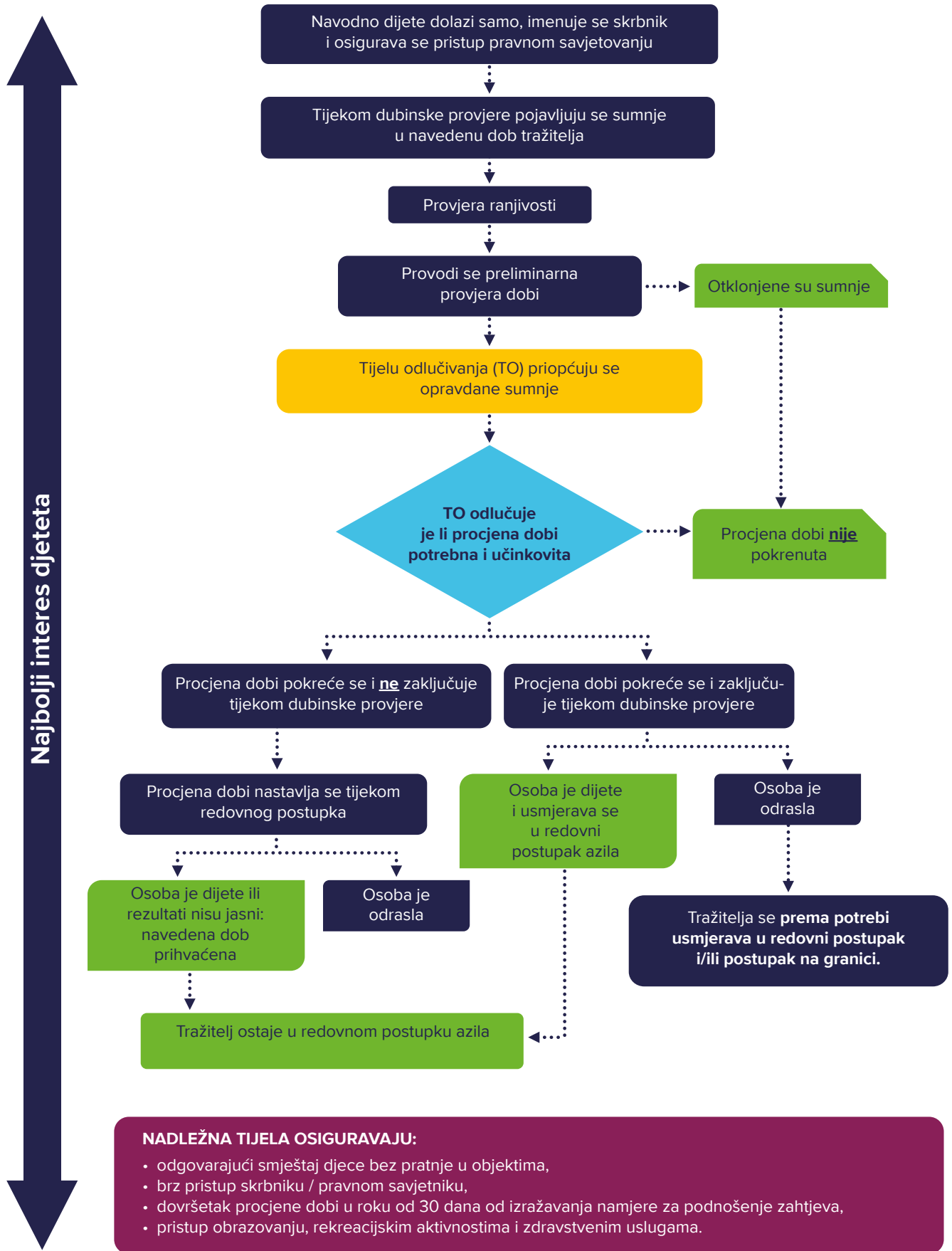

3. Praktično provođenje postupka procjene dobi

U ovom se poglavlju daju smjernice o tome kako operacionalizirati pravne obveze utvrđene u Uredbi o postupku azila i povezanim pravnim instrumentima, s naglaskom na rano utvrđivanje posebnih potreba, odluku o pokretanju procjene dobi, primjenu multidisciplinarnе metode i primjenu postupovnih jamstava u različitim postupovnim kontekstima, među ostalim na granici.

Slika 1. Dijagram sa sažetim prikazom postupka procjene dobi

3.1. Utvrđivanje posebnih potreba

Pri utvrđivanju posebnih potreba moraju se uzeti u obzir vidljivi znakovi, pokazatelji ranjivosti, izjave i ponašanje tražitelja te svi relevantni dokumenti. Osim toga, mogu se uzeti u obzir i informacije koje su pružili njegovatelj(i), član(ovi) obitelji ili skrbnik tražitelja, osobito zato što se odnose na opću dobrobit djeteta i posebne potrebe za zaštitom. Potrebno je dokumentirati rano utvrđene posebne potrebe, kao i preklapajuće ranjivosti i potrebe (npr. oštećenja, potrebe za zaštitom) koji se pojavljuju tijekom procjene dobi. Prema potrebi, mora uslijediti upućivanje tijelu nadležnom za procjenu ranjivosti kako bi se osiguralo da se mogu uzeti u obzir odgovarajuća posebna postupovna jamstva i uvjeti prihvata. Budući da je činjenica da je neka osoba dijete sama po sebi prepoznata kao ranjivost, procjenu dobi treba shvatiti kao (dio) procjene ranjivosti. To znači da se rok od 30 dana od izražavanja namjere za podnošenje zahtjeva ⁽⁷⁵⁾ za dovršetak procjene ranjivosti primjenjuje i na procjenu dobi ⁽⁷⁶⁾. Nadalje, osposobljeno i **kvalificirano osoblje mora pružiti pomoć** u bliskoj suradnji s nacionalnim tijelima za zaštitu djece. Procjena ranjivosti mora se preispitati u slučaju relevantnih promjena okolnosti tražitelja ili ako potreba za posebnim postupovnim jamstvima postane očita nakon završetka procjene.

Članak 20. Uredbe o postupku azila

1. *Nadležna tijela pojedinačno procjenjuju jesu li tražitelju potrebna posebna postupovna jamstva, prema potrebi uz pomoć usmenog prevoditelja. **Ta procjena može se uključiti u postojeće nacionalne postupke ili u procjenu iz članka 25. Direktive (EU) 2024/1346** i ne treba biti u obliku upravnog postupka. Ako se to zahtijeva nacionalnim pravom, procjena se može staviti na raspolaganje, a rezultati procjene mogu se proslijediti tijelu odlučivanja, podložno pristanku tražitelja.*
2. *Procjena iz stavka 1. započinje se što je prije moguće nakon izražavanja namjere za podnošenje zahtjeva za međunarodnu zaštitu tako da se utvrdi postoje li prve naznake da bi tražitelju mogla biti potrebna posebna postupovna jamstva. [...]*
3. *[...]*
Procjena iz stavka 1. zaključuje se što je prije moguće i u svakom slučaju u roku od 30 dana. Preispituje se u slučaju bilo kakvih relevantnih promjena u okolnostima tražitelja ili ako potreba za posebnim postupovnim jamstvima postane očita nakon dovršetka procjene.

3.2. Odluka o pokretanju procjene dobi

Ako iskaz osobe o njezinoj dobi ili osobnoj prošlosti sadržava odstupanja ili praznine, **mogu se pojaviti početne sumnje**. Međutim, to ne smije automatski dovesti do **pretpostavke** da osoba laže o svojoj dobi. Kao prvi korak u slučaju dvojbi, odstupanja je potrebno predstaviti dotičnoj

⁽⁷⁵⁾ Članak 25. Direktive o uvjetima prihvata (2024.)

⁽⁷⁶⁾ Uvodna izjava 36. Uredbe o postupku azila: „...S obzirom na posebnu ranjivost maloljetnika bez pratnje, koji vjerojatno nemaju identifikacijske ili druge isprave, posebno je ključno osigurati snažne zaštitne mjere kako bi se osiguralo da takvi tražitelji ne podliježu nepravilnim ili nerazumnim postupcima procjene dobi.”

osobi, njezinu skrbniku i pravnom savjetniku te im ponuditi mogućnost da pojasne i prikupe više informacija ili dokaza ako je to moguće uzimajući u obzir rokove.

Prije upućivanja osobe na procjenu dobi nadležna tijela mogu i trebaju istražiti dodatne izvore informacija koji bi mogli biti korisni za uklanjanje početnih sumnji.

Budući da je dob element identiteta osobe, nadležna tijela provode **preliminarnu provjeru dobi** u okviru ukupne provjere identiteta. Cilj je preliminarne provjere dobi od tražitelja dobiti pojašnjenja ili dodatne informacije te prikupiti dodatne dokaze i druge relevantne naznake o dobi tražitelja (kao što su izjave članova obitelji ili informacije iz baza podataka ili drugih izvora). Takve informacije mogle bi biti dovoljne pa procjena dobi možda neće biti potrebna.

Članak 4. stavak 5. Uredbe o kvalifikaciji odnosi se na procjenu zahtjeva za međunarodnu zaštitu općenito, a ne posebno na procjenu dobi. Dob tražitelja može činiti dio ukupnih izjava obuhvaćenih tom odredbom. Međutim, ta odredba može poslužiti i kao referentna točka **za utvrđivanje jesu li potrebni dodatni dokazi ili ne** u okviru **procjene dobi**. Ako iskaz tražitelja u pogledu dobi ispunjava kriterije dosljednosti i konzistentnosti slične onima opisanima u članku te ako je dano zadovoljavajuće objašnjenje u pogledu nedostatka dokumentacije, **nadležna tijela mogu razumno odlučiti da nisu potrebni dodatni dokazi** za utvrđivanje navedene dobi.

Članak 4. stavak 5. Uredbe o kvalifikaciji

Ako jedan ili više posebnih aspekata izjave tražitelja nije potkrijepljen dokumentima ili drugim dokazima, ne zahtijevaju se dodatni dokazi u pogledu tih posebnih aspekata, ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- a) *tražitelj je uložio stvarni napor da dokaže osnovanost svojeg zahtjeva za međunarodnu zaštitu;*
- b) *podneseni su svi relevantni elementi kojima tražitelj raspolaže i dana su zadovoljavajuća objašnjenja u pogledu nedostatka ostalih relevantnih elemenata;*
- c) *utvrđeno je se da su izjave tražitelja koherentne i vjerojatne te da ne proturječe dostupnim posebnim i općim informacijama relevantnima za tražiteljev slučaj;*
- d) *utvrđena je opća vjerodostojnost tražitelja, uzimajući u obzir, među ostalim, trenutak u kojem je tražitelj zatražio međunarodnu zaštitu.*

Rezultati provjere dobi mogu biti **nezadovoljavajući**. Na primjer, izjave tražitelja, dostupni dokumentirani dokazi ili druge naznake povezane s dobi mogu biti nedostatni za otklanjanje sumnji ili proturječiti poznatim činjenicama o životu tražitelja. U tom slučaju **nadležna tijela mogu imati opravdane sumnje** u dob koju je naveo tražitelj i možda će biti potrebna multidisciplinarna procjena dobi.

U skladu s člankom 25. stavkom 1. Uredbe o postupku azila, kada je osoba čija je dob osporena podnijela zahtjev za međunarodnu zaštitu, **tijelo odlučivanja** nadležno je odlučiti pokrenuti procjenu dobi. Ako se pojave naznake koje izazivaju opravdane sumnje u dob

tražitelja, druga tijela, kao što su tijela za dubinsku provjeru ili tijela za prihvata, mogu uputiti predmet tijelu odlučivanja koje je odgovorno odlučiti hoće li pokrenuti procjenu dobi ⁽⁷⁷⁾.

Ako postoje **sumnje** u pogledu dobi tražitelja u trenutku dubinske provjere, **što može dovesti do potrebe za procjenom dobi**, potrebno je **poduzeti niže navedene preliminarne korake**.

1. **Zabilježite izjavu tražitelja o dobi:** tražitelj tvrdi da je maloljetan ili odrasla osoba i postoje **sumnje u tu izjavu**.
2. **Imenujte skrbnika** ili osobu koja privremeno djeluje kao skrbnik.
3. **Osigurajte pristup besplatnom pravnom savjetovanju.**
4. **Prikupite i provjerite popratnu dokumentaciju:** sumnje mogu proizaći iz nedostatka dokumentacije kojom se potkrepljuje navedena dob tražitelja i/ili postoje dokazi da bi dokumentacija mogla biti krivotvorena ili prijevarno pribavljena/upotrijebljena. Sumnje mogu nastati i kada se izjavama tražitelja i/ili dostupnim dokazima ne potvrđuje navedena dob ili se te izjave i/ili dokazi čine proturječnima.
5. **Provedite provjeru dobi u okviru provjere ranjivosti tijekom dubinske provjere:** time se želi **utvrditi može li se navedena dob prihvatiti** ili postoje li opravdane sumnje. Ta se provjera sastoji od:
 - a) traženja pojašnjenja sumnji od tražitelja i skrbnika,
 - b) prikupljanja i analiziranja dodatnih dokumentarnih dokaza, kao što su osobni dokumenti, informacije o članovima obitelji (npr. dob braće i sestara, dokumentacija o cijepljenju i školovanju), ako su dostupni,
 - c) pregledavanja relevantnih baza podataka ili izvora informacija (Vis, Eurodac, SiS itd.).

Ako se sumnje otklone, **nije potrebna procjena dobi**. Ako sumnje i dalje postoje, **tijelu odlučivanja** mora se uputiti zahtjev **za odlučivanje** o eventualnom postojanju potrebe za procjenom dobi. Upućivanje uključuje korake navedene u nastavku:

6. **Evidentirajte opravdane sumnje:** ako sumnje i dalje postoje, smatraju se opravdanim sumnjama i potrebno ih je propisno evidentirati u spisu predmeta.
7. **Obavijestite tijelo odlučivanja o opravdanim sumnjama:** tijelo za dubinsku provjeru ili tijelo za prihvata bez odgode obavješćuje tijelo odlučivanja o opravdanim sumnjama u pogledu rezultata provjere dobi i povezanih razmatranja najboljeg interesa djeteta.
8. **Odluka tijela odlučivanja:** tijelo odlučivanja bez nepotrebne odgode odlučuje je li postupak procjene dobi potencijalno učinkovit i preporučen za taj predmet. Ova se odluka mora temeljiti na razmatranjima najboljeg interesa. Kada se preporuča, započinje postupak procjene dobi.

⁽⁷⁷⁾ Tijelo odlučivanja odgovorno je za provedbu procjena dobi, ali može prenijeti tu zadaću specijaliziranom tijelu. Ovisno o nacionalnoj upravnoj strukturi, takvo tijelo može funkcionirati pod tijelom odlučivanja ili kao neovisni subjekt. Uredbom o postupku azila omogućuje se fleksibilnost u tom pogledu: tijelo odlučivanja može samo provesti procjenu ili je može povjeriti drugim kvalificiranim tijelima, uz zadržavanje konačne odgovornosti za utvrđivanje dobi.

Praktična razmatranja o povezivanju početnih provjera s postupkom procjene dobi

Provjere zdravlja, sigurnosti i identiteta nisu izravno povezane s procjenom dobi. Međutim, te početne provjere mogu **pružiti korisne informacije** ili **naznake** da bi procjena dobi mogla biti potrebna (ili ne). Kako bi se izbjeglo ponavljanje pitanja koja su već postavili drugi službenici, dobra je praksa **utvrditi poveznice** između tih početnih provjera i provjere ranjivosti. Relevantna opažanja ili elementi prikupljeni tijekom provjera zdravlja, sigurnosti i identiteta mogu **poslužiti kao temelj za provjeru dobi** i biti dio odluke o tome treba li uputiti i/ili pokrenuti procjenu dobi, čime se pojednostavnjuju postupci uz istodobno održavanje učinkovitosti i poštovanje pravila o zaštiti podataka.

3.2.1. Jamčenje zaštitnih mjera uz sprječavanje zlouporabe sustava

Mogu postojati slučajevi u kojima pojedinci lažno tvrde da su maloljetni kako bi dobili izuzeće od postupka na granici ili pristup specijaliziranim uslugama. Ti se slučajevi moraju rješavati uz poštovanje prava i zaštitnih mjera koja se moraju pružiti djeci.

(a) Razlikovanje stvarne nemogućnosti suradnje od zlouporabe sustava

Razlikovanje namjerne obmane i stvarne zabune ili nemogućnosti suradnje nije uvijek jednostavno. Kulturno podrijetlo pojedinca, njegova osobna prošlost ili nedostatak službene dokumentacije mogu dovesti do stvarne nesigurnosti u pogledu njegove kronološke dobi. Osim toga, nedosljedne prakse vođenja evidencije u određenim zemljama podrijetla mogu dovesti do nepodudarnosti u službenim dokumentima, što dodatno otežava utvrđivanje dobi. Na primjer:

- nedostatak službene dokumentacije,
- kulturne norme ili osobna sredina koja može utjecati na razumijevanje ili pamćenje dobi, ili
- nesigurnost u pogledu evidencija o rođenju

mogu dovesti do **stvarne nesigurnosti** u vezi s vlastitom kronološkom dobi. Nalaz da je osoba starija od 18 godina unatoč tome što je prvotno navela da je maloljetna **ne predstavlja sam po sebi dokaz da je namjerno nastojala obmanuti nadležna tijela.**

Nadalje, **psihosocijalni čimbenici** kao što su prošla trauma, strah od osoba koje imaju autoritet ili ograničeno razumijevanje postupaka azila mogu utjecati na način na koji tražitelj prijavljuje svoju dob, što ponekad dovodi do **nenamjernih** nedosljednosti.

Jasna zlouporaba znači da postoje **jasni dokazi o zavaravajućoj namjeri**, kao što je **svjesno podnošenje krivotvorenih isprava** ili **namjerno prikrivanje ili uništavanje dokaza o dobi**. Sama nepodudarnost u dokumentaciji ili netočna pretpostavka o dobi ne predstavlja zlouporabu.

(b) Provjera dobi u slučajevima jasne zlouporabe

Ako postoje jasni **dokazi** da tražitelj namjerno pogrešno navodi svoju dob, države članice moraju provesti **neposrednu provjeru dobi**. Ako na temelju takvih čvrstih dokaza ⁽⁷⁸⁾ država članica može zaključiti da je tražitelj „nesumnjivo” stariji od 18 godina, nema potrebe za potpunom procjenom dobi ⁽⁷⁹⁾ ni za imenovanjem skrbnika ⁽⁸⁰⁾.

To bi, na primjer, mogao biti slučaj ako države članice mogu prikupljati ili provjeravati informacije iz:

- prethodnih **zahtjeva za vizu** putem **sustava VIS**,
- **Eurodaca ili nacionalnih baza podataka o azilu** u kojima se navodi prethodna registracija osobe kao odrasle,
- **službenih osobnih ili putnih isprava** (putovnice, osobne iskaznice, vozačke dozvole) koje su pronađene nakon što je tražitelj dao svoju izjavu ili koje su dostavili rođaci / članovi obitelji,
- **prethodne upravne ili sudske evidencije** dostupne nadležnim tijelima.

U tim slučajevima datum rođenja koji treba zabilježiti za administrativne i postupovne potrebe može **proizaći izravno iz provjerene dokumentacije ili prikupljenih informacija**, pod uvjetom da je odluka donesena u pisanom obliku, da je pravilno obrazložena i dokumentirana te da je priopćena tražitelju u skladu s načelima dobre uprave i pravom na djelotvoran pravni lijek ⁽⁸¹⁾.

Za razliku od toga, slučajevi koji se temelje isključivo na fizičkom izgledu, na primjer takozvani **slučajevi „bijele brade”** (tj. slučajevi sumnje u dob tražitelja koji za sebe tvrde da su maloljetni, ali izgledaju odraslo), moraju se tretirati različito jer procjena dobi i dalje može biti potrebna za utvrđivanje datuma rođenja tražitelja. Iako se Uredbom o postupku azila nadležnom tijelu omogućuje da ne imenuje skrbnika ako je „nesumnjivo” utvrđeno da je tražitelj stariji od 18 godina ⁽⁸²⁾, **fizički izgled sam po sebi ne može dosegnuti taj dokazni prag**, ali može poslužiti kao pokazatelj koji zahtijeva daljnju procjenu. Na fizičke osobine kao što su sijeda kosa, crte lica ili općenito ponašanje može utjecati **niz čimbenika**, uključujući **prošle teškoće, stres, pothranjenost ili zdravstvena stanja**, te se stoga **ne mogu smatrati uvjerljivim dokazom o odrasloj dobi**. Države članice moraju biti u stanju potkrijepiti sve zaključke o odrasloj dobi provjerljivim dokazima i jasnim obrazloženjem **koji nadilaze fizički izgled**.

Osim toga, s **praktičnog stajališta**, države članice imaju administrativnu obvezu ponovno utvrditi ili ispraviti datum rođenja tražitelja ako je on pogrešno evidentiran. Za to je potrebno izdati **službenu, obrazloženu pisanu odluku** u kojoj **se navodi procijenjeni datum rođenja**. To je potrebno za **izdavanje administrativnih dokumenata** kao što su boravišna dozvola ili

⁽⁷⁸⁾ Čvrsti dokazi mogu se shvatiti kao pouzdane informacije koje se mogu provjeriti i na temelju kojih se može objektivno utvrditi dob osobe. To može uključivati, na primjer, službene dokumente za koje je potvrđeno da su autentični i sadržavaju datum rođenja, npr. osobne dokumente, potvrđene biometrijske podudarnosti u Eurodacu, rezultate u VIS-u ili drugim službenim bazama podataka, ili prethodno jasno utvrđivanje dobi koje je provela druga država članica. S druge strane, elementi kao što su fizički izgled, dojmovi ili neproverene izjave ne predstavljaju sami po sebi čvrste dokaze iako mogu poslužiti kao pokazatelji koji zahtijevaju daljnju procjenu.

⁽⁷⁹⁾ Članak 27. stavak 1. Direktive o uvjetima prihvata (2024.). „[...] Ako je država članica ocijenila da je tražitelj koji tvrdi da je maloljetnik nesumnjivo stariji od 18 godina, ta država članica ne mora imenovati zastupnika ni odrediti osobu prikladnu privremeno djelovati u svojstvu zastupnika [...]”.

⁽⁸⁰⁾ Članak 23. stavak 2. Uredbe o postupku azila.

⁽⁸¹⁾ U skladu s načelima sadržanima u članku 41. Povelje – Pravo na dobru upravu i članku 47. – Pravo na djelotvoran pravni lijek i na pravično suđenje.

⁽⁸²⁾ Članak 23. stavak 2. točka (b) Uredbe o postupku azila.

zdravstvena iskaznica i za točno unošenje podataka o tražitelju u relevantne baze podataka (npr. Eurodac, SIS i nacionalni sustavi).

Za potrebe utvrđivanja ili ponovnog određivanja datuma rođenja u administrativne svrhe, **potrebno je provesti procjenu dobi** kako bi se osiguralo da se utvrđivanje **temelji na transparentnom, dokumentiranom i pouzdanom postupku**. Slijedom toga, čak i u slučajevima u kojima se odrasla dob pretpostavlja zbog fizičkog izgleda, nadležna tijela **ne mogu samo zanemariti tvrdnju tražitelja o maloljetnosti**. Moraju izdati obrazloženu pisanu odluku kojom se osporava navedena dob tražitelja, uz puno poštovanje prava na dobru upravu i prava na djelotvorno pravno sredstvo, kako bi se tražitelju omogućilo izjavljivanje pravnog lijeka protiv odluke ⁽⁸³⁾. Budući da se u postupcima procjene dobi može navesti samo procijenjena dob, a ne točna kronološka dob, rezultatom se ne utvrđuje točan datum rođenja. Međutim, za potrebe administracije i dokumentiranja tijela odlučivanja moraju na kraju procjene dobi zabilježiti točan datum rođenja kako bi izdala identifikacijske ili boravišne isprave i osigurala dosljednost u svim sustavima ⁽⁸⁴⁾.

Procjena dobi u postupku na granici

U skladu s člankom 53. stavkom 1. Uredbe o postupku azila maloljetnici bez pratnje izuzeti su od postupka na granici, osim u slučajevima kada postoje ozbiljni razlozi za zabrinutost u vezi s nacionalnom sigurnošću ili javnim poretkom (članak 42. stavak 3. točka (b) Uredbe o postupku azila) te se stoga moraju usmjeriti u redovni postupak azila. To se izuzeće primjenjuje na neobvezne i obvezne postupke na granici.

Međutim, ako tražitelj ispunjava uvjete za **obvezni postupak na granici**, ali tvrdi da je mlađi od 18 godina i pojave se **opravdane sumnje** u pogledu njegove dobi, člankom 53. Uredbe o postupku azila određuje se da je odmah potrebno započeti procjenu dobi. U tim se slučajevima tražitelj privremeno stavlja u postupak na granici do ishoda procjene.

Pretpostavka maloljetnosti nastavlja se primjenjivati i **tražitelju tijekom procjene moraju biti osigurane sve zaštitne mjere i sva jamstva koja se primjenjuju na djecu** (uključujući uvjete prihvata, skrbništvo i postupovna jamstva). To se posebno primjenjuje ako su ispunjeni uvjeti za obvezni postupak na granici u nastavku ⁽⁸⁵⁾:

- **obmanjivanje nadležnih tijela ili uništavanje/skrivanje dokumenata** (članak 42. stavak 1. točka (c) Uredbe o postupku azila);
- **prijetnje nacionalnoj sigurnosti ili javnom poretku** (članak 42. stavak 1. točka (f)); to se primjenjuje i na maloljetnike bez pratnje u skladu s člankom 42. stavkom 3. točkom (b) Uredbe o postupku azila;
- **državljanstvo zemlje s niskom stopom priznavanja** (članak 42. stavak 1. točka (j) Uredbe o postupku azila).

⁽⁸³⁾ U skladu s načelima sadržanima u članku 41. Povelje – Pravo na dobru upravu i članku 47. – Pravo na djelotvoran pravni lijek i na pravično suđenje.

⁽⁸⁴⁾ U takvim slučajevima neka nadležna tijela upotrebljavaju 1. siječnja procijenjene godine rođenja kada se ne može utvrditi točan dan i mjesec kako bi se izbjeglo navođenje kasnijeg datuma rođenja.

⁽⁸⁵⁾ Članak 45. Uredbe o postupku azila.

Time se osigurava da se sustav ne može zaobići neprovjerenim tvrdnjama o maloljetnosti.

S druge strane, ako **postupak na granici nije obvezan** (članak 43. stavak 1. Uredbe o postupku azila), država članica nije zakonski obvezna pokrenuti procjenu dobi i **može** ili **odlučiti nastaviti s redovnim postupkom azila** i provesti procjenu dobi ako je to potrebno ili privremeno staviti tražitelja u postupak na granici i provesti procjenu dobi što je prije moguće.

Više pojedinosti potražite u predstojećim smjernicama Europske komisije o postupcima azila i vraćanja na granici.

Uvodna izjava 62. Uredbe o postupku azila

*[...] uzimajući u obzir važnost prava djeteta i potrebu da se u obzir uzme najbolji interes djeteta, **na maloljetnike bez pratnje u pravilu se ne bi trebao primjenjivati postupak na granici**, osim ako postoje opravdani razlozi da se smatra da maloljetnik predstavlja opasnost za nacionalnu sigurnost ili javni poredak države članice ili da je tražitelj prisilno protjeran zbog ozbiljnih razloga koji se odnose na nacionalnu sigurnost ili javni poredak na temelju nacionalnog prava.*

Poštovanje postupovnih jamstava

Pretpostavka maloljetnosti ⁽⁸⁶⁾ zahtijeva da postupke procjene dobi prate **odgovarajuće zaštitne mjere** kako bi se izbjegle povrede temeljnih prava.

Iako privremeno uključivanje u postupak na granici može biti zakonski dopušteno, uvjeti navedeni u nastavku **uvijek moraju biti ispunjeni** kako bi se osigurala usklađenost s obvezama u pogledu temeljnih prava.

- **Poštuju se postupovna jamstva** iz članaka 16., 17., 21., 22. i 23. Uredbe o postupku azila, uključujući pravodobno imenovanje skrbnika, besplatno pravno savjetovanje, besplatnu pravnu pomoć i pravno zastupanje radi izjavljivanja pravnog lijeka te održavanje jedinstva obitelji ⁽⁸⁷⁾.

To među ostalim znači: skrbnik se imenuje bez odgode i može učinkovito zastupati dijete, braća i sestre ili drugi članovi uže obitelji nisu odvojeni osim ako je to u najboljem interesu djeteta, dijete ima pristup informacijama i mogućnost biti saslušano u skladu s dobi i zrelošću, postupak ima prednost, što znači da se predmet obrađuje bez nepotrebne odgode i daje mu se prednost pred drugim zahtjevima kako bi se osiguralo brzo utvrđivanje djetetovih potreba za zaštitom i kako bi se izbjegla produljena nesigurnost.

⁽⁸⁶⁾ Kako je tumači ESLJP u predmetu *Darboe i Camara protiv Italije*, op. cit., fn. 45.

⁽⁸⁷⁾ Članak 45. stavak 2. Uredbe o postupku azila.

- **Procjena dobi** provodi se u skladu s člankom 25. Uredbe o postupku azila i dovršava u roku od 30 dana, kako je navedeno i u članku 23. stavku 3. Uredbe o postupku azila i članku 25. stavku 1. Direktive o uvjetima prihvata (2024.). To, među ostalim, znači da je procjena multidisciplinarna, da je provode osposobljeni stručnjaci i da se primjenjuju najmanje invazivne metode, da su tražitelj i skrbnik obaviješteni i da iznose svoja stajališta, da se pretpostavka maloljetnosti primjenjuje do donošenja konačne odluke.
- **Uvjeti prihvata primjereni djeci** dostupni su na lokaciji postupka na granici, u skladu sa standardima iz Direktive o uvjetima prihvata (2024.).

To, među ostalim, znači da je smještaj siguran, prikladan za djecu i odvojen od odraslih osoba s kojima nisu u srodstvu, da je omogućen pristup obrazovanju, razonodi i psihosocijalnoj podršci, da je osoblje osposobljeno za zaštitu djece, da su uspostavljeni mehanizmi za podnošenje pritužbi i praćenje.

Uvodna izjava 36. Uredbe o postupku azila

Kako bi se osiguralo da se obrada zahtjeva za međunarodnu zaštitu provodi uz dužno poštovanje prava djeteta, maloljetnicima se trebaju osigurati posebna postupovna jamstva prilagođena djeci i posebni uvjeti prihvata. Ako nakon izjava tražitelja postoje razlozi za sumnju u to je li tražitelj maloljetnik, tijelo odlučivanja trebalo bi moći provesti procjenu dobi dotične osobe. Sumnje u pogledu dobi tražitelja mogu nastati kad tražitelj tvrdi da je maloljetnik, ali i kad tvrdi da je odrasla osoba. S obzirom na posebnu ranjivost maloljetnika bez pratnje, koji vjerojatno nemaju identifikacijske ili druge isprave, posebno je ključno osigurati snažne zaštitne mjere kako bi se osiguralo da takvi tražitelji ne podliježu nepravilnim ili nerazumnim postupcima procjene dobi.

Osim toga, kako je navedeno u članku 53. stavku 2. Uredbe o postupku azila, **države članice ne smiju primjenjivati postupak na granici u okolnostima navedenima u nastavku.**

- Tijelo odlučivanja smatra da razlozi za odbijanje zahtjeva kao nedopuštenog ili za primjenu ubrzanog postupka razmatranja nisu primjenjivi ili više nisu primjenjivi.
- Potrebna podrška pri prihvatu za tražitelje s posebnim potrebama u vezi s prihvatom, uključujući djecu, ne može se pružiti na određenoj lokaciji na granici (u skladu s poglavljem IV. Direktive o uvjetima prihvata (2024.) i člankom 54. Uredbe o postupku azila).
- Potrebna podrška tražiteljima kojima su potrebna posebna postupovna jamstva nije dostupna na lokaciji na granici.
- Primjena postupka na granici nije primjerena iz zdravstvenih razloga, uključujući probleme s mentalnim zdravljem.
- Uvjeti za zadržavanje (članci od 10. do 13. Direktive o uvjetima prihvata (2024.)) nisu ispunjeni ili se više ne ispunjavaju, a u okviru postupka na granici zahtijevalo bi se da se zadržavanje primjenjuje protivno tim uvjetima.

Ako se takva jamstva ne mogu osigurati u skladu s člankom 53. Uredbe o postupku azila, **tražitelja se ne može usmjeriti u postupak azila na granici te ga je umjesto toga potrebno**

odmah premjestiti u redovni postupak azila kako bi se osiguralo potpuno poštovanje njegovih prava i postupovnih jamstava.

Nepoštovanje tih jamstava, npr. dugotrajno smještanje u objekte za odrasle bez odgovarajućih zaštitnih mjera, može dovesti do povrede članka 8. Europske konvencije o ljudskim pravima ⁽⁸⁸⁾, kako je potvrđeno u predmetu *Darboe i Camara protiv Italije* ⁽⁸⁹⁾ te povezanoj sudskoj praksi *A.C. protiv Francuske* ⁽⁹⁰⁾ i *F.B. protiv Belgije* ⁽⁹¹⁾.

To može biti slučaj i u iznimnim situacijama, npr. velik priljev dolazaka na mjestima iskrcaja, kada dostupni resursi ne mogu u potpunosti jamčiti potrebne zaštitne mjere.

Postupak azila na granici, od registracije namjere za podnošenje zahtjeva do donošenja odluke (uključujući pravni lijek) mora biti dovršen u roku od 12 tjedana. Nakon isteka tog razdoblja tražitelju se mora dopustiti ulazak na državno područje države članice ⁽⁹²⁾.

3.3. Kaskadni i multidisciplinarni pristup procjeni dobi

Procjena dobi mora se provoditi na način kojim se u prvom redu uzima u obzir najbolji interes djeteta tijekom cijelog postupka ⁽⁹³⁾. Uredbom o postupku azila promiče se postupna provedba procjene dobi, koja je poznata kao kaskadni ili postupni pristup. Kaskadnim pristupom nastoji se ublažiti rizik od invazivnosti koji proizlazi iz medicinskih metoda.

U skladu s tim postupnim pristupom prvo se primjenjuju nemedicinske metode. Nadležna tijela samo u slučaju nejasnih rezultata mogu primijeniti medicinske metode kao krajnju mjeru.

Ako su liječnički pregledi potencijalno učinkoviti, prednost se mora dati metodama **bez zračenja**. Tehnike koje se temelje na zračenju, kao što su rendgenske snimke, moraju strogo poštovati **načelo „najniže razumno ostvarive razine“ (engl. *as low as reasonably achievable, ALARA*)** i primjenjivati se samo kada su prethodni koraci iscrpljeni.

Moraju se primjenjivati posebne zaštitne mjere u slučaju djevojčica i mladih žena jer bi rendgenske zrake mogle naštetiti fetusu. Prije svake izloženosti stručnjaci moraju poduzeti sve razumne korake kako bi utvrdili je li tražiteljica trudna, imajući na umu da sama djevojčica to možda ne zna ili ne želi otkriti zbog kulturnih osjetljivosti, stigmatizacije ili iskustava zlostavljanja ili nasilja.

Promatranje seksualne zrelosti (skidanje do gola) nikada se ne može upotrebljavati za potrebe procjene dobi jer je ono vrlo invazivno i ne služi za procjenu kronološke dobi.

⁽⁸⁸⁾ Vijeće Europe, [Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kako je izmijenjena Protokolima br. 11 i br. 14](#), 4. studenog 1950., ETS 5.

⁽⁸⁹⁾ ESLJP, [Darboe i Camara protiv Italije](#), 2022., op. cit., fn. 45.

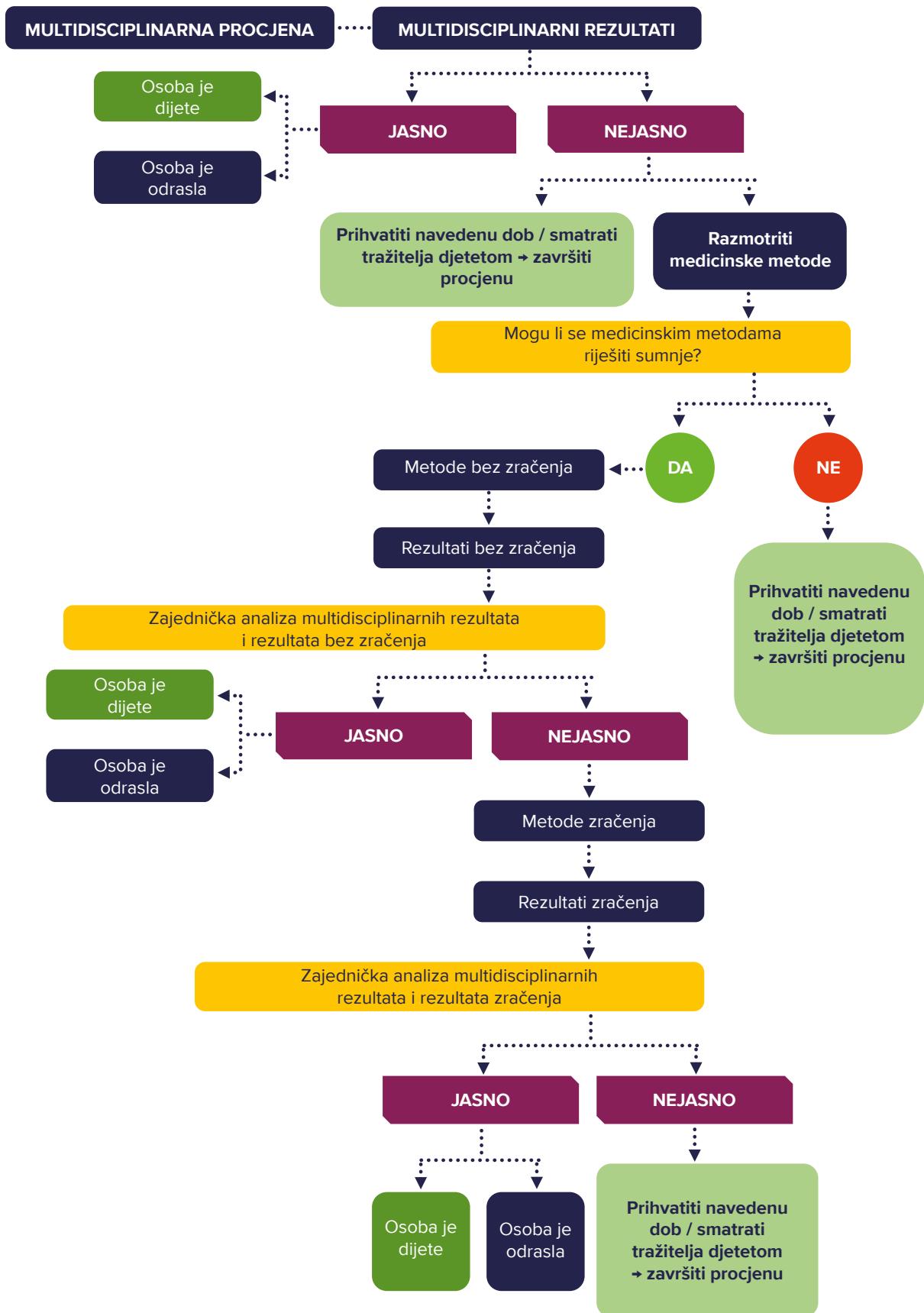
⁽⁹⁰⁾ ESLJP, presuda od 16. siječnja 2025., [A.C. protiv Francuske](#), 15457/20, ECLI:CE:ECHR:2025:0116JUD001545720 (na francuskom jeziku).

⁽⁹¹⁾ ESLJP, presuda od 6. ožujka 2025., [F.B. protiv Belgije](#), 47836/21, ECLI:CE:ECHR:2025:0306JUD004783621 (na francuskom jeziku). Sažetak je dostupan u [EUAA-ovoj bazi sudske prakse](#).

⁽⁹²⁾ Članak 51. stavak 2. Uredbe o postupku azila.

⁽⁹³⁾ Uvodna izjava 37. i članak 25. stavak 3. Uredbe o postupku azila

Slika 2. Dijagram toka u kojem su prikazani kaskadni i multidisciplinarni pristup

3.3.1. Nemedicinske metode za procjenu dobi

S obzirom na to da se postojećim metodama **ne može sa sigurnošću utvrditi kronološka dob osobe**, preporučuje se primjena kombinacije metoda. **Kaskadnim pristupom nastoji se što više smanjiti intruzivnost** tako što se prvo daje prednost najmanje invazivnim metodama. S druge strane, **multidisciplinarnim pristupom otklanjaju se ograničenja točnosti** uključivanjem stručnjaka iz različitih područja, kao što su socijalni rad, psihologija i pedijatrija, koji procjenjuju dob iz više perspektiva. Ta metoda pomaže suziti procijenjeni raspon dobi za pouzdaniji ishod. Multidisciplinarni pristup ⁽⁹⁴⁾ obično uključuje nemedicinske metode procjene dobi koje se provode zajednički kako bi se steklo sveobuhvatno razumijevanje dobi tražitelja, kako je navedeno u nastavku (nepotpun popis).

- **Analiza dodatnih dokaza.** Ako prvotno prikupljeni dokumenti ili dostupne informacije ne uključuju upućivanje na dob, potrebno je proaktivno započeti dodatnu provjeru/analizu drugih dokumenata. Informacije o dobi tražitelja mogu se prikupiti pregledom školske dokumentacije, vjerskih dokumenata, obiteljskih iskaznica cijepljenja ili druge medicinske dokumentacije, ali i fotografija s vremenskom oznakom, objava na društvenim mrežama s točnim datumima i svih drugih korisnih elemenata koji se smatraju vjerodostojnima. Kako je navedeno u [odjeljku 2.2.1 Procjena dokumentiranih dokaza](#), pri razmatranju popratnih dokaza ne bi trebalo zahtijevati provjeru autentičnosti dokumenata ako su drugi dokazi na osnovi indicija dostupni za potvrđivanje maloljetne dobi. Ako nacionalna tijela sumnjaju da je dokument krivotvoren, mogu zatražiti provjeru. Međutim, imajte na umu da tražitelji mogu u svojim mobilnim telefonima imati samo preslike i/ili fotografije svojih dokumenata. Ako je takva analiza dodatnih dokumenata dostatna za objektivno prihvaćanje dobi koju je tražitelj naveo, postupak procjene dobi tu bi trebao završiti.
- **Intervju za procjenu dobi:** njime se pokušava rekonstruirati kronološki tijek životnih događaja kako bi se poduprla procjena dobi. Ako je intervju za procjenu dobi dovoljno informativan i mogu se postići jasni rezultati, nema potrebe za provođenjem psihosocijalne procjene. Ako rezultati nisu dostatni te i dalje postoje sumnje u navedenu dob, potrebno je provesti psihosocijalnu procjenu. Za više informacija vidjeti [Prilog 1. – Intervju za procjenu dobi](#).
- **Psihosocijalna procjena:** njome se istražuju područja života osobe, njezina psihološka i emocionalna zrelost, razvoj i ponašanje. Razvoj se u tom kontekstu ne odnosi samo na kognitivni i emocionalni rast, već i na ponašanja koja se mogu opaziti kao što su sposobnost sudjelovanja u aktivnostima prilagođenima dobi, sposobnost preuzimanja odgovornosti za svakodnevne zadatke, način izražavanja neovisnosti, upravljanje emocijama i interakcija s vršnjacima i odraslima.

Procjenitelji se tijekom vođenja intervjua služe otvorenim pitanjima i, prema potrebi, alatima poput crteža koji pomažu osobi da se izrazi. Procjenitelji moraju voditi računa o kulturnim razlikama, mogućoj traumi i emocionalnom stanju osobe ⁽⁹⁵⁾. Takvu procjenu moraju provoditi stručnjaci sa stručnim znanjem u području procjene dobi i razvoja djece, kao što su socijalni radnici, psiholozi ili pedijatri, kako bi se procijenili različiti čimbenici, kao što su fizički,

⁽⁹⁴⁾ Vidjeti članak 25. stavak 1. i uvodnu izjavu 37. Uredbe o postupku azila.

⁽⁹⁵⁾ Na temelju UNICEF *Technical note on age assessment* (UNICEF-ova tehnička napomena o procjeni dobi), op. cit., fn. 7.

psihološki, razvojni, okolišni i kulturni čimbenici ⁽⁹⁶⁾, te kako bi se dodatno analizirali dokazi. Za više informacija vidjeti [Prilog 2. Psihosocijalna procjena](#).

Kako je objašnjeno u [okviru s praktičnim razmatranjima](#), kako bi se izbjeglo dupliciranje i ponavljanje pitanja, potrebno je uskladiti razmjenu određenih informacija prikupljenih tijekom dubinske provjere i relevantnih za postupak procjene dobi sa stručnjacima koji su dio multidisciplinarnog tima za procjenu dobi.

Istodobno se informacije dobivene multidisciplinarnom procjenom mogu, ako je to relevantno i prikladno, podijeliti s relevantnim tijelima (npr. u slučaju međusektorskih pokazatelja ranjivosti za procjenu ranjivosti ili u slučaju upućivanja). Tom dvosmjernom razmjenom pomaže se pojednostavniti postupke, jača se holistički karakter multidisciplinarnog pristupa i štiti se priroda postupka prilagođena djeci.

Konačna odluka o dobi tražitelja mora se temeljiti na rezultatima tih procjena i donesenim stručnim zaključcima.

Tablica 2. Glavne razlike između psihosocijalne procjene i intervjua za procjenu dobi

	Intervju za procjenu dobi	PSIHOSOCIJALNA PROCJENA
Fokus	Prisjećanje poznatih događaja i osobna prošlost.	Šira evaluacija zrelosti, kognitivnog i fizičkog razvoja, društvenih interakcija i okoliša.
Metodologija	Oblik polustrukturiranog ⁽⁹⁷⁾ intervjua.	Promatranje ⁽⁹⁸⁾ , kontekstualnost i suradnja.
Procjenitelji	Osposobljeni stručnjaci (npr. socijalni radnici ili drugi službenici koji su neovisni i ne sudjeluju u tražiteljevu intervjuu za azil).	Multidisciplinarni tim (npr. psiholozi, socijalni radnici, pedijatri, uz pomoć službenika za prihvata, nastavnika i drugih stručnjaka u kontaktu s tražiteljem).
Cilj	Provjeriti navedenu dob ili saznati približnu dob prisjećanjem događaja povezanih s određenim datumima i zbivanjima (nacionalni praznici, povijesni događaji kao što su izbori, prirodne katastrofe, sportska događanja itd.).	Procijeniti emocionalnu i socijalnu zrelost pojedinca, kao i kognitivni i fizički razvoj.

⁽⁹⁶⁾ Uvodna izjava 37. Uredbe o postupku azila.

⁽⁹⁷⁾ Polustrukturirani intervjui kvalitativna je metoda prikupljanja podataka koja objedinjuje elemente strukturiranih i nestrukturiranih intervjua. Obuhvaća pripremljen skup otvorenih pitanja, a voditelju intervjua omogućuje fleksibilnost u istraživanju novih tema koje se mogu pojaviti tijekom razgovora.

⁽⁹⁸⁾ Objektivna opažanja („vidim”, „čujem”); opažanje mora biti ograničeno na aspekte koji se odnose na kronološku dob.

Praktični savjet – Modeli za koordinaciju multidisciplinarnih procjena dobi

Ako je uključeno više stručnjaka koji neovisno provode svoju procjenu, za sastavljanje nalaza ključna je **koordinacija među različitim stručnjacima**. Time se stručnjacima omogućuje da razmijene saznanja te da objasne marginu pogreške predmetnih rezultata i pojednostavne postupak.

U praksi ta koordinacija može biti u obliku razmjene mišljenja stručnjaka o rezultatima nakon dovršetka njihovih pojedinačnih procjena. Općenito postoje dva glavna načina organizacije takve koordinacije:

- **Multidisciplinarno povjerenstvo.** Ako je moguće, procjena dobi može se koordinirati i organiziranjem jednog sastanka za procjenu, na kojem se nekoliko stručnjaka sastaje s tražiteljem. Pitanja se postavljaju ovisno o području stručnosti uključenih stručnjaka.
- Prednost tog pristupa jest to što različite osobe procjenjuju tražitelja samo jednom, a ne nekoliko puta, što omogućuje pravodobniji zaključak bez nekoliko sastanaka kojima se odgađa postupak. Za razliku od ponovljenih procjena u četiri oka, metodom povjerenstva također se sprječava dupliciranje jer tražitelj ne mora nekoliko puta prepričavati svoju priču različitim stručnjacima. Kada se pažljivo provede, multidisciplinarno povjerenstvo može ponuditi cjelovitiju, pravodobniju i prilagođeniju alternativu višestrukim procjenama ili liječničkim pregledima. Procjenitelji također mogu međusobno razraditi svoja stajališta i raspravljati o njima odmah nakon procjene kako bi donijeli mogući zaključak (potvrda dobi ili potreba za dodatnom procjenom).
- Mogući nedostatak angažiranja skupine stručnjaka jest činjenica da bi se tražitelj mogao osjećati preopterećenim jer ga istodobno ispituje nekoliko osoba.
- **Multidisciplinarna procjena koju zasebno provodi svaki stručnjak.** Stručnjaci svoje procjene provode odvojeno (npr. psiholog, socijalni radnik, pedijatar), a zatim se sastaju kako bi raspravljali o pojedinačnim nalazima. Pitanja se postavljaju ovisno o području stručnosti uključenih stručnjaka. Tim se formatom stručnjacima omogućuje triangulacija rezultata, objašnjavanje margina pogreške i dogovor o zajedničkom stajalištu bez izlaganja tražitelja višestrukim intervjuima koji se preklapaju.
- Prednost je činjenica da se tražitelj pojedinačno sastaje sa svakim stručnjakom, čime se smanjuje rizik od osjećaja preopterećenosti grupnim okruženjem. Svaki stručnjak može se duboko usredotočiti na svoje posebno područje stručnosti i izgraditi odnos s tražiteljem, što može dovesti do točnije i preciznije procjene. Tom se metodom omogućuje i fleksibilnost u planiranju rasporeda te se osigurava da se mišljenja stručnjaka oblikuju neovisno prije rasprave, čime se može povećati objektivnost zajedničkog zaključka.
- Nedostatak je taj što postupak općenito može trajati dulje jer je potrebno nekoliko zasebnih sastanaka, zbog čega bi moglo doći do kašnjenja sa zaključkom procjene. Tražitelj će tijekom različitih sastanaka možda morati ponoviti određene informacije, što može biti zamorno ili emocionalno opterećujuće. Postoji i rizik od nedosljednih tumačenja među stručnjacima ako je koordinacija ili komunikacija nakon pojedinačnih procjena slaba. 933

Skrbnika se mora unaprijed, tijekom pripremnog sastanka, obavijestiti o tome kako će više stručnjaka biti uključeno u postupak procjene dobi. Kad se tražitelj sastane sa stručnjacima, naglasak bi trebao biti na stvaranju ozračja povjerenja i dobrodošlice uz jasno predstavljanje stručnjaka, njihove uloge i odgovornosti. To pomaže u stvaranju opuštenijeg okruženja. **Od ključne je važnosti poštovati povjerljivost informacija ili dokaza koji se razmjenjuju tijekom procjene. Margina pogreške**, osobito ona povezana s medicinskim metodama, mora se **transparentno objasniti**, osobito ako su rezultati nejasni (s rasponom koji se preklapa između djetinjstva i odrasle dobi).

Kada procjenu dobi na jednom sastanku provodi multidisciplinarno povjerenstvo stručnjaka, važno je da se tražitelj ne suočava s prekomjernim brojem prisutnih osoba i da ga to ne preopterećuje.

Nakon završetka sastanka, ovlašteno tijelo ⁽⁹⁹⁾ odgovorno je za donošenje odluke na temelju mišljenja i preporuka povjerenstva stručnjaka.

U slučaju nejasnih rezultata nakon multidisciplinarnog procjene dobi, nadležna tijela imaju dvije mogućnosti.

Prva mogućnost: nadležna tijela mogu završiti procjenu i primijeniti načelo blagodatni sumnje te osobu smatrati djetetom. Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 37. i članku 25. stavku 2. Uredbe o postupku azila, ako rezultat procjene nije jasan, države članice nisu obvezne zatražiti liječnički pregled ili nastaviti procjenu ako se takvim pregledom ne bi otklonila preostala sumnja.

Druga mogućnost: nadležna tijela odlučuju nastaviti procjenu dobi i zatražiti liječnički pregled pod strogim uvjetima. Ako se obavlja liječnički pregled, on mora biti u najmanjoj mogućoj mjeri invazivan, uz puno poštovanje dostojanstva pojedinca.

3.3.2. Medicinska procjena: davanje prednosti najmanje invazivnom pregledu

Liječnički pregledi za procjenu dobi uključuju medicinske postupke (npr. ultrazvuk, zračenje). Te bi se metode trebale razmotriti samo ako su iscrpljeni svi drugi načini za procjenu dobi, a rezultati su i dalje nejasni. Ako se liječničkim pregledima mogu ukloniti sumnje u pogledu dobi, prednost bi trebalo dati **neinvazivnim postupcima bez zračenja**.

⁽⁹⁹⁾ Iako se Uredbom o postupku azila utvrđuju standardi i zaštitne mjere za postupke procjene dobi, njome se ne isključuje mogućnost da nacionalna tijela, uključujući sudove, budu uključena u utvrđivanje dobi. Stoga države članice zadržavaju diskrecijsko pravo da eksternaliziraju procjenu dobi i imenuju drugo tijelo koje će izdati mišljenje. Tijelo odlučivanja, koje snosi krajnju odgovornost za odluku o dobi, tada može donijeti odluku na temelju ishoda procjene dobi u skladu sa svojom nacionalnom praksom i postupovnim jamstvima.

Metode koje uključuju zračenje poput rendgenskih snimki trebale bi se primjenjivati samo kao krajnja mjera ⁽¹⁰⁰⁾, u skladu s načelom „nenanošenja štete” i načelom „najniže razumno ostvarive razine” (ALARA) kako bi se izloženost zračenju svela na najmanju moguću mjeru.

U okviru primijenjene metode mora se uzeti u obzir i način na koji se pregled provodi.

- Potrebno je dokumentirati **marginu pogreške** svojstvenu svim metodama, osobito ako su rezultati nejasni i primijenjeni u korist tražitelja u skladu s načelom najboljeg interesa i ako mu se odlučuje vjerovati. Osim toga, metode je potrebno odabrati na temelju dotičnog raspona dobi i spola osobe koja se procjenjuje jer točnost može varirati.
- Izbjegavajte izvješćivanje samo o prosječnoj dobi (npr. 17,4 godine). Umjesto toga **navodi se cijeli dobni raspon** ili najvjerojatnija najniža i najviša dob unutar raspona. U mnogim metodama navodi se raspon dobi, a ne točna dob, pa se dodjelom prosjeka (npr. navođenje da netko ima 18 godina na temelju raspona dobi od 16 do 20 godina) ne odražava potpuna nesigurnost procjene. Ako se ne zna vjerojatnost svake moguće dobi unutar raspona (distribucija vjerojatnosti), upotreba prosječne dobi može navesti na pogrešan zaključak. Na primjer, ako raspon uključuje 18 godina (npr. 16,4 – 22,3 godine), a prosjek između najniže i najviše dobi unutar raspona iznosi više od 18 godina, time bi se nekoga moglo nepravedno kategorizirati kao odraslu osobu. Zanemarivanje margine pogreške možda neće koristiti pojedincu kojeg se procjenjuje ⁽¹⁰¹⁾.
- Ako se medicinskim metodama procjene dobi dobije dobni raspon popraćen **procjenom vjerojatnosti**, potrebno je jasno navesti i vjerojatnost da je procijenjena dob niža ili viša od 18 godina. U procjeni je potrebno uzeti u obzir stupanj vjerojatnosti koji je dobiven medicinskom procjenom, pri čemu treba potvrditi da se takvim ishodom izražava vjerojatnost, a ne sigurnost.
- Pregledi nikada ne smiju biti prisilni ili kulturno neprimjereni. Stručnjaci moraju biti svjesni rodne i kulturne osjetljivosti te moraju djelovati u skladu sa svojim stručnim znanjem u procjenama dobi. Za procjenu dobi tražitelja ne smiju se upotrebljavati metode koje uključuju skidanje do gola ili preglede intimnih dijelova tijela.

⁽¹⁰⁰⁾ Odbor za zaštitu prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji, *Joint general comment No. 4 (2017) of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families and No. 23 (2017) of the Committee on the Rights of the Child on State obligations regarding the human rights of children in the context of international migration in countries of origin, transit, destination and return* (Zajednički opći komentar br. 4 (2017.) Odbora za zaštitu prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji i br. 23 (2017.) Odbora za prava djeteta o obvezama država u vezi s ljudskim pravima djece u kontekstu međunarodne migracije u zemljama podrijetla, tranzita, odredišta i povratka), 2017., <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g17/343/65/pdf/g1734365.pdf>: „Države se trebaju suzdržati od korištenja medicinskih metoda zasnovanih, među ostalim, na analizi kostiju i zubi, koje su ponekad netočne i imaju velika dopuštena odstupanja, a mogu biti traumatične i uzrokovati nepotrebne pravne postupke.”

⁽¹⁰¹⁾ Schmelting, A., Schumacher, G. i Rudolf, E., *Medical age assessment of juvenile migrants* (Medicinska procjena dobi maloljetnih migranata), 2018., <https://data.europa.eu/doi/10.2760/47096>.

Zapamtite

Pregledi koji **uključuju skidanje do gola** ili promatranje intimnih dijelova tijela kao promatranje seksualne zrelosti **nikada se ne smiju provoditi**. To je ključno za održavanje poštovanja dostojanstva pojedinca, a osobito je važno kod tražitelja koji su možda doživjeli seksualno i fizičko zlostavljanje i iskorištavanje ⁽¹⁰²⁾. Na kraju, procjena fizičkih osobina radi procjene dobi osobe ima veliku marginu pogreške ⁽¹⁰³⁾ kada se upotrebljava za razlikovanje adolescenata od odrasle osobe.

Kad se provode liječnički pregledi, zdravstveni djelatnici koji su procijenili dob integrirat će nalaze prethodnih uključenih stručnjaka te će objasniti svoje mišljenje, rezultate, primijenjenu tehniku, njezina ograničenja i marginu pogreške, čime se omogućuje najpouzdaniji mogući rezultat. Kako je predviđeno člankom 25. stavkom 3. Uredbe o postupku azila, rezultati tih **liječničkih pregleda moraju se analizirati** u holističkoj **procjeni zajedno s drugim nalazima**, kao što je, na primjer, ishod procjena koje provode drugi stručnjaci (multidisciplinarni pristup), kako bi se osigurao najpouzdaniji ishod.

Ograničenja i etička pitanja u vezi s medicinskom procjenom dobi

Invazivni medicinski pregledi, kao što su koštani ili stomatološki pregledi, mogu se doživjeti kao intruzivni, mogu biti skupi, zahtijevaju upotrebu zdravstvenih uređaja i/ili ih moraju obaviti stručnjaci čija je dostupnost ograničena. Osim toga, mogu dodatno traumatizirati tražitelja, osobito osobe koje su preživjele zlostavljanje i rodno uvjetovano nasilje. Nadalje, takve metode imaju veliku marginu pogreške i često daju rezultate koji upućuju na širok raspon dobi. Na rezultate mogu utjecati etničke, društveno-ekonomske i rodne razlike, pri čemu pouzdanost nije veća od pouzdanosti nemedicinskih metoda.

Liječnici su također izrazili nevoljkost da upotrijebe liječničke preglede u administrativne svrhe jer te procjene mogu biti u suprotnosti s njihovom primarnom obvezom skrbi za djecu. Primjena bioloških metoda procjene dobi ⁽¹⁰⁴⁾ za procjenu kronološke dobi uvelike je dovedena u pitanje u istraživanjima jer te metode mogu pružiti samo širok raspon procjena dobi ⁽¹⁰⁵⁾.

⁽¹⁰²⁾ Odbor UN-a za prava djeteta, *R.Y.S. protiv Španjolske*, 2021. Sažetak je dostupan u [EUAA-ovoj bazi sudske prakse](#). Odbor za prava djeteta smatrao je da „testovi koji uključuju skidanje do gola ili pregled spolnih organa ili drugih intimnih dijelova tijela krše dostojanstvo, privatnost i fizički integritet djeteta te bi ih trebalo zabraniti”.

⁽¹⁰³⁾ Odbor za prava djeteta iznio je svoja stajališta u pritužbi na povrede prava u predmetu *R.Y.S. protiv Španjolske*, Odbor UN-a za prava djeteta, 4. veljače 2021. Odbor je smatrao da „pregledi djece koji uključuju skidanje do gola ili pregled genitalija ili intimnih dijelova predstavljaju kršenje njihova dostojanstva, privatnosti i fizičkog integriteta te bi ih trebalo isključiti za potrebe procjene dobi.” Sažetak je dostupan u [EUAA-ovoj bazi sudske prakse](#).

⁽¹⁰⁴⁾ Konkretno, medicinske metode kojima se procjenjuje biološka dob osobe, koja ne odgovara nužno kronološkoj dobi.

⁽¹⁰⁵⁾ BSPED Position Statements on Pediatric Age Assessment, <https://www.bsped.org.uk/clinical-resources/position-statements/#link6> **British Dental Association (BDA)** (Izjave o stavovima o pedijatrijskoj procjeni dobi Britanskog društva za pedijatrijsku endokrinologiju i dijabetes, Britanska stomatološka udruga) navode da je uporaba stomatoloških rendgenskih snimki „netočna metoda za procjenu dobi”. Osim toga, Udruga također smatra da je neprimjereno i neetično radiografski snimati ljude kada te osobe od toga nemaju zdravstvene koristi.

Naposlijetku, kako je utvrđeno u uvodnoj izjavi 37. Uredbe o postupku azila, ako je rezultat procjene dobi nejasan ili se raspon dobi kreće ispod 18 godina, države članice **trebale bi pretpostaviti da je tražitelj djeteta**, primjenjujući načelo najboljih interesa djeteta i načelo blagodatni sumnje tijekom cijelog postupka. To se načelo treba tumačiti kao primjenjivo čak i u slučajevima kada osoba tvrdi da je odrasla, ali postoji opravdana sumnja da bi mogla biti maloljetna.

3.4. Odluka

U Uredbi o postupku azila utvrđuje se da je **tijelo odlučivanja** odgovorno za pokretanje procjena dobi, da uvijek ono mora odlučiti o pokretanju procjene dobi ⁽¹⁰⁶⁾ i o donošenju odluke na temelju ishoda procjene dobi. Međutim, tamo se ne navodi koja bi ustanova/tijelo trebalo biti nadležno za **donošenje odluke o dobi** nakon procjene dobi. Taj se aspekt može urediti nacionalnim zakonom.

Nakon procjene dobi, odluka o tražiteljevoj dobi **temelji se na zajedničkoj analizi rezultata** multidisciplinarnih procjena i, gdje je primjenjivo, liječničkog pregleda. Odluka o dobi donosi se uzimajući u obzir mišljenja svih uključenih stručnjaka kako bi se došlo do najpouzdanijeg mogućeg rezultata.

U situacijama kada stručnjaci iz multidisciplinarnog tima dođu do različitih zaključaka ili kada rezultati multidisciplinarnih procjena i liječničkog pregleda nisu usklađeni, tijelo odlučivanja i dalje je odgovorno za procjenu dostupnih dokaza i donošenje konačnog zaključka. To tijelo mora pažljivo dokumentirati kako su različita stajališta uzeta u obzir, uključujući obrazloženje za davanje prednosti jednom skupu nalaza u odnosu na drugi. Potrebno je transparentno naznačiti svaku trajnu marginu pogreške i provesti sveobuhvatnu procjenu. Ako nakon procjene svih dostupnih informacija i dalje postoji sumnja, trebalo bi primijeniti načelo blagodatni sumnje, što dovodi do pretpostavke da je osoba maloljetna.

Konačna odluka o procijenjenoj dobi **mora se zabilježiti u pisanom obliku i dostaviti dotičnoj osobi i njezinu skrbniku**. Mora li konačno utvrđena dob biti iskazana u obliku upravne odluke prvenstveno ovisi o nacionalnom postupku. Uredbom o postupku azila i Direktivom o uvjetima prihvata (2024.) zahtijeva se da svaka odluka o statusu tražitelja, uključujući odluke koje utječu na pristup zaštitnim mjerama (npr. imenovanje skrbnika), bude obrazložena, podložna pravu tražitelja da bude saslušan te mora postojati mogućnost primjene djelotvornog pravnog sredstva. U praksi to znači da ako ishod procjene dobi ili provjere dobi ima pravne posljedice na postupanje prema tražitelju u postupku azila ili prihvata, potrebno ga je formalizirati upravnim aktom ili odlukom.

U dopisu o odluci moraju se jasno navesti **kvalifikacije** stručnjaka uključenih u procjenu dobi, zajedno s **njihovim obrazloženim mišljenjem** o tražiteljevoj dobi. Osim toga, kad je temelj isključivo multidisciplinarni pristup, potrebno je navesti **procijenjeni raspon** dobi. Slično tome, kada se primjenjuju medicinske metode, mora se navesti **marginu pogreške** svojstvena tim metodama.

⁽¹⁰⁶⁾ Članak 25 stavak 1. Uredbe o postupku azila

Ako medicinske ili kombinirane procjene daju raspon dobi popraćen **procjenom vjerojatnosti**, potrebno je izričito navesti stupanj vjerojatnosti da je osoba mlađa ili starija od 18 godina, a u konačnoj odluci potrebno je navesti da takve procjene izražavaju vjerojatnost, a ne sigurnost.

U dopisu o odluci mora se obrazložiti i **odluka koju je donijelo tijelo odlučivanja**. Osim toga, te je informacije potrebno usmeno objasniti tražitelju ⁽¹⁰⁷⁾ i **prilagoditi ih razini tražiteljeva razumijevanja**. Objašnjenje mora biti dovoljno precizno, potpuno i dostupno kako bi tražitelj mogao **u potpunosti razumjeti obrazloženje** na kojem se temelji odluka. Tražitelju se moraju dati sve informacije potrebne za ostvarivanje njegova prava na **djelotvorno pravno sredstvo** i za pristup pravnoj pomoći radi izjavljivanja pravnog lijeka protiv odluke o dobi ⁽¹⁰⁸⁾.

U skladu s člankom 8. Konvencije o pravima djeteta, potrebno je izdati identifikacijsku dokumentaciju s konačnom dobi kako bi se odmah **ponovno uspostavio puni identitet** tražitelja ⁽¹⁰⁹⁾. Treba pojasniti da se procjenom ne utvrđuje uvijek točna kronološka dob, nego se utvrđuje treba li se tražitelja smatrati maloljetnikom ili odraslom osobom za potrebe postupka. Ako rezultati pokazuju samo raspon dobi ili su nejasni, **mora se primijeniti načelo blagodati sumnje**, a s tražiteljem je potrebno postupati **kao s maloljetnom osobom** ⁽¹¹⁰⁾.

Istodobno, odluka ne smije spriječiti tražitelja da kasnije dokaže svoj točan datum rođenja. Ako u kasnijoj fazi tražitelj može dobiti i predložiti službenu dokumentaciju iz zemlje podrijetla ili drugih pouzdanih izvora, njegovu upisanu dob potrebno je na odgovarajući način ispraviti u službenim evidencijama.

Zapamtite – procjena dobi i Uredba o upravljanju azilom i migracijama

Člankom 25. stavkom 7. Uredbe o postupku azila predviđa se da države članice mogu **priznati odluke o procjeni dobi koje su donijele druge države članice** ako je procjena dobi provedena u skladu s pravom Unije. Kako bi se omogućilo priznavanje, zajednički rezultati procjena dobi mogu uključivati upućivanje na primijenjene metode i obrazloženje odluke, u duhu dobre suradnje među državama članicama. Informacije se mogu razmjenjivati, na primjer, putem sustava DubliNet.

⁽¹⁰⁷⁾ U predmetu [A.C. protiv Francuske](#) (op. cit., fn. 90) pred ESLJP-om ističe se da države članice moraju pružiti postupovna jamstva nakon procjene dobi, uključujući potrebu da se tražitelju dostave rezultati različitih ispitivanja i da ga se obavijesti o mogućnostima djelotvornog pravnih sredstava.

⁽¹⁰⁸⁾ Izostanak dostatne razine točnosti i preciznosti u svim odlukama povezanim s ishodom procjene dobi može implicirati povredu postupovnih obveza i dužne pažnje koja proizlazi iz članka 8. EKLJP-a zbog ranjivosti djece.

⁽¹⁰⁹⁾ U skladu s člankom 8. Konvencije o pravima djeteta, potrebno je izdati identifikacijsku dokumentaciju s konačnom dobi kako bi se odmah **ponovno uspostavio potpuni identitet** tražitelja. S istom svrhom, ako tražitelj može dati valjane i dostatne dokaze o svojoj navedenoj dobi, iako nije potvrđena tijekom procjene dobi, tu dob mora se prihvatiti i odmah ispraviti u službenoj evidenciji.

⁽¹¹⁰⁾ Članak 25. stavak 2. Uredbe o postupku azila

3.5. Oспорavanje odluke o dobi

Tražitelj mora imati mogućnost osporavanja rezultata postupka procjene dobi, bilo u zasebnom pravnom lijeku ili u okviru pravnog lijeka protiv prvostupanjske odluke, ovisno o primjenjivom nacionalnom okviru.

Važno je napomenuti da pravo na izjavljivanje pravnog lijeka mora biti dostupno **bez obzira na ishod postupka azila**. Djeca koja su pogrešno klasificirana kao odrasle osobe i kojima je odobrena međunarodna zaštita i dalje moraju imati mogućnost osporavanja odluke o procjeni dobi. Pogrešna klasifikacija može dovesti do gubitka zaštitnih mjera specifičnih za djecu tijekom postupka, kao što su odgovarajući uvjeti prihvata ili podrška skrbnika. Također može utjecati na prijavu za razmatranje dječjeg zahtjeva za azil, kao što su oblici proganjanja specifični za djecu, kao i na pristup pravima nakon odluke o statusu, npr. kontinuirana podrška, pravo na obrazovanje, spajanje obitelji.

Kako bi se izbjegla **nepopravljiva šteta**, postupci povodom pravnog lijeka moraju se provoditi bez odgode jer se u slučaju dugotrajne nesigurnosti djeci mogu uskratiti prava koja im pripadaju, na primjer pravo na pravodobno spajanje obitelji unutar postupovnih rokova utvrđenih pravom EU-a i nacionalnim pravom. Iako se Uredbom o postupku azila ne nameće pravna obveza osiguravanja zasebnog prava na izjavljivanje pravnog lijeka protiv odluke o procjeni dobi, ona ju ni ne isključuje. Taj je pristup u skladu s načelima utvrđenima u Povelji EU-a, posebno s člankom 41. kojim se jamči pravo na dobru upravu i člankom 47. kojim se osigurava pravo na djelotvoran pravni lijek i na pravično suđenje. To podrazumijeva pristup spisu i pravodobnim informacijama o mogućnosti izjavljivanja pravnog lijeka ili osporavanja odluke te pravnoj pomoći i zastupanju u postupku povodom pravnog lijeka i naknadnim postupcima ⁽¹¹⁾.

3.5.1. Preispitivanje odluke o procjeni dobi s obzirom na nove dokaze

Ako se u kasnijoj fazi pojave novi dokazi ili informacije, uvijek mora biti dopušteno *ex officio* preispitivanje dobi utvrđene u odluci koju je izdalo tijelo odlučivanja. Ako se utvrdi da je procjena dobi netočna, hitnim mjerama moraju se **ispraviti informacije** u relevantnim bazama podataka te ponovno uspostaviti točan identitet osobe. To se može dogoditi, na primjer, ako tražitelj nakon donošenja odluke o dobi uspije *ex post* dostaviti valjanu osobnu ispravu kao dokaz svojeg identiteta.

⁽¹¹⁾ Članak 23. stavak 6. točka (b) Uredbe o postupku azila u vezi s člankom 67. stavkom 8. Uredbe o postupku azila.

4. Tehnologije u nastajanju i nove tehnologije

Neke su zemlje testirale upotrebu **genetskih testova za procjenu biološke dobi**. Tim se testovima mjeri kemijska promjena DNK-a koja se naziva metilacija. Metilacija DNK-a biološki je proces povezan sa starenjem i na njega mogu utjecati čimbenici kao što su pušenje, stres i bolest. DNK se može ekstrahirati iz mnogih izvora, uključujući krv i slinu. U pregledima studija ⁽¹¹²⁾ u kojima se za procjenu dobi osoba svih dobnih skupina primjenjuje metilacija DNK-a navodi se prosječna margina pogreške između 2 i 5 godina ⁽¹¹³⁾. Većina studija bila je usmjerena na ograničeni podskup populacije bijelih zapadnih Europljana. Potrebna su daljnja istraživanja kako bi se razumjelo kako etničko podrijetlo i drugi čimbenici utječu na metilaciju DNK-a. Postoje uvjerljivi dokazi da trauma i životne nedaće povećavaju epigenetsku dob. Upotreba DNK-a u administrativne svrhe otvara etička pitanja u pogledu proporcionalnosti i pristanka, kao i složenosti u pogledu zaštite privatnosti, pohrane i pristupa uzorcima.

Studije o primjeni **tehnologija u nastajanju** kao što su umjetna inteligencija (UI) u upravljanju migracijama i azilom početni su trend koji donosi potencijalne koristi, kao i znatne izazove i važne etičke rizike. Zbog toga se upotreba umjetne inteligencije u postupcima migracije i azila kao i u biometrijskoj identifikaciji smatra uporabom umjetne inteligencije u visokorizične svrhe ⁽¹¹⁴⁾. Iako određene studije pokazuju potencijal strojnog učenja za potporu točnijoj procjeni dobi, rezultati ovise o kvaliteti upotrijebljenih podataka i točnosti njihove kategorizacije pri treniranju sustava. Osim toga, priznavanje margina pogreške novih tehnologija i potencijalne pristranosti i dalje je važno.

U svakom slučaju, u Uredbi o postupku azila izričito se navodi da **procjene dobi moraju provoditi „kvalificirani stručnjaci”**. Ta se terminologija odnosi na pojedince s potrebnim stručnim znanjem i završenim osposobljavanjem za provedbu takvih procjena u skladu s utvrđenim metodologijama i zaštitnim mjerama. **Umjetna inteligencija nije obuhvaćena tom definicijom.**

Bez odgovarajućeg razumijevanja mogućih implikacija sustava umjetne inteligencije, nije moguće zajamčiti **ljudski nadzor i ljudsku autonomiju**. Jednako važni razlozi za zabrinutost kod primjene tih sustava povezani su s mogućim **pristranim i diskriminirajućim rezultatima, privatnošću, transparentnošću i odgovornošću**.

Stoga bi trebalo izbjegavati upotrebu tih tehnologija za potrebe procjene dobi, osim ako i sve dok ne prođu znanstvenu provjeru i dok se ne dokaže da su dovoljno pouzdane i učinkovite u različitim okruženjima u skladu s povezanim etičkim propisima. Takve tehnologije trenutačno **nisu predviđene zakonodavstvom** i stoga **se ne mogu smatrati zakonitom metodom procjene dobi**.

⁽¹¹²⁾ Maulani, C. i dr., *Age assessment using the DNA methylation technique in forensics: a systemic review* (Procjena dobi tehnikom metilacije DNK-a u forenzici: sustavni pregled), 2020. Egipat. J. Forensic Sci., sv. 10., 38.

⁽¹¹³⁾ Aliferi, A. i dr., *Combining current knowledge on DNA methylation-based age estimation towards the development of a superior forensic DNA intelligence tool*, (Kombiniranje postojećeg znanja o procjeni dobi utemeljenoj na metilaciji DNK-a radi razvoja naprednog forenzičkog alata za analizu DNK-a), 2022. Forensic Sci. Int. Genet., sv. 57., 102637.

⁽¹¹⁴⁾ Vidjeti Vijeće Europe, *Artificial Intelligence and Migration: Report of the Committee on Migration, Refugees and Displaced Persons*, (Umjetna inteligencija i migracija: izvješće Odbora za migracije, izbjeglice i raseljene osobe), izvjestitelj g. Petri Honkonen (privremena verzija, 2025.), 5

5. Dodatni resursi

- [UNICEF Technical Note on age assessment](#) (UNICEF-ova tehnička napomena o procjeni dobi).
- [Council of Europe Recommendation CM/Rec\(2022\)22 of the Committee of Ministers and Explanatory Memorandum: Human rights principles and guidelines on age assessment in the context of migration](#) (Preporuka Vijeća Europe CM/Rec(2022)22 Odbora ministara i obrazloženje: načela i smjernice o ljudskim pravima u pogledu procjene dobi u kontekstu migracija).
- [Separated Children in Europe Programme \(SCEP\) Position Paper on Age Assessment in the Context of Separated Children in Europe \(Dokument sa stajalištem Programa za razdvojenu djecu u Europi o procjeni dobi u kontekstu razdvojene djece u Europi\)](#),
- [UNHCR Technical guidance: Child Friendly Procedures \(Tehničke smjernice UNHCR-a: postupci prilagođeni djeci\)](#).
- [FRA, Age assessment and fingerprinting of children in asylum procedures – Minimum age requirements concerning children's rights in the EU \(Agencija EU-a za temeljna prava, Procjena dobi i uzimanje otisaka prstiju djece u postupcima azila – minimalni zahtjevi u pogledu dobi s obzirom na prava djece u EU-u\), 2018.](#)
- [European Council on Refugees and Exiles \(ECRE\) Legal Note on Age assessment in Europe \(Pravna napomena Europskog vijeća za izbjeglice i prognanike \(ECRE\) o procjeni dobi u Europi\)](#).
- [UNHCR observations on the use of age assessments in the identification of separated or unaccompanied children seeking asylum](#) (UNHCR-ova opažanja o primjeni procjena dobi pri identifikaciji razdvojene djece ili djece bez pratnje koja traže azil).
- [2021 UNHCR Best Interests Procedure Guidelines](#) (Smjernice UNHCR-a o postupcima za najbolje interese iz 2021.).
- [UNHCR/UNICEF, The Way Forward to Strengthened Policies and Practices for Unaccompanied and Separated Children in Europe \(UNHCR/UNICEF, Put prema osnaženim politikama i praksama za djecu bez pratnje i razdvojenu djecu u Europi\)](#).
- [UNHCR Policy on Child Protection](#) (Politika UNHCR-a o zaštiti djece).
- [UNHCR, Guidelines on International Protection No. 8: Child Asylum Claims under Articles 1\(A\)2 and 1\(F\) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, HCR/GIP/09/08, 22 December 2009](#) (UNHCR-ove smjernice o međunarodnoj zaštiti br. 8: zahtjevi djece za azil u skladu s člankom 1. stavkom A točkom 2. i člankom 1. stavkom F Konvencije iz 1951. i/ili Protokolom o statusu izbjeglica iz 1967., HCR/GIP/09/08, 22. prosinca 2009.)

Prilozi

Svrha je sljedećih priloga **pružiti potporu procjeniteljima u obliku prijedloga** o aspektima koji se mogu ispitati tijekom postupka procjene dobi. Navedena pitanja služe kao primjeri. Ona **nisu preskriptivna i ne bi se trebala čitati naglas ili primjenjivati mehanički**. Od procjenitelja se očekuje da navedene prijedloge primjenjuju u skladu sa **svojom stručnom prosudbom i stručnim znanjem**. Predložene primjere pitanja treba prilagoditi potrebama država članica. Možda neće biti relevantni u svim situacijama i stoga bi pitanja trebalo odabrati i upotrebljavati na pojedinačnoj osnovi kako bi se osigurala relevantnost.

Prilog 1. – Intervju za procjenu dobi

Intervju za procjenu dobi polustrukturirani je intervju ⁽¹¹⁵⁾ u kojem se upotrebljavaju pitanja otvorenog tipa kako bi se potaknuo i omogućio razgovor te pristup usmjeren na dijete kojim mu se omogućuje izražavanje i učinkovita komunikacija u skladu s njegovim psihičkim i fizičkim razvojem. Intervju se mora voditi u za to predviđenom prostoru u kojem je osigurana privatnost i povjerljivost. Mora slijediti pristup prilagođen djeci i uvijek se provoditi u prisutnosti kulturnog posrednika i usmenog prevoditelja. Pitanja se moraju postavljati na otvoren, neosuđujući i neutralan način. Za svako je pitanje potrebno omogućiti dovoljno vremena za formuliranje odgovora i ne smije biti postavljeno u istražnom stilu. Naknadna pitanja moraju pratiti participativno odvijanje intervjuja. To je važno kako bi se s tražiteljem izgradio kronološki vremenski okvir značajnih životnih događaja pojedinca radi procjene njegove dobi.

To može uključivati sljedeće:

- Tehnike koje se temelje na „pitanjima prije i poslije”, koja se još nazivaju i „sendvič pitanjima”, usmjerene na utvrđivanje dvaju poznatih događaja, od kojih se jedan dogodio prije datuma rođenja tražitelja, a drugi nakon njega, radi postupka triangulacije.
- Intervjue s članovima obitelji ili članovima zajednice (ako je moguće) koji poznaju tražitelja kako bi se približno odredio datum rođenja povezivanjem događaja u kronološkom vremenskom slijedu. U tom je slučaju važno postupati s oprezom jer osoba iz različitih razloga može dati lažne ili obmanjujuće informacije kako bi nadležno tijelo uvjerala da je predmetna osoba maloljetna, čak i ako je odrasla ⁽¹¹⁶⁾, ili kako bi potencijalno naštetila interesima djeteta. Pristanak mora dati dotična osoba. Također je važno paziti da se podatci o osobi ne otkrivaju u društvenim interakcijama.
- Izradu i upotrebu kalendara „lokalnih” događaja (prilagođenog kalendara koji sadržava datume važnih događaja za određeno geografsko područje) kako bi se procjeniteljima pomoglo, a tražitelju olakšalo da se prisjeti događaja. Stoga je važno da osobe koje procjenjuju dob budu upoznate s podrijetlom tražitelja i različitim vrstama kalendara koji se upotrebljavaju u njihovoj regiji (npr. [hinduistički](#), [hidžreški/islamski](#), [budistički](#), [iranski/džalaljski](#), [etiopski/geez](#) i [igbo](#) kalendari).

⁽¹¹⁵⁾ Polustrukturirani intervju je kvalitativna metoda prikupljanja podataka kojom se kombiniraju elementi strukturiranih i nestrukturiranih intervjuja. Obuhvaća pripremljen skup pitanja otvorenog tipa, a voditelju intervjuja omogućuje fleksibilnost u istraživanju novih tema koje se javljaju tijekom intervjuja.

⁽¹¹⁶⁾ Vidjeti i [okvir za praktična pitanja](#) usmjeren na trgovinu ljudima i brak s djetetom.

Kad je to moguće, prisutnost dva procjenitelja i usporedba rezultata vremenskog okvira ili prisjećanja prošlog života omogućuje pouzdaniji rezultat. Točnost rezultata ovisi o iskustvu, kulturnim kompetencijama i vještinama procjenitelja.

Integritet postupka intervjua bolji je kada su procjenitelji neovisni od tijela odlučivanja odgovornog za donošenje odluka o tražiteljima.

Opažanja o fizičkom izgledu (npr. visina, razvoj, ten) mogu biti dodatni čimbenik koji treba uzeti u obzir pri procjeni dobi. Međutim, fizički izgled ne bi trebalo uzimati u obzir više od pukog pokazatelja jer je nepouzdan i pravno upitan.

Područja ispitivanja	Primjeri pitanja (popis nije konačan – potrebno ga je prilagoditi kontekstu i osobnim okolnostima tražitelja)
Struktura obitelji i njezina prošlost, uključujući <ul style="list-style-type: none">• redoslijed rođenja i dob braće i sestara,• dob roditelja,• značajne životne događaje.	<ul style="list-style-type: none">• <i>Možete li mi reći svoj datum rođenja ili dan i godinu rođenja? Ako je to teško, možete li reći što ste čuli od drugih o vremenu, godišnjem dobu ili godini kada ste rođeni?</i>• <i>Tko su ljudi u vašoj užoj obitelji, odnosno ljudi s kojima ste prije živjeli (npr. roditelji, braća i sestre, bake, djedovi ili drugi rođaci)?</i>• <i>Koliko braće i sestara imate? Jesu li stariji ili mlađi od vas? Recite mi nešto o dobnoj razlici između vas i vaše braće i sestara.</i>• <i>Znate li koliko su godina imali vaši roditelji kada ste rođeni? Koliko bi sada imali godina?</i>• <i>Sjećate li se obiteljskih proslava/događaja, na primjer rođenja braće i sestara ili bliskih rođaka, ženidbe ili udaje bliskog člana obitelji ili nečije smrti? Koliko ste imali godina kad su se te stvari dogodile? Koje je godine to bilo?</i>• <i>Je li vam obitelj ikada pričala priče o vašem ranom djetinjstvu, na primjer, kad ste počeli hodati, kad ste rekli svoju prvu riječ, krenuli u vrtić i osnovnu školu, kad vam je ispao prvi zub itd.? Objasnite/podijelite ono čega se sjećate⁽¹⁷⁾.</i>• <i>Možete li objasniti kako to da znate/sjećate se točne godine/mjeseca/datuma (nekih od prethodno navedenih događaja / prekretnica) tako dobro? Je li se nešto dogodilo što vam je pomoglo da se sjetite?</i>

⁽¹⁷⁾ Potrebno je paziti pri postavljanju tog pitanja jer to može dovesti do pojave ranjivosti ili određene emocionalne potresenosti.

Druga pojedinačna iskustva.
Prve odgovornosti kod kuće, uključujući plaćeni rad.
Značajne životne promjene ili preseljenja.
Zdravstveni problemi.

- *Koliko ste imali godina kad ste počeli raditi svoj prvi plaćeni posao? Jeste li prije obavljali bilo kakav drugi posao, kao što je rad na poljoprivrednom gospodarstvu vaše obitelji itd.?*
- *Jeste li se ikada preselili sa svojom obitelji u drugu kuću, regiju, zemlju? Sjećate li se koliko ste imali godina?*
- *Sjećate li se godine i mjeseca kad ste napustili svoju zemlju? Koliko je vremena prošlo i koliko ste imali godina?*
- *Jeste li boravili u nekoj od zemalja kroz koje ste prošli prije dolaska ovdje? Možete li se sjetiti koliko ste dugo ondje boravili?*
- *Je li bilo odraslih osoba, starije braće i sestara ili drugih članova obitelji ili prijatelja koji su putovali s vama i mogu pomoći razjasniti vašu dob? Može li se s njima stupiti u kontakt?*
- *Jeste li ikad imali bilo kakvih medicinskih problema u životu, kao što su operacije ili bolesti? Sjećate li se vrste bolesti i godine ili koliko ste godina imali?*
- *Možete li objasniti kako to da znate/sjećate se točne godine/mjeseca/datuma? Je li se tijekom tog razdoblja događalo nešto drugo što vam pomaže da se prisjetite (npr. određeni zdravstveni problem, posljednja godina pandemije bolesti COVID-19, nogometna utakmica Svjetskog prvenstva itd.)?*
- *Jeste li cijepljeni? Imate li neke zdravstvene dokumente kod sebe, kao što su potvrda o cijepljenju ili medicinska dokumentacija?*
- *Izjavili ste da ste putovali kroz druge zemlje i neko vrijeme boravili u nekima. Možete li se sjetiti koliko ste dugo boravili u izbjegličkom kampu / zemlji X prije nego ste nastavili put?*

<p>Obrazovanje. Dob u kojem je osoba krenula u školu. Prelazak u više razrede. Sjećanja na školska događanja.</p>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Jeste li ikada imali priliku ići u školu?</i>• <i>Koliko ste imali godina kad ste prvi put krenuli u školu?</i>• <i>Možete li se prisjetiti godine u kojoj ste krenuli u školu?</i>• <i>Kad ste počeli raditi kako biste pomogli svojoj obitelji, jeste li i dalje mogli ići u školu? U kojem ste razredu bili u to vrijeme?</i>• <i>Koliko ste godina školovanja završili? Jeste li ikada morali ponoviti bilo koji razred? Ako da, koji?</i>• <i>Jeste li ikada prestali pohađati školu i ako jeste, zbog čega?</i>• <i>Koji je najviši razred koji ste dosad završili?</i>• <i>Sjećate li se koje ste godine završili taj razred ili prije koliko vremena je to bilo?</i>• <i>Možete li objasniti kako to da točno znate/sjećate se te godine/mjeseca/datuma tako dobro? Je li se nešto događalo što vam je pomoglo da se sjetite?</i>
<p>Kulturne i vjerske prekretnice. Svečanosti obilježavanja punoljetnosti. Vjerski i običajni rituali.</p>	<ul style="list-style-type: none">• <i>U kojoj dobi mladi obično počinju preuzimati odgovornosti odraslih u vašoj zemlji/kulturi? Jeste li još uvijek bili u svojoj zajednici kada ste bili u tim godinama ⁽¹¹⁸⁾?</i>• <i>Organizira li vaša zajednica rituale inicijacije kako bi pokazala/proslavila da netko postaje odrasla osoba? To može biti promjena frizure, odjeće koju nosite itd. Jeste li sudjelovali u takvoj svečanosti ili ritualu i sjećate li se prije koliko vremena se to dogodilo?</i>• <i>U kojoj ste dobi aktivno počeli prakticirati svoju vjeru (npr. post)?</i>• <i>Kada ste počeli samostalno prisustvovati vjerskim službama? Koliko ste imali godina?</i>• <i>Možete li objasniti kako to da točno znate/sjećate se te godine/mjeseca/datuma tako dobro? Je li se nešto događalo što vam je pomoglo da se sjetite?</i>

⁽¹¹⁸⁾ Potrebno je paziti pri postavljanju tog pitanja jer to može dovesti do pojave ranjivosti ili određene emocionalne potresenosti.

Povijesni događaji.
Nacionalne proslave, dani neovisnosti, političke promjene, sportski ili kulturni događaji.
Prirodne katastrofe, poplave, potresi, glad ili nestašice hrane.
Sukobi, kretanja izbjeglica ili raseljavanje, mirovni sporazumi ili prekidi vatre.

- *Postoje li neke velike proslave / nacionalni praznici koje slavite vi i vaša zajednica u svojoj zemlji podrijetla? Sjećate li se koliko ste imali godina kad ste posljednji put sudjelovali u takvoj proslavi?*
- *Rekli ste nam da ste iz zemlje X. Sjećate li se izbora ili promjene vlasti kad ste bili kod kuće? Koliko ste tada imali godina? Sjećate li se godine u kojoj se to dogodilo?*
- *Sjećate li se nekih velikih sportskih događaja, kao što su poznata nogometna utakmica ili turnir koji su ljudi proslavili? Koliko ste tada imali godina? Koje se godine to dogodilo?*
- *Jeste li se vi, vaša zajednica ili regija ikada suočili s prirodnom katastrofom, kao što je poplava, suša, potres itd.? Koliko ste tada imali godina? Sjećate li se godine u kojoj se to dogodilo?*
- *Je li u vašoj regiji ili zemlji došlo do rata ili sukoba kojeg se sjećate ili o kojem vam je netko govorio? Koliko ste imali godina?*
- *Jesu li se u zajednici održavale proslave ili okupljanja kad je sukob prestao ili je proglašen mir? Koliko ste tada imali godina?*

Priprema intervjua – savjeti za procjenitelje ⁽¹¹⁹⁾

- Proučite podatke o pojedinoj zemlji i podatke o zemlji podrijetla ⁽¹²⁰⁾ prije intervjua. Procjenitelji moraju dobro poznavati kulturne razlike u fizičkom razvoju, obrazovanju, životnim iskustvima i tradicijskim praksama u regiji/zemlji podrijetla tražitelja kako bi mogli razgovarati o konkretnim pitanjima koja su se pojavila tijekom intervjua.
- **Unaprijed pripremite** skupove pitanja prilagođene pojedinačnom slučaju o kulturnim i vjerskim prekretnicama i povijesnim događajima te ih prilagodite lokalnom kontekstu, običajnim i vjerskim praksama tražitelja, ali i drugim posebnim potrebama koje bi mogao imati.
- Nakon što nadležna tijela zatraže procjenu dobi, angažirajte usmenog prevoditelja koji govori jezik ili dijalekt tražitelja i, kad je moguće, kulturnog posrednika osposobljenog za takve intervjue, koji će vam pomoći u intervjuu kako biste bolje razumjeli kontekst i izbjegli nesporazume.
- Izradite sveobuhvatan **kalendar događaja** relevantnih za zemlju i regiju te osobe.
- Pripremite udobno okruženje (s hranom, vodom, pristupom toaletu i redovite stanke, najviše svakih 1,5 sati ili prema potrebi tražitelja te imajte na umu posebne potrebe).

⁽¹¹⁹⁾ BASW – Strukovna udruga za socijalni rad i socijalne radnike, *Age Assessment: A Practice Guide*, (Procjena dobi: praktični vodič) 2023., <https://basw.co.uk/policy-and-practice/resources/age-assessment-basw-practice-guide>.

⁽¹²⁰⁾ Relevantne informacije o zemlji podrijetla mogu se pronaći na [EUAA-ovu portalu za sustav informacija o zemlji podrijetla](#) ili na adresi ecoi.net.

- Dogovorite sastanak vodeći računa o dostupnosti skrbnika i pravnog savjetnika.
- Uvažite, ako je moguće, želje tražitelja u pogledu spola stručnjaka uključenih u procjenu.

Vođenje intervjua – savjeti za procjenitelje

- **Objasnite** svrhu intervjua, ulogu uključenog/ih i prisutnog/ih stručnjaka (uključujući usmenog prevoditelja ili kulturnog posrednika) i razloge zbog kojih se sumnja u navedenu dob.
- Obavijestite tražitelja o trajanju intervjua i o tome da će možda biti potrebno **više sastanaka**.
- Redovito provjeravajte **razumije** li tražitelj pružene informacije.
- Postavite neka početna opća pitanja i ponudite vode kako bi ste **stvorili opušteniju atmosferu**.
- Primijenite **kronološki pristup**, ali ne nužno prema redosljedu događaja. Primijenite tehniku kružnog ispitivanja i vratite se na teme kako biste **provjerili dosljednost** te tražitelju dali priliku da pojasni sve nedosljednosti tijekom intervjua. Npr.: „*Rekli ste nam da imate 17 godina i da je vaše putovanje u ovu zemlju trajalo dvije godine. U jednom trenutku u našoj raspravi rekli ste da ste imali 16 godina kad ste napustili svoju zemlju. Možete li to dodatno objasniti?*”).
- Zatražite **izvore informacija**. U tu svrhu možete upotrijebiti „pitanja za potvrdu” kao što su „*Kako to znate?*”, „*Možete li objasniti kako se tako dobro sjećate baš te godine/mjeseca/datuma? Je li se nešto događalo što vam je pomoglo da se prisjetite?*”.
- Kako biste izbjegli ponovno izazivanje traume, traumatična iskustva (npr. ubojstvo roditelja kojemu je tražitelj svjedočio) ne bi smjela biti glavna tema rasprave u intervjuu za procjenu dobi. Ako se takvo iskustvo prvi put podijeli tijekom intervjua za procjenu, provjerite ima li tražitelj pristup dodatnoj podršci kada je potrebna.
- Imajte na umu da se sjećanja na prošle događaje razlikuju ovisno o dobi pojedinca, stanju uma, trenutku iskustva i prirodi događaja. Na primjer, uznemirujuća ili traumatična sjećanja mogu iskriviti percepciju vremena: mogu se pamtiti kao da su trajala beskonačno ili suprotno, osoba ih se jedva može prisjetiti. Osoba se može detaljno prisjetiti sretnih događaja koji se čine značajnijima nego što su bili kad su se odvijali.
- Vodite detaljne pisane bilješke ili snimajte intervjue.
- Zatražite sve vrste popratnih dokaza ako su dostupni (npr. slike koje tražitelj želi dobrovoljno podijeliti i koje prikazuju proslave školskih ili obiteljskih događanja). Dokumenti kao što su školska evidencija, obiteljske iskaznice o cijepljenju ili druga medicinska dokumentacija, čak i bez navođenja dobi mogu sadržavati informacije o približnoj dobi tražitelja.

- Obratite pozornost na:
 - razinu umora, tjeskobe, napetosti kod tražitelja i stručnjaka uključenih u procjenu,
 - društvenu pozadinu i strukturu obitelji (vodite računa o situacijama kao što su poligamna struktura obitelji u kojima braća ili sestre mogu imati različite majke ili očeve ili o kulturnoj asimilaciji šire obitelji s užim obiteljima),
 - obrazovanje, razinu neovisnosti i brigu tražitelja o sebi (tj. prikupite informacije o vrstama aktivnosti u koje je osoba bila uključena prije dolaska u Europu),
 - životna iskustva, uznemirujuće i traumatične događaje koji su mogli utjecati na proces starenja, može biti teško prisjetiti ih se ili mogu uzrokovati daljnju traumu.
- Postavljajte pitanja otvorenog tipa i izbjegavajte istražno ili inkvizitorsko postavljanje pitanja.
- Dajte tražitelju priliku da postavi pitanja za pojašnjenje i/ili razjasni nedosljednosti u svojim odgovorima.

Zaključivanje intervjua – razmatranja za procjenitelje

- Završite intervju tako da tražitelju pružite osjećaj postignuća i objasnite sljedeće korake u postupku.
- Ako rezultati nisu jasni ili ako i dalje postoje sumnje nakon postupka intervjua za procjenu dobi, možete nastaviti primjenjivati **načelo blagodatni sumnje** na osobu koju se procjenjuje.

Kalendar događaja – tehnika

- Utvrdite koji se kalendar upotrebljava u tražiteljevoj kulturi i proučite ga ⁽¹²¹⁾.
- Redovito ažurirajte kalendar događaja najnovijim informacijama relevantnima za različite regije i kulture.
- Izradite vizualni vremenski okvir s pomoću velikog papira ili digitalnog alata ili tablice.
- Upišite poznate povijesne događaje relevantne za njihovu regiju.
- Utvrdite kulturne i vjerske prekretnice tražitelja i proučite ih.
- Označite važne osobne događaje koje je naveo tražitelj i dodajte godinu koju ćete upotrijebiti kao referenciju. Vremenski okvir možete dopuniti u suradnji s tražiteljem (s pomoću alata kao što su, na primjer, karte života ⁽¹²²⁾).
- Za različite vrste događaja (potvrđeni, dvosmisleni odgovor itd.) upotrebljavajte različite boje.
- Prije završetka prikupljanja informacija povezanih s vremenskim okvirom u odnosu na određene prekretnice i događaje, provjerite postoje li očita odstupanja i dajte tražitelju priliku da ih razjasni/ispravi.

⁽¹²¹⁾ Više informacija dostupno je u: Longstaff, A., [Calendars-from-around-the-world](#) (Kalendari iz cijelog svijeta), 2005.

⁽¹²²⁾ Vidjeti, na primjer, [Life Maps | Leeds Safeguarding Children Partnership \(Karte života | Partnerstvo za zaštitu djece grada Leedsa\)](#).

Tablica 3. Praktičan primjer tehnike kalendara događaja

Događaj koji je tražitelj s vama podijelio	Primjedbe procjenitelja
Navedena godina rođenja: 2001.	Etiopski kalendar (<i>Ge'ez</i>) „kasni” sedam godina za gregorijanskim kalendarom koji se upotrebljava u većini svijeta. Stoga je tražitelj najvjerojatnije rođen 2008.
Trinaesti rođendan u Egiptu proslavljen je s prijateljem 2014. kada je izabran premijer Abiy Ahmed.	Abiy je izabran 2021. (računajući godine prema gregorijanskom kalendaru). Proslava 13. rođendana koje se sjetio tražitelj potvrdila bi da 2024. potencijalno ima 16 godina.

Formiranje mišljenja

Procjenitelj(i) triangulira(ju) informacije koje su dobili od tražitelja s poznatim događajima i uzima(ju) u obzir kulturne čimbenike koji mogu utjecati na percepciju dobi ili prisjećanje događaja.

- Nakon prikupljanja dokaza, uključujući materijale s intervjua i druge izvore informacija i promatranja, procjenitelj(i) bi trebao(li) proučiti dosljednost vremenskog okvira i utvrditi proturječnosti ako postoje. Ako postoje jasne nepodudarnosti, ključno je pažljivo utvrditi koji dokazi imaju veću težinu i objasniti razloge za davanje prednosti određenim elementima. Taj postupak, poznat kao „**procjena dokaza**”, uključuje uspostavljanje ravnoteže između različitih aspekata i razmatranje jedne perspektive u odnosu na drugu. Ključni je aspekt dokumentiranja procjene dobi jasno razlikovanje između samih dokaza i tumačenja dokaza, čime se osigurava odvajanje **činjenica** od **mišljenja**.

Dobra praksa – sastanak o privremenim zaključcima ⁽¹²³⁾

Nakon početnog zaključka o dobi tražitelja procjenitelji će održati sastanak o privremenim zaključcima s tražiteljem, skrbnikom i, kad je primjenjivo, pravnim savjetnikom, sa sljedećom svrhom:

- predstaviti privremeni zaključak o procijenjenoj dobi,
- omogućiti tražitelju da odgovori, posebno ako je zaključak nepovoljan u odnosu na ono što se očekivalo,
- osigurati da nijedna informacija nije pogrešno shvaćena, pogrešno protumačena ili zanemarena,
- dati tražitelju priliku da podijeli sve dodatne važne pojedinosti.

Procjenitelji pažljivo razmatraju informacije dobivene od mlade osobe i prilagođavaju procjenu ako se pojave nove informacije. Taj sastanak nije samo praktičan korak kojim se provjeravaju novi podatci i zadržava se otvorenost prema njima, nego služi i kao pravna zaštitna mjera. U slučajevima kada se takav sastanak nije održao, sudska preispitivanja kojima su se osporavale procjene dobi bila su uspješna.

Formulirano mišljenje u izvješću o procjeni, koje se dijeli s tijelom odlučivanja, mora sadržavati:

- sažetak pripremnih aktivnosti poduzetih kako bi se osigurao smislen intervju s tražiteljem,
- datum, lokaciju, način organizacije i raspored interakcija s mladom osobom (od uvoda do zaključivanja procjene dobi),
- potporu pruženu tražitelju prije, tijekom i nakon intervjua za procjenu dobi,
- metodu/format koji se upotrebljava za procjenu dobi i odstupanja te način na koji su primijenjeni,
- ime / identifikacijski broj i ulogu / stručno područje uključenog(ih) kvalificiranog(ih) stručnjaka te svih ostalih prisutnih osoba (npr. usmenog prevoditelja ili kulturnog posrednika),
- izvore informacija upotrijebljene za procjenu dobi (izvješća s informacijama o zemlji podrijetla, druge izjave itd.),
- dokaze koji su prikupljeni te zašto i kako su kategorizirani prema važnosti,
- kako su procijenjeni i uzeti u obzir najbolji interesi,
- sažetak činjenica i zapažanja te objašnjenje kako su upotrijebljeni za formuliranje mišljenja u izvješću o procjeni,
- potpis svakog procjenitelja i naznaku procijenjene dobi / datuma rođenja.

Ako su rezultati jasni, među procjeniteljima postoji konsenzus i otklonjene su sve sumnje, procjena dobi završava i donosi se odluka. Ako **i dalje postoje sumnje, slijedi upućivanje na sljedeću nemedicinsku metodu.**

⁽¹²³⁾ BASW – Strukovna udruga za socijalni rad i socijalne radnike, *Age Assessment: A Practice Guide*, (Procjena dobi: praktični vodič) 2023., <https://basw.co.uk/policy-and-practice/resources/age-assessment-basw-practice-guide>.

Obrazloženje izrečenih preporuka i mišljenja formuliranog u izvješću mora biti jasno i mora ga se pridržavati ne samo tijelo odlučivanja, već i skrbnik i drugi ključni dionici kao što su suci.

Tražitelj će odluku primiti u pisanom obliku. Sadržavat će informacije o pravnom lijeku u skladu s nacionalnim okvirom i informacije o sljedećim koracima.

Relevantna dokumentacija mora se spremati u tražiteljev spis i podijeliti s osobom za kontakt povjerenstva procjenitelja (ako postoji) kako bi se koordiniralo priopćavanje odluke tražitelju/skrbniku i drugim relevantnim tijelima. Skrbnik bi trebao imati pristup spisu.

Prilog 2. Psihosocijalna procjena

U članku 25. stavku 1. Uredbe o postupku azila upućuje se na psihosocijalnu procjenu. U toj procjeni mogu se upotrijebiti pitanja slična onima prethodno navedenima u [Prilogu 1.: Intervju za procjenu dobi](#). Međutim, ona je detaljnija kako bi se razumjeli dodatni čimbenici rizika i zaštitni čimbenici povezani s razvojem tražitelja koji se procjenjuje.

Određeni demografski podatci, ako su dostupni, mogu se potvrditi postavljanjem nekoliko izravnih pitanja. U svakom slučaju, osoba koja provodi psihosocijalnu procjenu mora izbjegavati postavljanje pitanja o kojima su informacije već dostupne. Preporučuje se unakrsna provjera s dostupnim demografskim podacima o tražitelju za zagrijavanje i kako bi se iskoristilo vrijeme za uspostavljanje odnosa, na primjer: *Vidim da ste iz X-a i da ste stigli prije nekoliko tjedana. Je li to točno?*, *„Jeste li se već uspjeli malo snaći?“*

U nastavku je primjer predložka smjernica o tome što može biti važno obuhvatiti

Datum procjene	
Vrijeme početka / Vrijeme završetka	
Broj procjene	
Ime(na) procjenitelja	
Ime/kontakt/oznaka usmenog prevoditelja (ako je primjenjivo)	
Ime/kontakt (privremenog) skrbnika ili odgovorne odrasle osobe	
Ime/kontakt bilo koje druge nazočne osobe (npr. kulturnog posrednika, rođaka)	

Područja ispitivanja	
Ime i prezime osobe. Pitajte ima li i nadimak.	
Trenutačno boravište	
Identifikacijski broj	
Spol	M/Ž/X
Navedeni datum rođenja / dob	
Vjeroispovijest/vjera	
Materinski jezik	
Ostali jezici koje osoba govori	

Sposobnost čitanja/pisanja na bilo kojem od jezika	Da/Ne Ako je odgovor da, navesti:
Državljanstvo / etničko podrijetlo / pleme	
Mjesto rođenja (grad/selo/regija)	
Status bez državljanstva	Da/Ne
Završene godine formalnog obrazovanja	
Svi dostupni dokumenti (izvornik i/ili preslika) koji se mogu pribaviti kako bi pomogli u procjeni dobi	<ul style="list-style-type: none">• Rodni list• Putovnica• Osobna iskaznica• Školske svjedodžbe ili slično• Potvrda o krštenju / ostali vjerski dokumenti u kojima se navodi ime i dob• Dokumenti povezani sa zdravljem (medicinski nalazi / iskaznice cijepljenja itd.)• Ostalo (navesti)
Svi dokumenti koji nisu dostupni u trenutku procjene dobi, ali se mogu pribaviti i dostaviti kasnije ⁽¹²⁴⁾	<ul style="list-style-type: none">• Isto kao u prethodnom retku.

- Struktura obitelji i primjeri pitanja povezanih s društvenom pozadinom

Imena roditelja	
(Procijenjena) dob obaju roditelja	
Građanski status bioloških roditelja	<ul style="list-style-type: none">• Neoženjen/neudana• Oženjen/udana• Razveden(a)• Rastavljen(a)• Ponovno oženjen/udana• Udovac/ica• Preminuo/la

⁽¹²⁴⁾ Tijekom faze davanja informacija tražitelja je potrebno obavijestiti da treba predočiti svu korisnu dokumentaciju koja može potkrijepiti sve iznesene tvrdnje, među ostalim i one u pogledu dobi.

Roditelji, braća i sestre i gdje se nalaze	<p>Izradite vremenski okvir s brojem braće i sestara koje je tražitelj naveo i provjerite gdje se pojavljuje tražitelj (npr. prvi / posljednji / u sredini).</p> <p>Nacrtajte simboličko obiteljsko stablo, uključujući dob značajnih osoba koje je naveo tražitelj (npr. roditelja, braće i sestara, bake, tete, ujne, strica, ujaka) kako biste utvrdili vremenski okvir i napravili prikaz obiteljske strukture.</p> <p>Pitajte imaju li sva braća i sestre istu majku i/ili oca, je li jedan od roditelja bio u braku više puta (na primjer više supruga) i gdje se trenutno nalaze članovi obitelji.</p> <p>Taj pristup može vam pomoći da saznate je li tražitelj živio s bilo kojom od prethodno navedenih osoba prije odlaska iz zemlje podrijetla.</p>
Brak/odnosi tražitelja	<p>Važno je dokumentirati sve naznake braka s djetetom / prisilnog braka i potencijalno uzdržavane djece (uključujući tinejdžersku trudnoću).</p>
Obrazovanje, rad i/ili druge dužnosti	<p>Teme koje treba obuhvatiti procjenom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • godinu u kojoj je tražitelj započeo formalno obrazovanje (uključujući vjerske škole), • nazive i lokacije škola koje je pohađao, • imena učitelja i nastavnika, • koliko je razreda tražitelj pohađao, • udaljenost između škole i doma, • najdraži školski predmet i, ako je tražitelj prijevremeno napustio školovanje: <ul style="list-style-type: none"> ▪ opisati konkretne razloge za odustajanje (npr. pridonošenje obiteljskom dohotku), ▪ dob tražitelja pri napuštanju školovanja. • je li tražitelj obavljao poslove u maloprodaji, radio na poljoprivrednom gospodarstvu, obavljao kućanske poslove, skrbio o mlađoj braći i sestrama, ili radio druge poslove u blizini škole. <p>Te informacije mogu pomoći u izradi vremenskog okvira, a istovremeno pružaju uvid s pomoću kojeg se utvrđuje tražiteljev razvoj i mogući razlozi zbog kojih bi se dijete moglo doimati starije nego što jest, npr. zbog ranog preuzimanja velikih odgovornosti.</p>

Praktičan savjet

U situacijama mogućeg braka s djetetom / tinejdžerske trudnoće potrebno je riješiti pitanje dodatnih potreba za zaštitom ili zdravstvenom skrbi (uključujući uzdržavane osobe).

Primjeri pitanja: „*Smijem li vas pitati imate li već vlastitu obitelj?*“, „*Jeste li i sami otac/majka?*“ Ako da – „*Znate li gdje se trenutčno nalazi vaš suprug/supruga ili partner(ica)? Je li vaše dijete s vama ili vam netko drugi pomaže u skrbi za dijete?*“.

U slučaju tražiteljice postavite pitanja u nastavku i ukratko provjerite postoje li potencijalne druge hitne dodatne potrebe u tom pogledu.

„*Smijem li vas pitati jeste li bili trudni ili jeste li trenutčno trudni? Ako je tako, jeste li već posjetili liječnika kako biste provjerili svoje zdravlje / zdravlje djeteta?*“

Postavljanje pitanja ženama/djevojčicama o braku i trudnoći može biti vrlo osjetljivo. Odnos i/ili trudnoća mogli su se dogoditi bez pristanka osobe (npr. prisilni brak / trudnoća kao posljedica seksualnog iskorištavanja ili nasilja). Stoga procjenitelj koji postavlja takva pitanja mora biti svjestan osjetljivosti teme i, prije nego što počne detaljnije razgovarati o potencijalnim potrebama, mora se pobrinuti da je moguće upućivanje na medicinsku skrb i psihosocijalnu potporu.

U slučaju upućivanja objasnite tražitelju i skrbniku razloge zbog kojih je takvo upućivanje korisno i potrebno. Naglasite da se s informacijama koje dijele postupa na povjerljiv način. Imajte na umu da pristanak morate dobiti prije upućivanja.

- Primjeri pitanja povezanih s **putovanjem** tražitelja koja pomažu utvrditi vremenski okvir

Informacije o putovanju i zdravlju

Možete li mi objasniti zašto ste odlučili napustiti svoju zemlju?

Sjećate li se kada ste (godina/mjesec/godišnje doba) napustili svoju matičnu zemlju?

Koja je bila prva zemlja u koju ste se preselili?

Sjećate li se zemalja i/ili regija kroz koje ste prošli prije nego što ste došli ovamo (ako je primjenjivo)?

Koje je bilo vaše glavno prijevozno sredstvo? Autobus, automobil, hodanje, brod, zrakoplov, više načina prijevoza?

Jeste li se zaustavili u bilo kojoj od tih zemalja (ako je primjenjivo) na dulje razdoblje? Ako jeste, možete li mi reći koliko ste dugo ostali u svakoj zemlji i što ste tamo radili?⁹⁹

Jeste li cijelo vrijeme putovali sami, s obitelji ili u skupini?

Kako ste se prehranjivali tijekom putovanja? Jeste li radili? Koliko dugo?

Je li vam netko pomogao platiti putovanje? Kako ste platili troškove prijevoza?

Je li se nešto posebno dogodilo kad ste napustili svoju zemlju i u zemljama kroz koje ste prošli: na primjer žetva, festivali, ramazan, vrijeme koje ukazuje na određeno godišnje doba, izbori ili prirodna katastrofa?

Praktičan savjet

Ako se tijekom psihosocijalne procjene utvrde pokazatelji mogućeg iskorištavanja i trgovine ljudima, možete postaviti pitanja u nastavku da saznate više o okolnostima, načinu na koji je navodno dijete uspješno organizirati svoje putovanje i njegovu trenutačnu situaciju.

Primjeri pitanja „Smijem li vas pitati kako ste organizirali putovanje?“, „Jeste li morali posuditi novac od nekoga ili nekome dugujete novac za svoje putovanje?“, „Kada ste stigli, jeste li se trebali naći s nekim tko bi vam pomogao smjestiti se?“, „Je li vam netko obećao posao ili vam dao mobitel ili telefonski broj da ga nazovete nakon što stignete?“, „Kakav je bio vaš plan nakon što ste stigli ovdje po pitanju zemlje boravka?“, „Poznajete li ovdje nekoga? S kime ste planirali živjeti?“, „Čuva li netko vaše dokumente kao što su osobna iskaznica, putovnica ili druga isprava ili vam je netko oduzeo te dokumente?“, „Traži li netko da radite ili obavljate druge aktivnosti otkad ste stigli, uključujući aktivnosti/rad koje vam nije ugodno raditi?“

U slučaju **vidljivih** tetovaža (koje se ne smiju zamijeniti s plemenskim tetovažama), tražitelju postavite nekoliko pitanja o njima. **Nemojte poticati uklanjanje odjeće da bi vam pokazali tetovaže.** Općenito, tetovaže mogu pružiti uvid ili naznaku povezanu s vlasništvom (ropstvom/trgovinom) ili pripadanjem određenim bandama / paravojsnim postrojbama.

Ako otkrijete takve pokazatelje, tražitelja morate uputiti nadležnim tijelima kako biste razjasnili je li osoba doista žrtva trgovine ljudima, osigurali mu zaštitu i smanjili/uklonili rizik od mogućeg kontinuiranog iskorištavanja. O tom upućivanju potrebno je razgovarati sa skrbnikom. Najbolji interesi djeteta i zaštita djeteta moraju biti u središtu razmatranja.

Primjeri pitanja: „Primijetio sam tetovažu na vašoj ruci: ima li tetovaža posebno značenje?“, „Koliko dugo imate tu tetovažu?“, „Gdje ste se tetovirali / tko vas je tetovirao?“, „Jeste li sami odabrali motiv ili vas je netko savjetovao/pomogao vam u odabiru?“.

- **Dodatni aspekti** na koje treba obratiti pozornost tijekom psihosocijalne procjene (promatranje **fizičkog izgleda / razvoja / jezika** itd.)

Samo opažanja

- **Fizički izgled / nutritivno stanje:** loš (npr. blijed, mršav, pretio) / zdrav (npr. snažan, u formi, prosječan).
- **Osobna higijena:** odjeća / kosa / zubi – uredno ili neuredno (uzimajući u obzir životne okolnosti tražitelja).
- **Kosa/koža:** povlači se rub vlasišta, dlake u ušima/nosu, dlake na licu, bore oko očiju/usta/čela/vrata, akne itd.
- **Drugo:** naborane ruke, vidljiva Adamova jabučica (dječaci tijekom puberteta), vidljive tetovaže, ožiljci/ozljede, piercing itd.
- **Glas i vokabular kojim se koristi:** dječji glas, visina tona, davanje kratkih/ jednostavnih odgovora, bogat rječnik, opće znanje, nedosljedne izjave itd.
- **Govor tijela:** sramežljiv, tjeskoban, iziritiran u odnosu na relativno opušten, sjedi uspravno, primjeren kontakt očima (uzimajući u obzir kulturu), zuri li tražitelj /gleda mrko itd.?
- **Ponašanje:** introvertirano/ekstrovertirano, neprijateljsko, izbjegava kontakt, suradljivo, sramežljivo itd.

Napomena. Prethodno navedene stavke **samo su opažanja**. Procjenitelji trebaju zabilježiti ono što bi moglo biti relevantno za procjenu dobi tražitelja, zajedno sa svim nedoumicama povezanim s drugim mogućim ranjivostima koje se mogu preklapati. Sve te elemente potrebno je dokumentirati i oni mogu dovesti do upućivanja ako je primjenjivo (npr. u slučaju trgovine ljudima, tinejdžerske trudnoće itd.).

Zapamtite

Procjena dobi ne temelji se isključivo na tražiteljevu fizičkom izgledu ili ponašanju.

- Ovisno o tome odakle osoba dolazi, visina i fizički izgled mogu se znatno razlikovati (npr. pripadnici određenih afričkih plemena visoki su i mršaviji od prosjeka).
- Životna iskustva mogu utjecati na to kako se tražitelj predstavlja i izgleda. Djeca koja su se morala brinuti o sebi od rane dobi, koja su doživjela uznemirujuće događaje, uključujući traumu, i/ili koja su obavljala teške fizičke poslove mogu se činiti starijima nego što zapravo jesu (među ostalim, po pitanju fizičkog izgleda, načina na koji govore i jezika kojim govore). S druge strane, drugi bi mogli nazadovati u ponašanju, govoru i postupanju.

Promatranje mora rezultirati skupom pokazatelja koji se međusobno mogu usporediti i integrirati. Jedan pokazatelj ne predstavlja opravdanu sumnju.

Zaključivanje psihosocijalne procjene

- Tražitelju dajte još jednu priliku da postavi pitanja/pojasni sve što je podijelio s vama prije nego što se procjena službeno zaključi. U tom se trenutku može razgovarati o upućivanju drugim pružateljima usluga u slučaju da su utvrđene ranjivosti / posebne potrebe koje se preklapaju. Zatražite pristanak tražitelja da to učinite.
- Obavijestite tražitelja o sljedećim koracima, kao u primjeru u nastavku.
 - *Danas ste naveli da mislite da imate X godina.*
 - *Sada će se analizirati sve informacije koje ste podijelili. Pisanu obavijest o odluci o vašoj dobi primit ćete u roku od [X dana/tjedana, ovisno o nacionalnom vremenskom okviru]. U međuvremenu ćete boraviti u [navedite smještajnu jedinicu ili dogovor o skrbi, npr. prihvatna ustanova za djecu / tražitelje azila], gdje ćete nastaviti primati podršku i pomoć dok se ne donese odluka.*

Analiza i oblikovanje mišljenja

- Procjenitelj(i) donosi/e zaključke i odmah ili pravodobno priprema(ju) mišljenje (ovisno o okolnostima). Mišljenje mora potpisati svaki procjenitelj, ako je primjenjivo, i mora sadržavati procijenjenu dob / datum rođenja.
- Ako su nalazi jasni, među procjeniteljima postoji konsenzus i **otklonjene su sve sumnje**, procjena dobi završava i donosi se odluka.
- Ako i dalje postoje sumnje, **slijedi upućivanje na sljedeću nemedicinsku metodu**.

Relevantna dokumentacija mora se spremati u tražiteljev spis i podijeliti s osobom za kontakt povjerenstva procjenitelja (ako postoji) kako bi se koordiniralo priopćavanje odluke tražitelju/skrbniku i drugim relevantnim tijelima.

Prilog 3. Kontrolni popisi – primjenjive norme, pružanje informacija, skrb i sigurnost

Primjenjive norme

I međunarodni i europski pravni okviri navedeni su u nastavku.

- Ako se izgube, dokumenti kojima se potvrđuje identitet moraju se obnoviti.
- Tijekom čitave procjene uzima se u obzir najbolji interes tražitelja od trenutka kad se posumnja da je tražitelj mlađi od 18 godina (maloljetan) i dok se jasnim rezultatima ne dokaže suprotno.
- Načelo blagodati sumnje primjenjuje se gdje je moguće.
- Tražitelj ima izravan pristup privremenom skrbniku (tijekom dubinske provjere) i/ili kvalificiranom, neovisnom skrbniku, koji djeluje u najboljem interesu tražitelja, štiti opću dobrobit tražitelja i ostvaruje pravnu sposobnost tijekom čitavog postupka azila i prihvata.
- Tražitelj je dobio informacije na način prilagođen djeci, tražitelj razumije i potvrđuje dobivene informacije. Tražitelj je imao mogućnost zatražiti pojašnjenja i postavljati pitanja.
- Osiguran je pravni savjetnik.
- Tražitelj je dobio informacije o postupku azila prilagođene dobi na jeziku koji razumije, uključujući informacije o postupku procjene dobi, ako je to primjenjivo.
- U postupku azila i svim drugim postupcima, uključujući nepristranost u procjeni dobi, poštovanje dostojanstva i nediskriminacija ključna su načela kojih se treba pridržavati.
- Tražitelj je sudjelovao u postupku i njegovi su stavovi saslušani te su uzeti u obzir u skladu s dobi i zrelošću osobe.
- Procjenu dobi proveli su kvalificirani stručnjaci za procjenu dobi koji su svjesni kulturnih i etničkih posebnosti.
- Maloljetnik ima neposredan pristup posebnom prihvatnom centru do završetka postupka procjene dobi.
- Primijenjen je multidisciplinarni i kaskadni pristup: najmanje invazivan postupak (postupna provedba multidisciplinarnih metoda), postupak je bio rodno i kulturno primjeren.
- Tražitelj ima potporu skrbnika kao i priliku dati pristanak za sudjelovanje i/ili odbiti sudjelovanje u postupku. (Vidjeti [Prilog 4. Primjer obrasca za pristanak za sudjelovanje u procjeni dobi](#)).
- Ako je unutar raspona koji su odredile osobe koje provode procjenu dobi, prihvaća se navedena dob tražitelja. U suprotnome bi za rezultat trebalo odabrati najnižu dob (unutar raspona).
- Tražitelja, njegova skrbnika te pravnog savjetnika mora se obavijestiti o rokovima i načinima za osporavanje odluke o procijenjenoj dobi ako je to primjenjivo.
- Besplatna pravna pomoć i pravno zastupanje omogućuju se kako bi se, prema potrebi, osigurao pristup djelotvornom pravnom sredstvu.

Informiranje i uvod

Potrebno je razmotriti sljedeće radnje i aspekte kako bi se stvorilo ugodno ozračje i potaknulo povjerenje i suradnja. Stavke u nastavku relevantne su za sve metode procjene.

Dobrodošlica. Započnite tako da upitate tražitelja kako je, želi li vode itd. kako biste uspostavili odnos. Predstavite sve prisutne osobe, uključujući usmene prevoditelje i članove povjerenstva, te tražitelju i njegovu skrbniku i pravnom savjetniku omogućite da se predstave.

Svrha procjene dobi. Objasnite svrhu procjene jednostavnim riječima i naglasite potrebu za provjerom dobi kada postoje sumnje (npr. nepostojanje identifikacijske isprave ili druge dokumentacije). Obavijestite tražitelja i skrbnika o približnom trajanju procjene da znaju što očekivati.

Objašnjenje postupka intervjua / procjene dobi. Opišite kako će se odvijati intervju/procjena, posebno ako je prisutno više stručnjaka (npr. u slučaju povjerenstva) i objasnite uloge prisutnih stručnjaka.

Neovisnost. Navedite da osoba/e koje provode intervju/procjenu nije/nisu odgovorne za odluke o azilu ili pravnom statusu niti su povezane s policijom. Ovisno o zemlji, osobe uključene u procjenu dobi mogu biti povezane s tijelima za prihvat i/ili tijelima nadležnima za zdravstvo/socijalnu skrb i zaštitu djece. U svakom slučaju, procjenitelji ne smiju biti u sukobu interesa.

Potvrdite razumijevanje. Zamolite tražitelja da objasni što će se dogoditi vlastitim riječima i da postavlja pitanja ili zatraži stanku u bilo kojem trenutku. Skrbniku i pravnom savjetniku dajte dovoljno vremena da postavljaju pitanja ili traže pojašnjenja.

Povjerljivost. Recite da su osobe koje provode intervju/procjenu obvezne čuvati povjerljivost podataka.

Traženje pristanka. Ako to još nije učinjeno, prije nego što nastavite sa samim intervjuom/procjenom zatražite pristanak tražitelja/skrbnika kako biste bili sigurni da razumiju postupak prije potpisivanja obrasca pristanka. (vidjeti [Prilog 4. Primjer obrasca za pristanak za sudjelovanje u procjeni dobi](#)).

Dokumentiranje. Pojasnite svrhu **vođenja bilješki/snimanja** radi osiguranja transparentnosti.

Odluka o procijenjenoj dobi. Obavijestite tražitelja/skrbnika o roku za dobivanje **obavijesti o odluci** i savjetujte da dopis/obavijest o odluci čuvaju na sigurnom i pristupačnom mjestu.

Pravni lijek. Obavijestite tražitelja/skrbnika o mogućnostima osporavanja odluke o procijenjenoj dobi, roku za to učiniti i kada/gdje je taj pravni lijek povezan s izjavljivanjem pravnog lijeka protiv negativne odluke o zahtjevu za azil. Pobrinite se da skrbnik i tražitelj znaju kako pristupiti besplatnoj pravnoj pomoći i pravnom zastupanju kako bi mogli tražiti djelotvorno pravno sredstvo.

Kraj. Izdvojite vrijeme kako bi se tražitelj, skrbnik, usmeni prevoditelj i članovi povjerenstva s poštovanjem pozdravili.

Skrb i sigurnost.

- Ako smatrate da je tražitelj bio žrtva trgovine ljudima ili to jest, preporučuje se da se obratite stručnjaku.
- Ako tražitelj nosi razderanu odjeću/cipele, ljubazno ga upitajte ima li još koji komplet odjeće/obuće. Ako nema, pobrinite se da ih se uputi osobi u prihvatnom objektu koja može pružiti podršku po tom pitanju.
- Ako tražitelj ima neugodan miris, provjerite postoji li dovoljno sapuna i vode za redovitu higijenu u tražiteljevu smještaju i uputite ga relevantnom kolegi i skrbniku (npr. socijalnom radniku ili koordinatore centra). To je posebno važno za djevojčice koje su možda već dobile menstruaciju.
- Ako se čini da je tražitelj pothranjen i/ili da mu je potrebna liječnička pomoć, savjetuje se da ga uputite liječniku opće prakse.
- Ako postoji sumnja na trudnoću, pokrenite upućivanje u suradnji sa skrbnikom i to pod uvjetom da je tražitelj dao pristanak.

U slučaju bilo koje druge vrste potreba za zaštitom utvrđenih u pogledu trenutnog smještaja, provjerite je li potrebno upućivanje u sigurno sklonište.

Prilog 4. Primjer obrasca za pristanak za sudjelovanje u procjeni dobi

Ovim primjerom obrasca za pristanak nastoji se osigurati da (navodna) djeca i njihovi skrbnici u potpunosti razumiju postupak procjene dobi prije davanja pristanka. U njemu je prikazano kako se informacije mogu predstaviti na jasan način prilagođen djeci, a obuhvaća različite korake, prava i zaštitne mjere. Ovaj je obrazac dan samo kao primjer: može se i mora prilagoditi posebnom nacionalnom kontekstu, postupcima i primjenjivom zakonodavstvu, kao i pojedinačnoj situaciji tražitelja.

Sve informacije povezane s pristankom i odbijanjem davanja pristanka moraju biti na jeziku prilagođenom djeci. Obrazac za pristanak mora biti dostupan na više jezika.

Zovem se: _____

Moja navedena dob je: _____

Moj identifikacijski broj je: _____

Potječem iz: _____

Potpisivanjem ovog obrasca pristajem na sudjelovanje u postupku procjene dobi. Razumijem i slažem se s točkama u nastavku.

- Moram proći procjenu dobi jer nadležna tijela nisu sigurna u moju navedenu dob.
- Obaviješten/a sam o razlozima zbog kojih nadležna tijela sumnjaju u moju dob.
- Morat ću razgovarati sa stručnjakom/ima za procjenu dobi kako bi mogli procijeniti moju dob.
- U pratnji sam skrbnika, pravnog savjetnika i kulturnog posrednika.
- Tim za procjenu dobi mogao bi procijeniti moju dob na sljedeće načine:
 - Postavljati mi pitanja, na jeziku koji razumijem, o mojem životu, obitelji, školi, o stvarima koje mi se sviđaju i kojima sam se bavio/la.
 - Pregledati moje dokumente (na primjer, putovnicu ili školske svjedodžbe) koje bih mogao/la podijeliti u obliku fotografija kako bi vidjeli što kažu o mojoj dobi.
 - Ako informacije koje sam pružio/la na početku nisu dovoljne, mogli bi zatražiti da razgovaram s drugim stručnjacima nakon prvog intervjua za procjenu dobi. To može biti psiholog ili liječnik za djecu da vide kako sam rastao/la i procijene moju dob.
- Obaviješten/a sam da su liječnički pregledi koji uključuju rendgenske snimke samo krajnja mjera. Rendgenska snimka je snimka mojih kostiju (zuba, ruku, ključnih kostiju). Ne boli. Ako zatraže da odem na rendgensko snimanje, moraju mi sve objasniti i odgovoriti na sva pitanja koja bih mogao/la imati. Neće tražiti da napravim nekoliko rendgenskih snimki jer to dugoročno može utjecati na moje zdravlje.
- Bez obzira na metodu, imam pravo prekinuti postupak kad god želim.
- Nakon nekoliko tjedana dobit ću obavijest s odlukom tima o mojoj dobi.
- Ako se ne slažem s tom odlukom, mogu podnijeti žalbu. Objasnit će mi kako to učiniti u skladu s nacionalnom praksom u zemlji.

- Tim će podijeliti samo osnovne pojedinosti, kao što je rezultat moje procjene dobi, s nadležnim tijelima koja rade na mojem zahtjevu za azil.
- Moje osobne informacije ostat će privatne i povjerljive.
 - Jedina je iznimka ako tim smatra da bih mogao/la ozlijediti sebe ili druge. U tom slučaju mogu podijeliti moje informacije kako bi zaštitili druge ljude i mene.
- Neke moje informacije (ne ime) mogu se upotrijebiti za istraživanje ili statistiku.

Današnji datum: _____

Potpis osobe koja objašnjava prethodno navedeno (ako nije skrbnik):

Potpis mojeg skrbnika/zastupnika/roditelja (ako je primjenjivo): _____

Potpis kulturnog posrednika (ako je primjenjivo): _____

Potpis mojeg pravnog savjetnika (ako je primjenjivo): _____

Moj potpis: _____

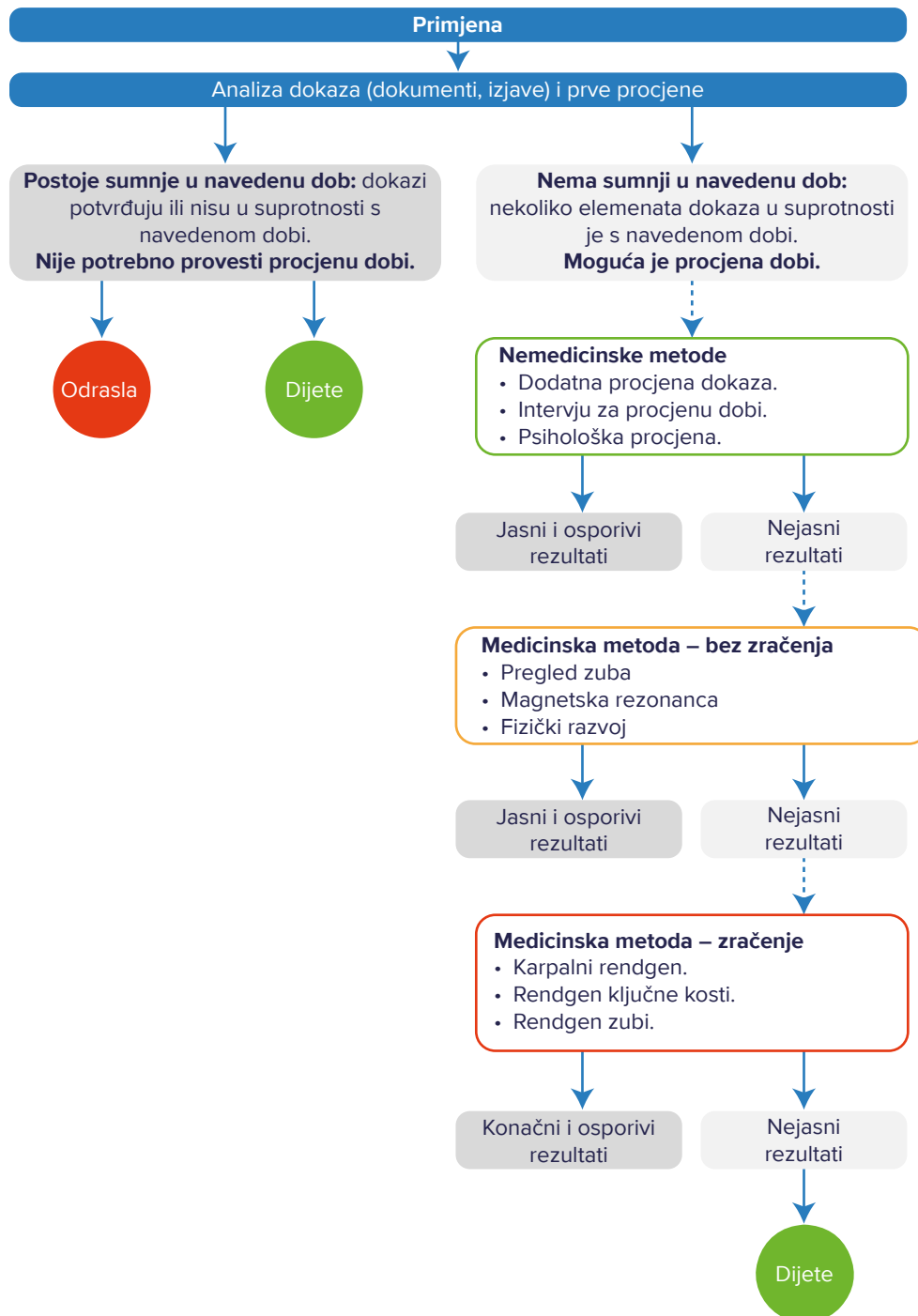

Prilog 5. Pregled metoda procjene dobi iz izdanja vodiča za 2018.

Metode koje se trenutačno upotrebljavaju klasificirane su kao medicinske i nemedicinske, ovisno o tome zahtijeva li se sudjelovanje liječnika. U okviru medicinskih metoda postoji razlika između metoda bez zračenja i metoda koje uključuju zračenje.

Klasifikacija i postupna primjena metoda radi sprječavanja nepotrebnih pregleda prikazana je u sljedećem dijagramu toka. Nema upućivanja na zaštitne mjere i prava iz postupka s obzirom na to da su oni analizirani u prethodnom poglavlju i u dijagramu toka postupka procjene dobi.

Slika 3. Dijagram toka za prikaz metoda

Smjernice o postupnoj provedbi metoda

Odmah nakon što tražitelji izraze želju za podnošenjem zahtjeva za međunarodnu zaštitu, dobivaju određena prava (pravo ostanka na tom području, na osnovne materijalne uvjete prihvata te pravo na utvrđivanje i procjenu njihovih posebnih potreba). Ako se možda radi o djetetu, identifikacija posebnih postupovnih potreba i pružanje posebnih uvjeta prihvata glavni su prioritet zbog njihove inherentne ranjivosti. U skladu s člankom 25. stavkom 5. Direktive 2013/32/EU svi prikupljeni dokazi mogu pomoći u utvrđivanju dobi djeteta i/ili uklanjanju ili

ublažavanju potrebe da se provedu dodatne procjene dobi. Stoga bi to trebala biti početna točka prije donošenja odluke o tome treba li provesti procjenu dobi ili ne.

Analiza dostupnih dokaza i prve procjene

Kako je navedeno u članku 24. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima ⁽¹²⁵⁾ i u članku 7. Konvencije o pravima djeteta: „Svako dijete upisuje se u matične knjige odmah nakon rođenja i ima pravo na stjecanje državljanstva.”

Rodni list dokument je kojim se dokazuje rođenje osobe, datum, mjesto, spol i roditelji. Glavna svrha prijave u matičnu evidenciju jest izrada pravnog dokumenta koji se može upotrebljavati za utvrđivanje i zaštitu prava pojedinca.

U skladu s prethodno navedenim, u nekim se zemljama važni događaji njihovih građana ili stanovnika ne registriraju sustavno (rođenja, brakovi i smrti), a u nekima se registriraju rijetko ili kasno. Stoga takve registracije možda neće biti u skladu sa standardima javne evidencije za tijela zemalja EU+ (sprječavanje dvostruke registracije jednog događaja, nedostaci ili nedosljednosti u evidenciji itd.). Nadalje, zbog događaja koji su se dogodili u njihovoj zemlji podrijetla ili okolnosti njihova bijega (oružani sukobi ili proganjanje i/ili diskriminacija nadležnih tijela itd.), ti pravni dokumenti možda neće biti dostupni osobama kojima je potrebna međunarodna zaštita i stoga neće moći dati valjani dokaz ili pouzdane potvrde o svojem identitetu.

Uzimajući u obzir prethodno navedene okolnosti i napore tražitelja da predoči sve informacije koje su mu na raspolaganju, nadležna tijela moraju prihvatiti sljedeće dokumente, među ostalim, kao popratne dokaze:

- putovnice,
- osobne iskaznice,
- boravišne iskaznice,
- putne isprave kao što su one koje izdaje UNHCR,
- potvrde drugih zemalja (vjerske ili građanske) kojima se dokazuje građanski status (brak, rođenje, obiteljska knjižica) tražitelja ili bilo kojeg člana obitelji koji upućuju na dob tražitelja.

Osim tih dokumenata, izvori korisnih informacija, kao što su zajedničke baze podataka (na primjer, šengenski informacijski sustav) ⁽¹²⁶⁾, Eurodac ili Interpolova baza podataka o ukradenim i izgubljenim putnim ispravama ⁽¹²⁷⁾, mogu sadržavati informacije o dobi tražitelja.

Nadalje, izjave ili dokumenti dostupni u spisu tražiteljevih članova obitelji ili rođaka mogu se upotrijebiti radi pojašnjenja i/ili potvrde navedene dobi bez potrebe za dodatnom procjenom. Kako bi se spriječilo ugrožavanje djeteta ili obitelji, prilikom prikupljanja ove vrste podataka potreban je poseban oprez. To posebno vrijedi u kontekstu međunarodne zaštite.

⁽¹²⁵⁾ Opća skupština Ujedinjenih naroda, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Ujedinjeni narodi, Zbornik ugovora, sv. 999., str. 171, 16. prosinca 1966., <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1966/en/17703>.

⁽¹²⁶⁾ SIS: opsežni informacijski sustav koji podržava kontrolu vanjskih granica i suradnju policije na šengenskom području.

⁽¹²⁷⁾ SLTD: baza podataka koja sadrži evidenciju o ukradenim, izgubljenim ili poništenim putnim ispravama kao što su putovnice, osobne iskaznice, propusnice UN-a ili vize u obliku pečata.

Kada ih provodi osoblje iskusno u radu s djecom, prve procjene na temelju fizičkog izgleda mogu se upotrijebiti za potvrdu početne analize. Kada se upotrebljavaju zajedno s drugim dostupnim informacijama, mogu se upotrebljavati kako bi se njima potkrijepili rezultati preliminarnog pregleda.

Međutim, s obzirom na to da se procjena temelji isključivo na fizičkim značajkama što lako može dovesti do proizvoljnih, subjektivnih i netočnih rezultata, potreban je poseban oprez prilikom davanja važnosti takvim razmatranjima. Zato se opažanja o fizičkom izgledu ne mogu smatrati metodom procjene dobi i ne mogu se upotrebljavati samostalno s obzirom na to da se tako ne može sa sigurnošću odrediti konkretna kronološka dob.

Fizički izgled može služiti za odvajanje ili razlikovanje očitih slučajeva (osobe s očitim karakteristikama odraslih osoba ili djece), ali ta se metoda ne bi trebala upotrebljavati u slučaju starijih tinejdžera ili mladih odraslih osoba. U tim se slučajevima primjenjuje načelo blagodatni sumnje (kojim se potvrđuje navedena dob ili koje upućuje na odgovarajuću procjenu dobi) sve dok se ne dobiju jasni rezultati.

Međunarodna organizacija za migracije i drugi stručnjaci upozoravaju da životna iskustva djece mogu utjecati na njihov razvoj. To znači da bi mogla zaostajati u određenim aspektima ili biti razvijenija u drugima. Istraživanja u tom području pokazala su da posttraumatski stresni poremećaj može dovesti do preranog biološkog starenja do između 5 i 10 godina ⁽¹²⁸⁾.

S obzirom na to da ograničenja trenutačnih metoda mogu dovesti do netočne procjene dobi, mora se uspostaviti mehanizam revizije kojim bi se mogla ispraviti dob koja je neispravno unesena u sustav. Jednom kada je utvrđeno da je procjena dobi netočna, odmah se moraju poduzeti odgovarajuće mjere (promjena smještaja, dodjela skrbnika ako se ispostavilo da je tražitelj djeteta itd.).

Njemačka – Primjenjive norme

1. intervju (dva kvalificirana i iskusna člana osoblja), cjelokupni dojam razvoja, uključujući kvalificirani vizualni pregled,
2. u slučaju sumnje, liječnički pregled – metoda s najmanjim utjecajem na zdravlje djeteta.

Norveška – U svim slučajevima kada dijete bez pratnje ne predoči važeću osobnu ispravu visoke vjerodostojnosti, potrebno je provesti dodatnu istragu identiteta tražitelja uključujući, među ostalim, procjenu dobi. Temelj te procjene dobi jesu informacije o dobi tražitelja dobivene tijekom postupka azila, tj.:

- vlastite informacije tražitelja o njegovoj starosti,
- osobne isprave,
- identifikacijske informacije iz drugih država članica (ako je tražitelj identificiran u drugim zemljama),

⁽¹²⁸⁾ Ladwig, K-H., Brockhaus, A.C., Baumert, J. i dr., *Post-traumatic stress disorder and not depression is associated with shorter leukocyte telomere length: findings from 3 000 participants in the population-based KORA F4 study* (Posttraumatski stresni poremećaj, a ne depresija, povezan je s kraćom duljinom telomera u leukocitima: rezultati na 3000 sudionika u studiji temeljenoj na stanovništvu KORA F4), Ouellette, M.M. (ur.), PLOS ONE, 2013., 8(7), e64762. doi:10.1371/journal.pone.0064762.

- provjera identiteta tražitelja u njegovoj zemlji podrijetla,
- izjava ili napomena o starosti tražitelja drugih dionika kao što su zakonski skrbnik, odvjetnik, socijalna služba ili zdravstveni djelatnici,
- izjava ili napomena o starosti tražitelja imigracijske policije (koja provodi registraciju tražitelja) i voditelja predmeta koji provodi intervju za azil,
- medicinski pregled dobi,
- medicinska procjena dobi.

U slučajevima provedbe medicinskog pregleda dobi, medicinska procjena dobi provodi se u odnosu na druge informacije u predmetu. Smjernice o politici pružaju smjernice o tome kako usporediti različite prethodno navedene elemente.

Postoje sumnje u navedenu dob: potencijalna potreba za procjenom dobi

U slučaju opravdane sumnje u navedenu dob tražitelja (postoje sumnje u navedenu dob, dostupni dokazi je ne potkrepljuju ili je u suprotnosti s njima), možda će biti potrebno provesti procjenu dobi. U tim slučajevima nadležna tijela trebaju odabrati metodu ili metode koje će upotrijebiti u tu svrhu.

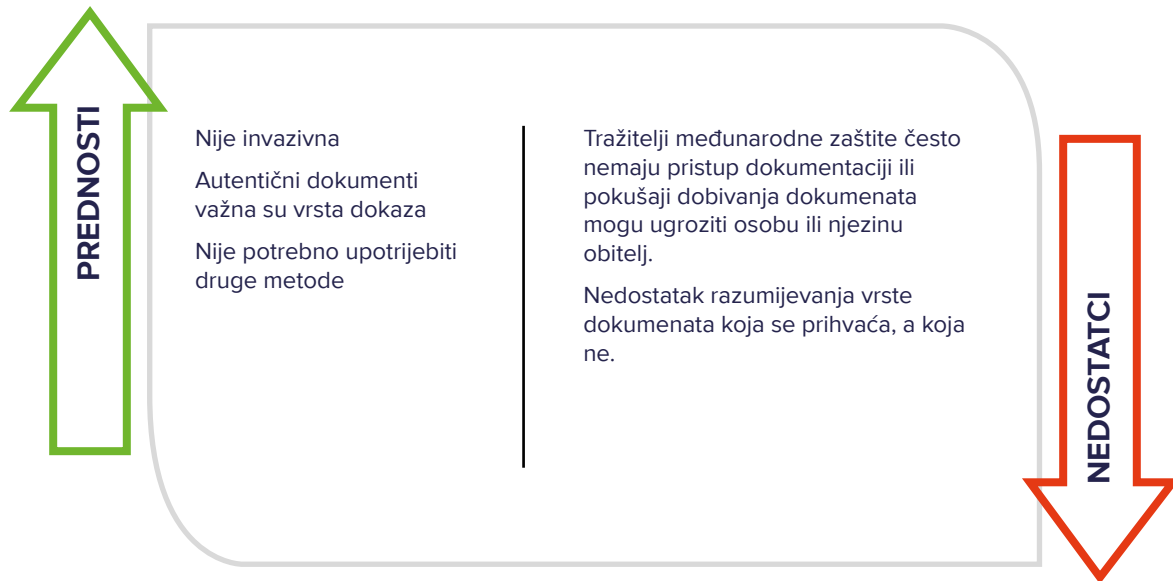
Cjeloviti pregled metoda koje se trenutačno upotrebljavaju, zajedno s kratkim opisom postupka, nalazi se u sljedećem odjeljku. Metode su podijeljene u „medicinske” ili „nemedicinske”, ovisno o tome je li u nju uključen liječnik. Medicinske metode klasificirane su i ovisno o tome podrazumijevaju li upotrebu zračenja.

U Općoj napomeni br. 6 Odbora UN-a za prava djeteta navodi se da identifikacija djeteta kao djeteta bez pratnje ili odvojenog od roditelja uključuje procjenu dobi koja bi u obzir trebala uzeti fizički izgled, ali i psihološku zrelost.

(a) Nemedicinske metode

Dodatna procjena dokaza

Kada prvotno prikupljeni dokumenti ili dostupne informacije ne uključuju upućivanje na dob, možda će biti potrebna dodatna procjena drugih dokumenata koju provode službenici u području azila i migracija. Neka dokumentacija, čak i ako ne sadržava informacije o dobi, može pružati određene informacije o procijenjenoj dobi tražitelja, tj. svjedodžbe, obiteljske knjižice cijepljenja ili druge medicinske evidencije. Na primjer, moglo bi se znati da novorođenče dobiva određeno cjepivo u određenoj dobi ili rasponu dobi, kao i to da se knjižica izdaje u određeno vrijeme, pa bi se stoga mogla približno procijeniti starost vlasnika.

Intervju za procjenu dobi

Ova metoda uključuje prikupljanje i analizu iskaza koji je dao pojedinac o čijoj se dobi raspravlja.

Glavne razlike između metoda psihosocijalne procjene jesu pozadina i posebna stručnost osobe koja provodi procjenu, kao i područja istraživanja. Psihološku procjenu provode stručnjaci iz područja dječje psihologije ili razvoja djeteta, dok intervju za procjenu dobi uglavnom provode službenici koji rade u nadležnim tijelima iz područja azila i migracija i koji imaju iskustva u intervjuiranju djece u postupku azila.

Tijekom intervjuja za procjenu dobi, voditelj intervjuja pokušava rekonstruirati kronološki niz životnih događaja u kojima se može donijeti zaključak ili procijeniti dob osobe. Lokalni kalendar događaja ⁽¹²⁹⁾ (prilagođeni kalendar u kojem se navode datumi važnih događaja na određenom zemljopisnom području) zajedno s „pitanjima prije i kasnije” ⁽¹³⁰⁾ (cilj je utvrditi dva poznata događaja, jedan koji je nastupio prije i jedan koji je nastupio nakon rođenja djeteta: ta pitanja poznata su i kao „sendvič-pitanja”) može biti koristan alat za pomoć službenicima, tražitelju ili članovima obitelji kako bi približno odredili datum rođenja djeteta.

- Kako bi se mišljenja djeteta prikupila na način koji je prilagođen djetetu i kako bi se dijete potaknulo da pruži informacije, službenici koji izravno rade s djetetom moraju biti osposobljeni za primjenu **tehnika intervjuiranja prilagođenih djeci** ⁽¹³¹⁾. Ako je to moguće, usmeni prevoditelj također mora biti upoznat s intervjuiranjem djece.
- Pružanje odgovarajućih informacija tražitelju prije početka intervjuja ključno je kako bi se zajamčilo sudjelovanje osobe, razvio suradnički stav i izgradilo povjerenje između uključenih osoba. Voditelj intervjuja mora dati relevantne informacije jednostavnim rječnikom (svrha intervjuja, uloga uključenih i prisutnih osoba i razlozi sumnje u

⁽¹²⁹⁾ Više informacija o procjeni mjeseca i godine rođenja male djece pronađite u Smjernicama Organizacije za hranu i poljoprivredu (2008.).

⁽¹³⁰⁾ Više informacija o procjeni mjeseca i godine rođenja male djece pronađite u Smjernicama Organizacije za hranu i poljoprivredu (2008.).

⁽¹³¹⁾ Više informacija o EASO-ovu modulu osposobljavanja „Intervjuiranje djece” potražite na <https://euaa.europa.eu/training-catalogue/interviewing-children-0>

navedenu dob), mora zajamčiti da tražitelj razumije kako informacije tako i usmenog prevoditelja te mora zajamčiti da su potrebe tražitelja zadovoljene u najvećoj mogućoj mjeri (spol voditelja intervjua i usmenog prevoditelja, potrebni dogovori u pogledu intervjua itd.). Jednako je važno tražitelju dati priliku da objasni sve nedosljednosti tijekom intervjua.

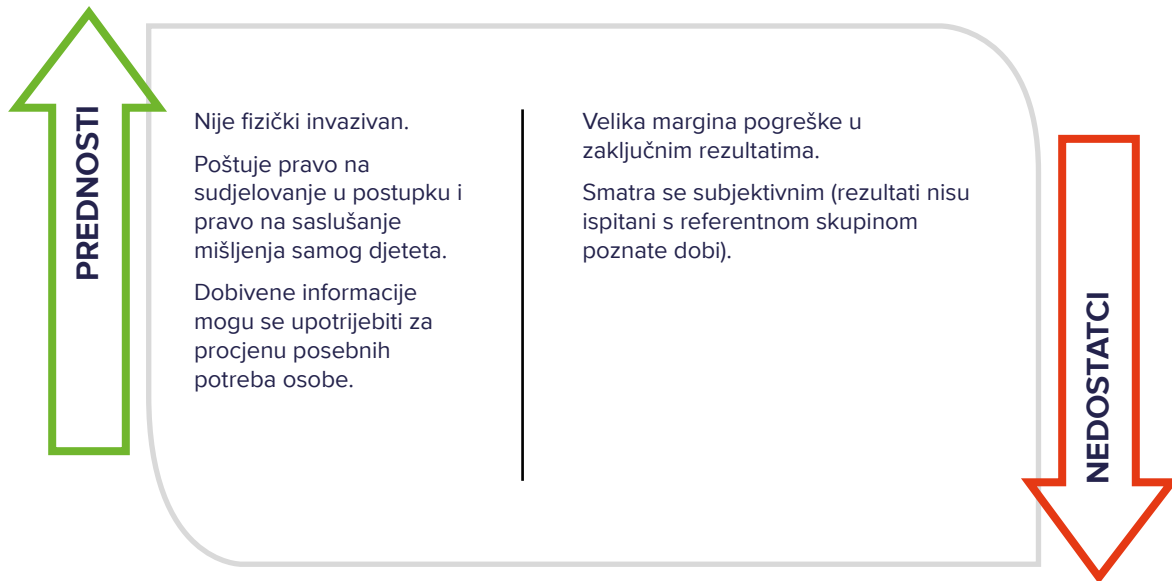
- Prilikom donošenja odluke o provođenju postupka procjene dobi treba zajamčiti da se, u slučaju djeteta, teret dokazivanja prebaci na nadležna tijela. Djeca ne mogu objasniti stvari na isti način kao odrasle osobe i to ograničenje osobito je vidljivo prilikom intervjua s djecom koja imaju drugačije kulturno podrijetlo u kojem dob možda nije toliko relevantna kao u zapadnim kulturama (na primjer, u različitim kulturama upotrebljavaju se različiti kalendari). Nadalje, sebe mogu smatrati odraslim osobama ili se mogu smatrati odraslim osobama u svojim zajednicama.
- Voditelj intervjua mora biti upoznat s informacijama o zemlji podrijetla kako bi mogao prepoznati relevantna pitanja tijekom intervjua ⁽¹³²⁾.
- Konačno, ako zaključak procjene šteti tražitelju, razlozi moraju biti jasno objašnjeni putem usmenog prevoditelja i uz prisutnost djetetova skrbnika. Tražitelj mora biti obaviješten pisanim i usmenim putem o mogućnosti i postupku osporavanja te odluke.

Primjeri iz prakse

Irska – Ako osoba tvrdi da ima manje od 18 godina, ali se Uredu za međunarodnu zaštitu čini da je starija, iskusni član osoblja (uz pomoć usmenog prevoditelja ako je potrebno) provest će neformalni intervju kako bi pokušao oblikovati razumno mišljenje o tome je li osoba maloljetnik i treba li je uputiti na TUSLA-u, agenciju za dijete i obitelj. Intervju uključuje pitanja o pojedinostima iz ranog djetinjstva, obrazovanju i starosti drugih članova obitelji. U slučaju dvojbe nakon intervjua načelo blagodatni sumnje upotrebljava se u korist tražitelja te dolazi do upućivanja na TUSLA-u.

Malta – Prvi korak je intervju u razdoblju od 10 radnih dana s povjerenstvom za procjenu dobi. Ako se nastavi sumnjati u dob, tada se uključuju drugi stručnjaci, uključujući upućivanje na odjel radiologije za rendgensko snimanje ruke i zapešća. Trenutačni postupak uključuje multidisciplinarni rad u kojem sudjeluju policijska tijela, stručnjaci iz područja skrbi i medicinski stručnjaci. Intervju, jedan od glavnih alata koji se upotrebljavaju za takvu procjenu, može se smatrati holističkim zato što se njime želi stvoriti što potpuniji sustavni profil navodnog maloljetnika. Tim za procjenu dobi zajedno raspravlja o naknadnim rezultatima odabranih metoda.

⁽¹³²⁾ Vidjeti [EUAA-ov portal za sustav informacija o zemlji podrijetla](#).

Psihosocijalna procjena

Cilj ove metode jest procjena mentalnog, a ne fizičkog sazrijevanja. Tehnikama procjene koristi se kognitivna i bihevioralna ocjena kao i psihološka procjena tražitelja radi procjene njegove dobi. Stoga procjenitelj mora imati posebno stručno znanje iz područja psihologije ili o razvojnim fazama djece i mladih odraslih osoba.

Temelj ove metode jest polustrukturirani intervju u kojemu iskusni i obučeni procjenitelj (obično socijalni radnik ili psiholog) istražuje dijelove životne priče osobe. Tijekom jednog ili više intervjuja, procjenitelj procjenjuje psihološku zrelost osobe i daje bihevioralnu procjenu. Rezultati mogu odražavati i određene procjene na temelju fizičkog izgleda.

Kako bi bila djelotvorna, ključno je povjerenje između ispitanika i procjenitelja. Iz tog razloga procjena se mora provesti tijekom određenog razdoblja i ona mora uključivati druge stručnjake koji su u kontaktu s osobom koja se procjenjuje, kao što su osoblje za prihvata ili učitelji i nastavnici. Neke relevantne naznake u tom pogledu navedene su u referentnoj sudskoj praksi Visokog suda Ujedinjene Kraljevine, u presudi u predmetu Merton ⁽¹³³⁾. U toj se presudi daju „smjernice u pogledu zahtjeva za zakonitu procjenu dobi mladog tražitelja azila koji tvrdi da je mlađi od 18 godina koju provodi lokalno tijelo”. Nakon presude u predmetu Merton, sva (lokalna) tijela moraju zajamčiti da su njihove procjene potpune i sveobuhvatne te da je postupak procjene dobi jasan, transparentan i pravedan.

Procjena koja je u skladu s presudom u predmetu Merton uključuje sastanak uz fizičku prisutnost s mladom osobom na kojem se utvrđuje opća pozadina tražitelja te ona mora biti u skladu sa standardima pravednosti ⁽¹³⁴⁾. Relevantna razmatranja mogu biti sljedeća.

⁽¹³³⁾ B protiv londonske općine Merton (2003.) EWHC 1689 (admin), u kojemu je presudu donio sudac Stanley Burnton na Visokom sudu 14. srpnja 2003.

⁽¹³⁴⁾ Usklađenost s presudom u predmetu Merton često se upotrebljava kako bi se opisalo je li procjena dobi u skladu sa sudskom praksom. Ne postoji propisan način na koji lokalna tijela moraju provoditi procjena dobi. Sudovi su, međutim, lokalnim tijelima dali smjernice u predmetu koji je uključivao Vijeće općine Merton (B protiv londonske općine Merton (2003.) EW HC 1689 (admin)). Sve procjene dobi lokalnih tijela moraju biti u skladu sa sudskom praksom u predmetu Merton i sudskom praksom koja je uspostavljena nakon te presude.

Važno je na umu imati „poduku” koju je tražitelj azila možda dobio prije intervjua o tome kako se ponašati i što reći. Nakon pojašnjenja uloge socijalnih službi, važno je povezati se s osobom i uspostaviti najbolji odnos s obzirom na okolnosti. Ovaj postupak ponekad se naziva „pridruživanje” (engl. *joining*).

Neki važni aspekti koji se moraju razmotriti prilikom provedbe procjene istaknuti su u odgovarajućoj sudskoj praksi:

- kada je moguće, u postupak moraju biti uključena dva procjenitelja,
- informacije o ulozi procjenitelja i usmenog prevoditelja moraju se pružiti u skladu s razinom obrazovanja i zrelosti osobe,
- pozornost treba posvetiti i razini umora, traume, zbunjenosti i tjeskobe osobe koju se procjenjuje,
- etničko podrijetlo, kultura i običaji osobe koja se procjenjuje moraju se promatrati kroz postupak procjene: informacije o zemlji podrijetla mogu biti korisne za isticanje tema relevantnih za raspravu,
- prilikom procjene procjenitelj mora postavljati pitanja otvorenog tipa koja ne navode na odgovor,
- procjenitelj može upotrebljavati različite alate kojima olakšava iskaz osobe (crteži, alati za izražavanje).

Prilikom provođenja intervjua sljedeće značajke mogu pružiti korisne informacije za donošenje procjene o dobi:

- fizički izgled i držanje tražitelja, zapažanja o dinamici skupine (aktivnosti s vršnjacima),
- način interakcije s procjeniteljem.
- društvena pozadina i struktura obitelji, ■ razmatranja o razvoju (tj. informacije o vrstama aktivnosti u kojima je osoba sudjelovala prije dolaska u Europu),
- obrazovanje, razina neovisnosti i brige o sebi, ■ zdravstvena i medicinska procjena,
- životna iskustva i traumatični događaji koji su mogli utjecati na postupak starenja.

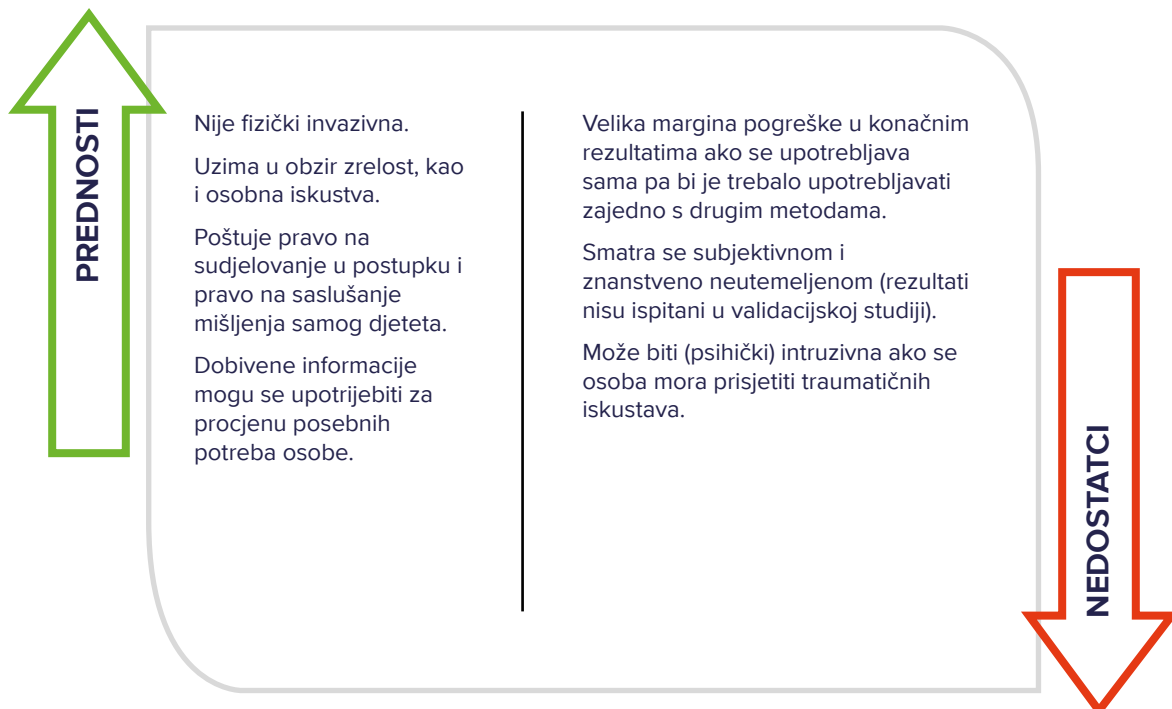
Te bi informacije trebalo razmotriti zajedno s informacijama dobivenima analizom drugih dokaza i zatim ih je potrebno upotrijebiti kako bi se donio zaključak procjene. Zaključak procjene mora se dostaviti u pisanom obliku, a u izvješće treba uključiti prethodno navedene aspekte, s dodatnim razmatranjima ili informacijama radi praćenja. Od presudne je važnosti zajamčiti stručnost u području dobrobiti mladih i iskustvo procjenitelja.

Kada je zaključak procjene nepovoljan za tražitelja, usmeni prevoditelj mora jasno objasniti razloge u prisutnosti djetetova skrbnika. Tražitelj mora biti obaviješten pisanim i usmenim putem o mogućnosti i postupku osporavanja te odluke.

Ujedinjena Kraljevina – Smjernice o provedbi u skladu s općim presudama. Osobe koje procjenjuju dob moraju:

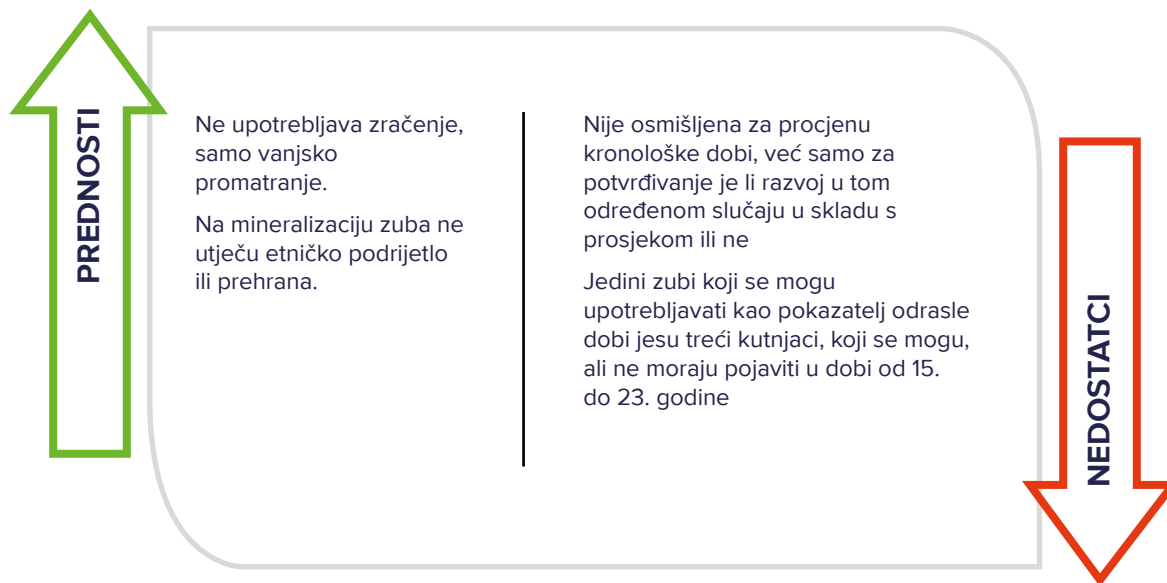
1. tražitelju objasniti svrhu intervjua, kako je navedeno u predmetu Merton, točka 55.,
2. tražiti objašnjenje opće pozadine tražitelja, uključujući obiteljske okolnosti, prošlost i obrazovanje te aktivnosti tražitelja tijekom prethodnih nekoliko godina jer etničke i kulturne informacije mogu biti važne, kako je navedeno u predmetu Merton, točka 37.,
3. provesti procjenu i postaviti pitanja kako bi se ispitala vjerodostojnost tražitelja ako postoji razlog za sumnju u vezi s izjavom tražitelja u pogledu dobi, kako je navedeno u predmetu Merton, točka 37.,
4. dati tražitelju mogućnost da objasni sve nedosljednosti u svojem iskazu ili sve što bi moglo rezultirati nepovoljnim nalazima o dosljednosti: to je najbolje učiniti što prije kada su stvari još „svježe”, kako je navedeno u:
 - predmetu Merton, točka 55.,
 - R (FZ) protiv londonske općine Croydon (2011.) EWCA Civ 59, točka 20.,
 - R (NA) protiv londonske općine Croydon (2009.) EWHC 2357 (admin.), točka 52.,
5. imati na umu da se slučajevi razlikuju i da razina istrage koja je potrebna za jedan slučaj možda neće biti potrebna u nekom drugom, kako je navedeno u predmetu Merton, točka 50. Udruženje voditelja dječjih službi (engl. Association of Directors of Children’s Services, ACDS) u Ujedinjenoj Kraljevini usvojilo je sljedeće smjernice za socijalne radnike prilikom provedbe procjena dobi. http://adcs.org.uk/assets/documentation/Age_Assessment_Guidance_2015_Final.pdf http://adcs.org.uk/assets/documentation/information_sharing_proforma_april_2015.doc.

(b) Medicinske metode (bez zračenja)

Pregled zuba

Ova metoda uključuje vizualni pregled kako bi se odredila zrelost zuba i ne uključuje upotrebu rendgena. Osposobljeni stomatolog uspoređuje razvoj zuba tražitelja s nizom razvojnih faza koje su utvrđene u shemama nicanja zuba ili referentnim vrijednostima te utvrđuje raspon moguće dobi. Studijama se često obuhvaća razvoj zuba djece za raspon dobi od 3. do 16. godine ili razvoj umnjaka u starosnoj skupini od 15. do 23. godine ⁽¹³⁵⁾.

Magnetska rezonanca

Magnetska rezonanca kombinira upotrebu snažnih magneta s naprednim računalnim sustavom i radijskim valovima kako bi se dobile točne detaljne snimke organa i tkiva, kostiju i drugih unutarnjih tjelesnih struktura. Za razliku od rendgena ili CT-a (kompjuterizirane tomografije, poznate i kao kompjuterizirane aksijalne tomografije), uređaji za magnetsku rezonancu ne zrače.

Jačina magneta naziva se „jačina polja” i mjeri se jedinicama pod nazivom „Tesla” ili „T”. Dvije su vrste uređaja za snimanje: Uređaji za snimanje od 1 T i 1,5 T (često široko dostupni po nižoj cijeni) i uređaji za snimanje od 3 T (skuplji pa samim time i manje dostupni). Veća jačina polja znači da uređaj za snimanje ima jači magnet i mogućnost proizvodnje detaljnijih snimki u kraćem razdoblju. Ovisno o nizu čimbenika, kao što su vrsta snimki koje je potrebno snimiti

⁽¹³⁵⁾ Za dodatne informacije: UNICEF, Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography (Prakse procjene dobi: pregled literature i analitička bibliografija) (2010.); SCEP, Position paper on age assessment in the context of separated children in Europe (Dokument sa stajalištem o procjeni dobi u kontekstu djece odvojene od obitelji u Europi) (2012.); Norwegian Computing Centre, Age estimation in youths and young adults (Procjena dobi kod mladih i mladih odraslih osoba) (2012.), dostupno na <https://nr.no/en/publication/976408/>; Baccetti, T., Franchi, L. i McNamara, J.A. (Jr), „The cervical vertebral maturation (CVM) method for the assessment of optimal treatment timing in Dentofacial orthopaedics” (Metoda sazrijevanja vratne kralježnice (CVM) za procjenu optimalnog vremena liječenja u dentofacijalnoj ortopediji), ScienceDirect, (2005.), sv. 11., treće izdanje, str. 119–129; Cameriere, R., Ferrante, L. i Cingolani, M., „Age estimation in children by measurement of open apices in teeth” (Procjena dobi kod djece mjerenjem otvorenih vrhova korijena zuba), PubMed, (2005.), sv. 120., prvo izdanje, str. 49–52.

(poprečni presjek ili „slojeve” tijela), vrsta upotrijebljene tehnologije (jako polje u odnosu na otvorenu ili otvorenu uspravnu magnetsku rezonancu), namjeravani ishod magnetske rezonance i o tome miče li se pacijent, snimanje magnetske rezonance uobičajeno može trajati između manje od 10 minuta pa sve do jednog sata.

Prema George i dr. ⁽¹³⁶⁾, stupanj srastanja kostiju na rendgenskim snimkama doima se naprednijim nego na snimkama magnetske rezonance. Zbog toga bi rezultati magnetske rezonance doveli do procjene niže dobi od rezultata običnog rendgena. Taj je ishod prihvatljiv s obzirom na to da ne bi bio štetan za tražitelja.

Treba slijediti postupak prethodnog pregleda. Snimke magnetske rezonance možda nisu prikladne za sve pacijente, kao što su tražitelji sa srčanim elektrostimulatorima, tetovažama i metalnim implantatima ili za pacijente za koje su potrebne druge posebne mjere opreza zbog magnetskog polja.

S obzirom na to da tražitelji trebaju biti mirni na tvrdom stolu tijekom dužeg razdoblja i s obzirom na to da uređaj proizvodi glasne zvukove kucanja, pacijenti koji pate od klaustrofobije i djeca često postanu tjeskobni tijekom postupka na tradicionalnom uređaju za snimanje. Ovaj problem može se riješiti upotrebom otvorenih uređaja za magnetsku rezonancu.

Ruka/zapešće: tradicionalni pristup temelji se na procjeni dobi na osnovi rendgenskih snimki. Međutim, provedeni su eksperimenti upotrebe alternativnih načina snimanja, kao što je snimanje zapešća magnetskom rezonancom (na primjer, prilikom procjene dobi nogometaša na natjecanjima koja su povezani s dobi). Osmišljen je sustav koji se sastoji od šest razina srastanja (Dvorak, 2007.) ⁽¹³⁷⁾. U drugoj studiji o nogometašima koju je proveo savez Fédération Internationale de Football Association, istraživale su se snimke magnetske rezonance i rendgenske snimke zapešća dobivene za istu osobu na isti dan radi usporedbe ⁽¹³⁸⁾.

U nedavnim studijama potvrđena je vrijednost tog pregleda i u njima je prikazana snažna korelacija između faza razvoja utvrđenih magnetskom rezonancom i kronološke dobi. Međutim, radi veće točnosti rezultata preporučuje se magnetsku rezonancu upotrebljavati u kombinaciji s drugim tehnikama ⁽¹³⁹⁾.

S obzirom na to da spol osobe koja sudjeluje u procjeni može utjecati na marginu pogreške metode ⁽¹⁴⁰⁾, spol tražitelja čimbenik je koji treba uzeti u obzir prilikom odabira metode.

⁽¹³⁶⁾ George, J., Nagendran, J. i Azmi, K., „Comparison study of growth plate fusion using MRI versus plain radiographs as used in age determination for exclusion of overage football players” (Komparativna studija srastanja epifiznih ploča primjenom magnetske rezonance u odnosu na obične radiograme u svrhu utvrđivanja dobi radi isključenja nogometaša koji prelaze određenu dob), *Br J Sports Med*, (2012.), sv. 46., četvrto izdanje, str. 273–278, doi:10.1136/bjism.2010.074948.

⁽¹³⁷⁾ Joak, J. i George, J., „Age determination by magnetic resonance of the wrist in adolescent male football players” (Utvrdjivanje dobi magnetskom rezonancom zapešća kod muških nogometaša adolescenta), *British Journal of Sports Medicine*, (2007.), sv. 41., br. 1., str. 45–52.

⁽¹³⁸⁾ Joak, J. i George, J., „Age determination by magnetic resonance of the wrist in adolescent male football players” (Utvrdjivanje dobi magnetskom rezonancom zapešća kod muških nogometaša adolescenta), *British Journal of Sports Medicine*, (2007.), sv. 41., br. 1., str. 45–52.

⁽¹³⁹⁾ Serin, J., Rérolle, C., Pucheux, J., Dedouit, F., Telmon, N., Savall, F. i Saint-Martin, P., „Contribution of magnetic resonance imaging of the wrist and hand to forensic age assessment” (Doprinos snimanja zapešća i šake magnetskom rezonancom forenzičkoj procjeni dobi), *International Journal of Legal Medicine*, (2016.).

⁽¹⁴⁰⁾ Tscholl, P.M., Junge, A., Dvorak, J. i Zubler, V., „MRI of the wrist is not recommended for age determination in female football players of U-16/U-17 competitions” (Magnetska rezonanca zapešća ne preporučuje se za utvrđivanje dobi nogometašica na natjecanjima mlađih od 16 i 17 godina”, *Scand J Med Sci Sports*, (2015.), doi:10.1111/sms.12461.

Nedavni razvoji tehnologije usmjereni su na uporabu automatskog određivanja koštane dobi. Ta određivanja temelje se na medicinskom računalnom vidu i strojnom učenju. Tim razvojem tehnologije olakšana je klasifikacija snimki u faze i smanjeno je odstupanje između različitih promatrača i pojedinog promatrača (definirano u Prilogu 1., Pojmovnik).

Koljeno: na temelju srastanja epifizne ploče tijekom sazrijevanja koljena.

Sustav određivanja faza magnetskom rezonancom razvijen je za koljeno (Dedouit, 2012.)⁽¹⁴¹⁾. Njegova pouzdanost i valjanost za procjenu dobi ocijenjena je kod starosne skupine 10 – 30 godina i temelji se na sustavu koji ima pet faza. U izvješću se navodi visoka korelacija s dobi i dobro odstupanje između različitih promatrača i pojedinog promatrača, ali potrebna su dodatna istraživanja kako bi se taj pristup potvrdio.

Primjer iz prakse

Švedska – U Švedskoj se za postupak procjene dobi djece bez pratnje trenutačno upotrebljava magnetska rezonanca zglobova koljena zajedno s rendgenskim snimkama umnjaka. Medicinsku procjenu dobi provodi Švedski nacionalni odbor za forenzičku medicinu i uključuje dva različita pregleda. Prvi je panoramska rendgenska snimka umnjaka, a drugi snimka magnetske rezonance koljena. Oba su pregleda usmjerena na dobnu granicu od 18 godina. Snimke će analizirati dva neovisna stomatologa ili radiologa i oni bi se zajednički trebali dogovoriti o stupnju zrelosti u zoni rasta kako bi se analizom došlo do zadovoljavajuće osnove za konačnu procjenu dobi medicinskog ispitivača. Riječ je o integriranom mehanizmu zaštite i primjeni načela blagodatni sumnje.

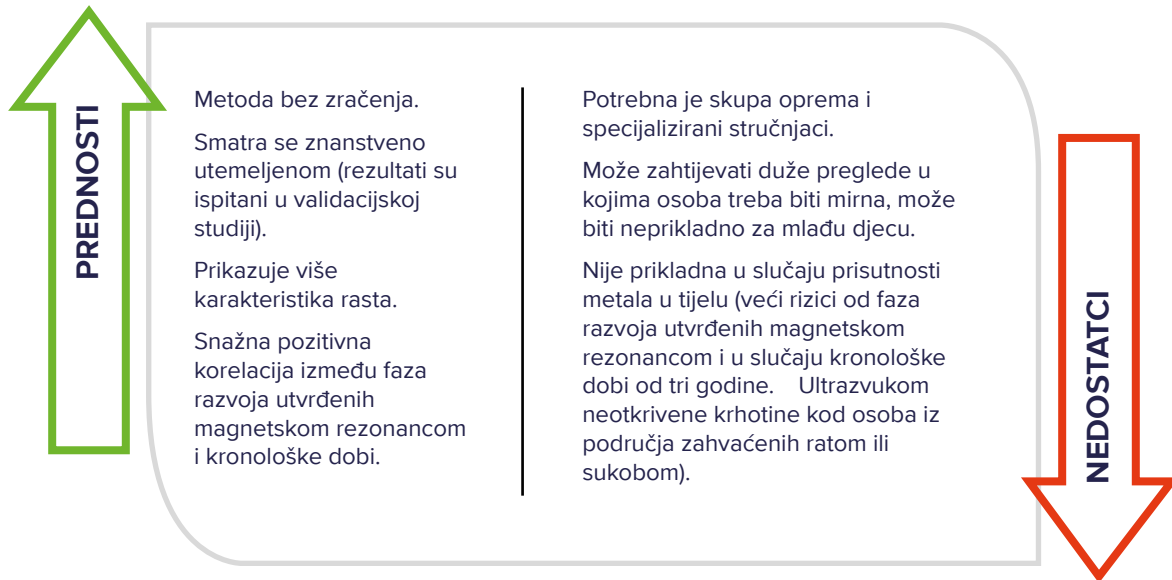
Procjena da je tražitelj stariji od 18 godina podrazumijeva i činjenicu da je korijen zuba dostigao konačnu razinu zrelosti, iako se ta razina razvoja uglavnom pojavljuje 1 – 2 godine nakon granice od 18 godina. Istražuje se ista razina zrelosti u zoni rasta (1 – 2 godine nakon granice od 18 godina) kada se radi o snimci magnetske rezonance koljena. To su dodatne zaštitne mjere radi boljeg odgovora na potrebu za održavanjem načela blagodatni sumnje kada je to potrebno.

Ključna kost: za ključnu kost provedeni su eksperimenti s pomoću sustava ocjenjivanja od četiri faze. Njima je pokazano da je procjena dobi moguća, ali da su potrebne referentne studije koje se odnose na magnetsku rezonancu. Nedavna istraživanja pokazala su pozitivnu korelaciju između faza razvoja utvrđenih magnetskom rezonancom i kronološke dobi⁽¹⁴²⁾. Međutim, promatranje bi zahtijevalo iskusnije promatrače nego što je slučaj s drugim

⁽¹⁴¹⁾ Dedouit, F. i Auriol, „Age assessment by magnetic resonance imaging of the knee: a preliminary study” (Procjena dobi s pomoću snimki magnetske rezonance koljena: preliminarna studija), *Forensic Science International*, (2012.), str. 217–232.

⁽¹⁴²⁾ 1. Hillewig, E., Degroote, J., Van der Paelt, T., Visscher, A., Vandemaele, P., Lutin, B., D’Hooghe, L., Vandriessche, V., Piette, M. i Verstraete, K., „Magnetic resonance imaging of the sternal extremity of the clavicle in forensic age estimation: towards more sound age estimates” (Magnetska rezonanca prsne strane ključne kosti u forenzičkoj procjeni dobi: prema pouzdanijim procjenama dobi), *Int J Legal Med.*, (2013.), sv. 127., treće izdanje, str. 677–689, doi:10.1007/s00414-012-0798-z.
2. Hillewig, E., De Tobel, J., Cuche, O., Vandemaele, P., Piette, M. i Verstraete, K., „Magnetic resonance imaging of the medial extremity of the clavicle in forensic bone age determination: a new four-minute approach” (Magnetska rezonanca medijalnog kraja ključne kosti u forenzičkom utvrđivanju koštane dobi: novi četverominutni pristup), *Eur Radiol.* (2011.), sv. 21., četvrto izdanje, str. 757–767, doi:10.1007/s00330-010-1978-1.

metodama s obzirom na to da može biti teško razlikovati početne faze od kasnijih faza okoštavanja.

Ultrazvuk

Medicinski ultrazvuk (poznat kao dijagnostička sonografija ili ultrasonografija) dijagnostička je tehnika snimanja koja se temelji na upotrebi ultrazvuka za pregled unutarnjih tjelesnih struktura kao što su tetive, mišići, zglobovi, krvne žile i unutarnji organi.

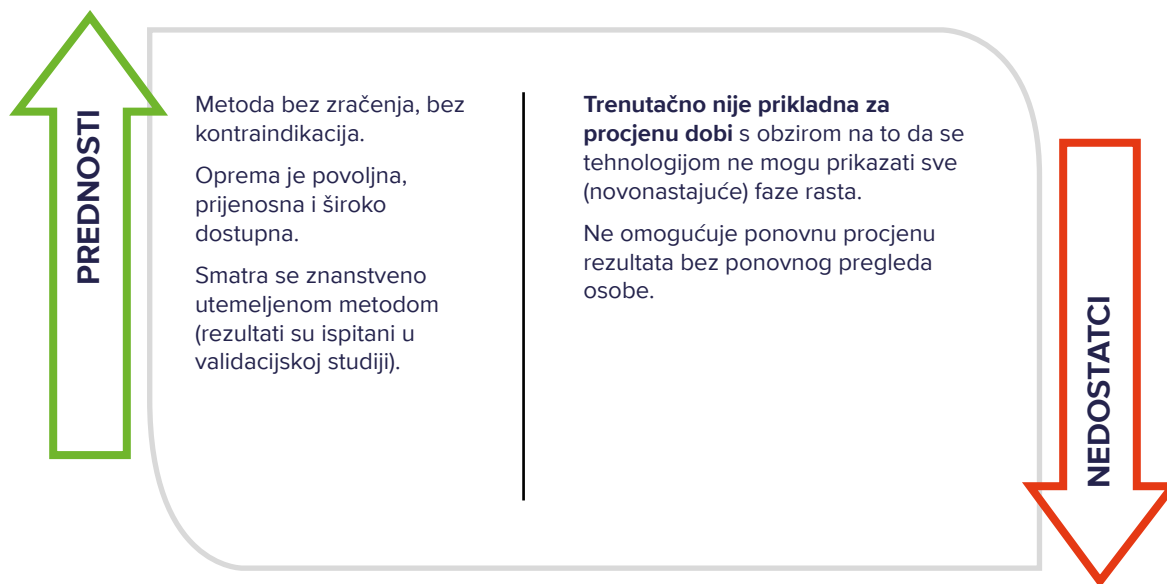
Ultrazvuk čine zvučni valovi frekvencija koje su više od onih koje ljudi mogu čuti (> 20 000 Hz). Ultrazvučne snimke, poznate i kao sonogrami, nastaju slanjem ultrazvučnih impulsa u tkivo s pomoću sonde. Zvuk se odbija od tkiva, a različita tkiva reflektiraju različite stupnjeve zvuka. Ti se zvukovi bilježe i operatoru prikazuju u obliku snimke. Ova metoda bez zračenja ispitivana je za potrebe procjene dobi na šaci i zapešću ⁽¹⁴³⁾, ključnoj kosti ⁽¹⁴⁴⁾ i bočnom grebenu zdjelice ⁽¹⁴⁵⁾.

⁽¹⁴³⁾ Mentzel, H.J., Vilser, C., Eulenstein, M., Schwartz, T., Vogt, S., Böttcher, J., Yaniv, I., Tsoref, L., Kauf, E. i Kaiser, W.A., „Assessment of skeletal age at the wrist in children with a new ultrasound device” (Procjena skeletne dobi zapešća kod djece s pomoću novog ultrazvučnog uređaja), *Pediatr Radiol*, (2005.), sv. 35., četvrto izdanje, str. 429 – 433; Khan, K.M., Miller, B.S., Hoggard, E., Somani, A. i Sarafoglou, K., „Application of ultrasound for bone age estimation in clinical practice” (Primjena ultrazvuka za procjenu koštane dobi u kliničkoj praksi), *J Pediatr*, (2009.), sv. 152., drugo izdanje, str. 243 – 247, doi:10.1016/j.jpeds.2008.08.018.

⁽¹⁴⁴⁾ Solimbach, F., Ramsthaler, F. i Verhoff, M.A., „Evaluation of the ossification of the medial clavicular epiphysis with a digital ultrasonic system to determining the age limit of 21 years” (Evaluacija okoštavanja medijalne epifize ključne kosti digitalnim ultrazvučnim sustavom radi utvrđivanja dobne granice od 21 godine), *Int J Legal Med.*, (2009.), sv. 123., treće izdanje, str. 241–245, doi:10.1007/s00414-009-0335-x.; Schulz, R., Zwiesigk, P., Schiborr, M., Schmidt, S. i Schmeling, A., „Ultrasound studies on the time course of clavicular ossification” (Ultrazvučne studije o vremenskom tijeku okoštavanja ključne kosti), *Int J Legal Med.*, (2008.), sv. 122., drugo izdanje, str. 163–167, doi:10.1007/s00414-007-0220-4.

⁽¹⁴⁵⁾ Schmidt, S., Schmeling, A., Zwiesigk, P., Pfeiffer, H. i Schulz, R. „Sonographic evaluation of apophyseal ossification of the iliac crest in forensic age diagnostics in living individuals” (Ultrazvučna procjena okoštavanja apofize bočnog grebena zdjelice u forenzičkoj dijagnostici dobi kod živih osoba), *Int J Legal Med.*, (2011.), sv. 125., drugo izdanje, str. 271–276, doi:10.1007/s00414-011-0554-9.

U tim je studijama dokazano da se procjena **ultrazvukom još uvijek ne bi trebala smatrati valjanom zamjenom za procjenu koštane dobi** s obzirom na to se faze rasta ne mogu uvijek prikazati.

Procjena fizičkog razvoja

Procjena fizičkog razvoja uključuje usporedbu visine, težine i stanja kože među pojedincima ili stanovništvom u odnosu na skup referentnih vrijednosti. Ovisno o praksi zemlje EU+, procjena fizičkog razvoja može uključivati opći fizički pregled radi opisa znakova stanja koje može utjecati na stupanj zrelosti.

Kada uključuje mjerenje i procjenu vidljivih znakova seksualne zrelosti, naziva se i **promatranje seksualne zrelosti**.

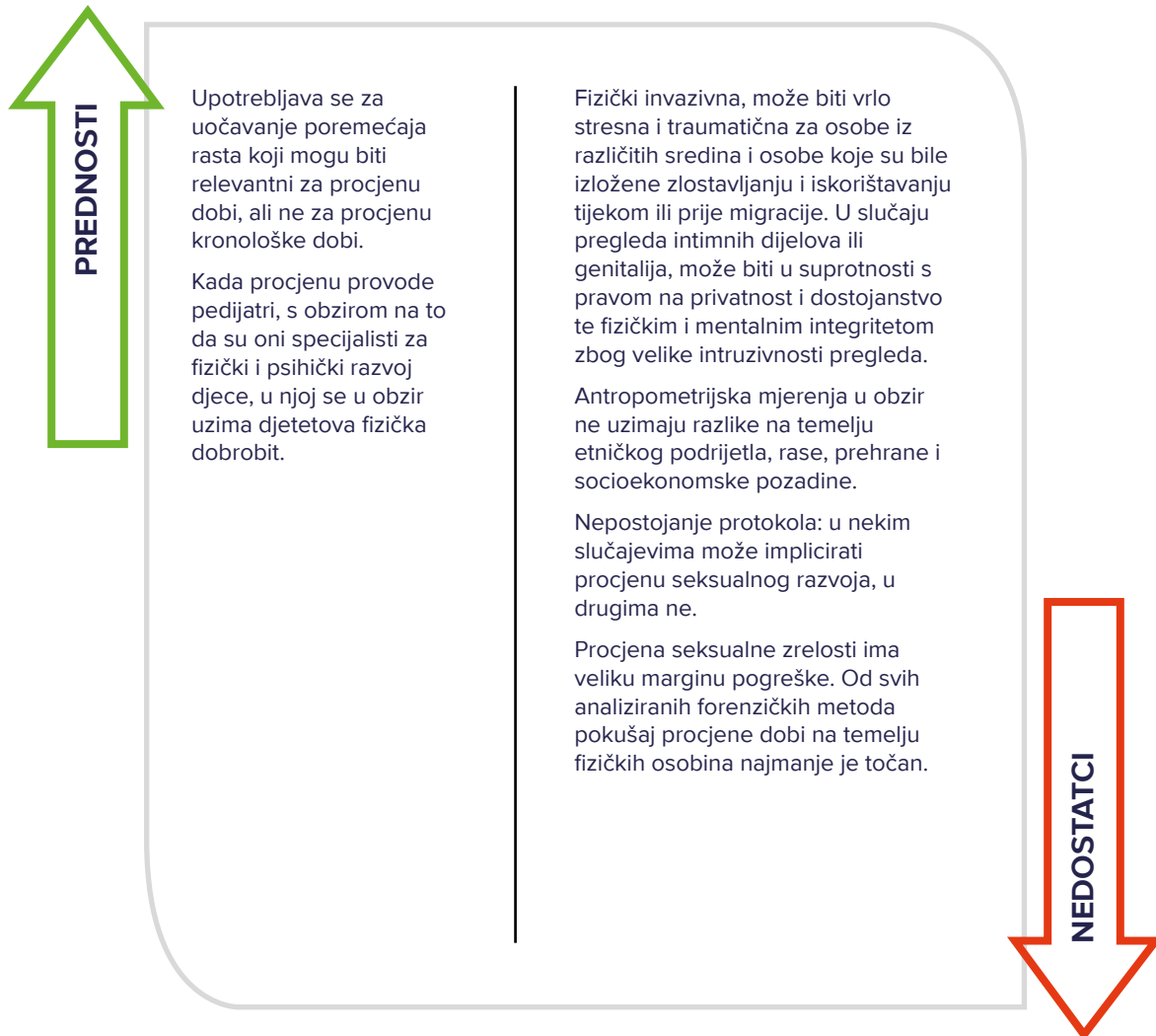
- Kod dječaka, pregled se temelji na razvoju penisa i testisa, stidnih dlaka, dlaka ispod pazuha, rasta brade i Adamove jabučice.
- Kod djevojčica, pregled je usredotočen na razvoj grudi, stidnih dlaka, dlaka ispod pazuha i oblika kukova. U prosjeku, djevojčice postižu potpunu seksualnu zrelost sa 16 godina, a dječaci sa 17 godina ⁽¹⁴⁶⁾.

Ovisno o praksi i pregledima koji se provode u određenim zemljama EU+, osim pedijatra, u pregledima mogu sudjelovati i drugi liječnici poput ginekologa.

⁽¹⁴⁶⁾ Za dodatne informacije: SCEP, Position paper on age assessment in the context of separated children in Europe (Dokument sa stajalištem o procjeni dobi u kontekstu razdvojene djece u Europi) (2012.); UNICEF, Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography (Prakse procjene dobi: pregled literature i analitička bibliografija); Schmeling i dr., Forensic age estimation in unaccompanied minors and young living adults' in Forensic medicine – From old problems to new challenges (Forenzička procjena dobi maloljetnika bez pratnje i živih mladih odraslih osoba u forenzičkoj medicini – od starih problema do novih izazova) (2011.); Schmeling i dr., Age estimation of unaccompanied minors – Part 1. General considerations" (Procjena dobi maloljetnika bez pratnje – prvi dio. Opća razmatranja), Forensic Science International (2006.). Na Kraljevskom Sveučilištu za pedijatriju i zdravlje djeteta zaključeno je da „općenito, nije moguće točno predvidjeti dob pojedinca antropometrijskim mjerenjem te se to ne bi trebalo niti pokušavati" (The King's Fund and the Royal College of Paediatrics and Child Health, (Kraljevski fond i Kraljevsko Sveučilište za pedijatriju i zdravlje djeteta)), 1999., str. 40).

Kako je prikazano u konačnim preporukama i u smjernicama, EASO smatra da se ni u kojem slučaju ne smije upotrebljavati ni jedna metoda koja uključuje skidanje do gola ili pregled genitalija u okviru promatranja seksualne zrelosti.

Medicinske metode (upotreba zračenja)

Rendgen

Rendgen, poznat kao „radiografija”, odašilje ograničeno zračenje (poznato kao elektromagnetski valovi) za stvaranje snimaka unutrašnjosti tijela u različitim nijansama crne i bijele boje. Razlog je taj što različita tkiva apsorbiraju različite količine zračenja. Kalcij u kostima u najvećoj mjeri apsorbira rendgenske zrake, pa kosti izgledaju bijelo. Masnoće i ostala meka tkiva apsorbiraju manje i izgledaju sivo. Zrak apsorbira najmanje, pa pluća izgledaju crno.

Skeletna dob određuje se na temelju faze razvoja kosti. Tim pregledima procjenjuju se razvojne faze na temelju srastanja/sazrijevanja određenih kosti. Glavne metode rendgena uključuju karpalni rendgen, rendgen ključne kosti, zubi ili kuka. Iako se u brojnim zemljama EU+ upotrebljavaju takve metode, ne primjenjuju se na isti način i često se upotrebljavaju različite kombinacije i/ili redosljed. Do raznolikosti praksi dolazi zbog činjenice da su postupci

procjene dobi uvelike određeni nacionalnim zakonodavstvom, a ti se postupci razvijaju kroz nacionalnu sudsku praksu.

Karpalni rendgen (šake/zapešće)

Sastoji se od procjene oblika, veličine koštanih elemenata i stupnja epifiznog okoštavanja na temelju radiografske snimke ruke. Snimka se uspoređuje sa sljedećim.

1. Radiografskim atlasom koji se sastoji od standardnih snimaka relevantne dobi i spola radi određivanja faze razvoja. Za ovaj je pristup Greulichov i Pyleov atlas postao standardna referencija. Ova metoda rezultat je studije iz 1935. kojom se nastojala procijeniti koštana zrelost, a ne ocijeniti dob, te u njoj razlike među rasama ili socioekonomske razlike nisu uzete u obzir.
2. Pojedinačnim kostima (metoda jedne kosti) gdje se stupanj zrelosti određuje za pojedinačne kosti i kombinira radi izračuna cjelokupne faze zrelosti. Za ovaj se pristup kao glavna referencija upotrebljava Tanner-Whitehouseov pristup (postoji u tri izdanja). Drugo izdanje temelji se na procjeni koštane zrelosti i predviđanju visine odrasle osobe. Svaka od 20 kosti u ruci pojedinačno se uspoređuje s nizom snimki razvoja te određene kosti. Referentni standardi utvrđeni su 1950-ih i 1960-ih godina. U prosjeku razvoj kosti ruke završava u dobi od 17 godina za djevojke i 18 godina za dječake ⁽¹⁴⁷⁾.

Dok etničko podrijetlo nema značajan utjecaj na stope okoštavanja, socioekonomski status ključan je čimbenik koji utječe na stopu okoštavanja. Visoki socioekonomski status ubrzava stope okoštavanja, a nizak socioekonomski status usporava okoštavanje. Slijedom toga, primjena rendgenskih standarda na pojedince s nižim socioekonomskim statusom dovodi do podcjenjivanja dobi osobe. To se smatra prihvatljivim s obzirom na to da ne bi trebalo imati štetan učinak na osobu koju se pregledava ⁽¹⁴⁸⁾.

Rendgen ključne kosti

Ova metoda uključuje procjenu srastanja ključne kosti. Da bi se utvrdilo da se radi o odrasloj osobi, treba doći do srastanja obiju ključnih kostiju pojedinca. Tradicionalni sustavi klasifikacije razlikuju četiri faze razvoja, a posljednja je faza sada podijeljena u dvije dodatne faze. (Ako je srastanje dovršeno i vidljiv je ožiljak, može se pretpostaviti da se, u slučaju žena, radi o osobi koja ima barem 20 godina, a u slučaju muškaraca o osobi od barem 21 godine.) Potpuno

⁽¹⁴⁷⁾ Za dodatne informacije: Tanner, J.M. i dr., „Reliability and validity of computer-assisted estimates of Tanner-Whitehouse skeletal maturity (CASAS): comparison with the manual method” (Pouzdanost i valjanost računalno potpomognutih procjena skeletne zrelosti metodom Tanner-Whitehouse (CASAS): usporedba s ručnom metodom), Karger, (1994.), sv. 42., br. 6.; Frisch, H. i dr., „Computer-aided estimation of skeletal age and comparison with bone age evaluations by the method of Greulich-Pyle and Tanner-Whitehouse” (Računalno potpomognuta procjena skeletne dobi i usporedba s procjenama koštane dobi metodom Greulich-Pyle i Tanner-Whitehouse), *Pediatric Radiology* (1996.), sv. 26., treće izdanje, str. 226–231; Gertych, A. i dr., „Bone age assessment of children using a digital hand atlas” (Procjena koštane dobi djece s pomoću digitalnog atlasa šake), *Computerised Medical Imaging and Graphics* (2007.), sv. 31., četvrto i peto izdanje, str. 322–331.

⁽¹⁴⁸⁾ Schmeling, A., Garamendi, P.M., Prieto, J.L. i Landa, M. I., „Forensic age estimation in unaccompanied minors and young living adults”, in *Forensic medicine – From old problems to new challenges*” (Forenzička procjena dobi maloljetnika bez pratnje i živih mladih odraslih osoba u forenzičkoj medicini – od starih problema do novih izazova), profesor Duarte Nuno Vieira (Ed.), InTech, (2011.), dostupno na <http://cdn.intechopen.com/pdfs-wm/19163.pdf>.

srastanje ključne kosti s ožiljkom koji se više ne vidi prvi je put uočljivo kod oba spola najranije u dobi od 26 godina ⁽¹⁴⁹⁾.

Dentalni rendgen

Ova metoda uključuje proučavanje rendgena zubi, poznatog kao ortopantomogram. Koštani razvoj mjeri se kroz sekvencijske promjene u nicanju i strukturi zubi tijekom rasta u djetinjstvu. Do 16 – 20 godina starosti u potpunosti su oblikovani svi zubi osim trećih kutnjaka (umnjaka). U toj fazi ti zubi pokazuju širok raspon razvoja krune i korijena.

Dvije glavne metode jesu sljedeće:

1. 3. Gleiser i Hunt (1955.) ⁽¹⁵⁰⁾ opisali su razvoj zuba u 15 faza;
2. 4. Demirjian (1973.) ⁽¹⁵¹⁾ opisuje razvoj zuba u osam faza, tijekom kojeg je svakoj fazi rasta zuba dodijeljena ocjena u skladu sa statističkim modelom ⁽¹⁵²⁾.

U pogledu nicanja i mineralizacije trećih kutnjaka, utvrđeno je da je u afričkih crnaca prisutan ubrzani razvoj u usporedbi s Europljanima. Suprotno tomu, relativno kašnjenje u razvoju može se zabilježiti kod Azijata. Iz tog bi se razloga za procjenu razvoja trećih kutnjaka u praksi procjene dobi trebale upotrebljavati referentne studije koje se odnose na određenu skupinu stanovništva ⁽¹⁵³⁾.

Unatoč velikim varijacijama, u različitim studijama navedeno je da je razvoj trećeg kutnjaka vjerojatno najbolji način razlikovanja odrasle osobe i djeteta i trebao bi biti jedan od najčešće upotrebljavanih postupaka procjene dobi za pojedince u kasnim tinejdžerskim godinama.

⁽¹⁴⁹⁾ Za dodatne informacije: Schmeling, A. i dr., „Studies on the time-frame for ossification of the medial clavicular epiphyseal cartilage in conventional radiography” (Studije o vremenskom okviru okoštavanja medijalne epifizne hrskavice ključne kosti u konvencionalnoj radiografiji), *International Journal of Legal Medicine*, 2004., sv. 118., br. 1., str. 5–8.

⁽¹⁵⁰⁾ Gleiser, I. i Hunt, E. E. „The permanent mandibular first molar: its calcification, eruption and decay” (Prvi trajni donji kutnjaci: kalcifikacija, nicanje i kvarenje), *Am. J. Phys. Anthropol.* (1955.), sv. 13., str. 253–283, doi:10.1002/ajpa.1330130206.

⁽¹⁵¹⁾ Demirjian, A., Goldstein, H. i Tanner, J. M., „A new system of dental age assessment” (Novi sustav dentalne procjene dobi), *Human Biology* (1973.), sv. 45., br. 2., str. 211–227, dostupno na: <http://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/cmm/migrated/documents/dental-age-assessment.pdf>.

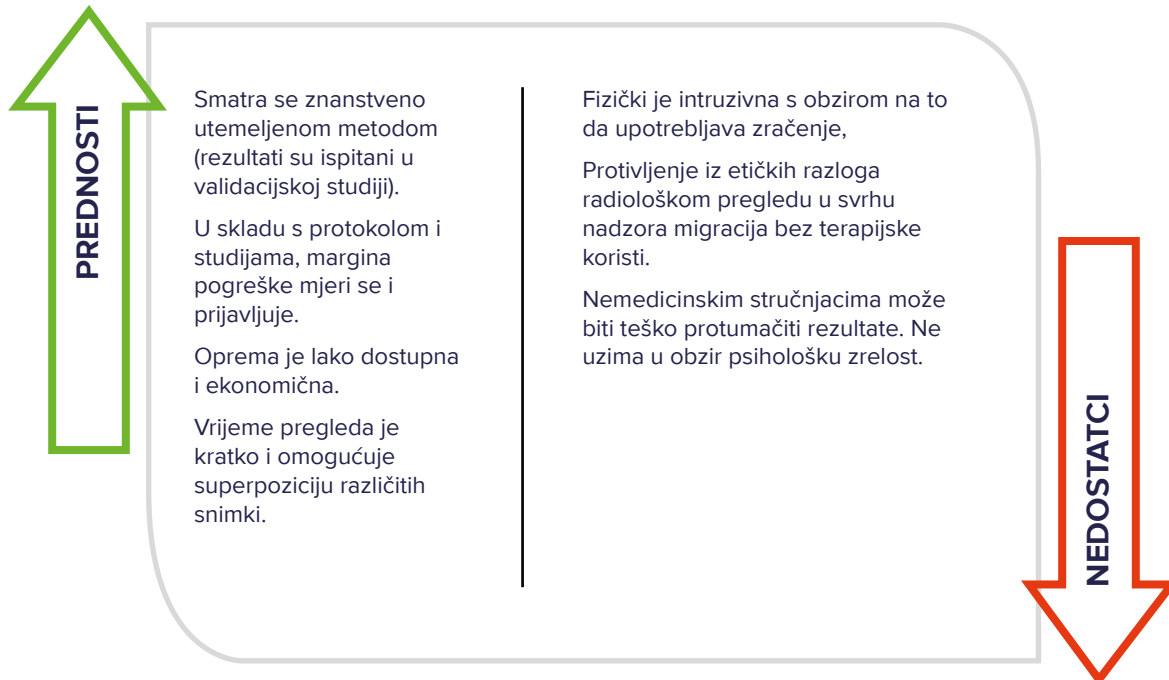
⁽¹⁵²⁾ Za dodatne informacije: (i dr.), „Assessment of dental maturity of Brazilian children age 6 to 14 years using Demirjian’s method” (Procjena dentalne zrelosti djece u Brazilu u dobi od 6 do 14 godina upotrebom Demirjianove metode), *Int J Paediatr Dent* (2002.), sv. 12., br. 6., str. 423–428; Liversidge, H.M., „The assessment and interpretation of Demirjian, Goldstein and Tanner’s dental maturity” (Procjena i tumačenje dentalne zrelosti prema Demirjšanu, Goldsteinu i Tanneru), *Ann Hum Biol.* (2012.), sv. 39., peto izdanje, str. 412–431, doi:10.3109/03014460.2012.716080.

⁽¹⁵³⁾ Olze, A., Schmeling, A., Taniguchi, M., Maeda, H., van Niekerk, P., Wernecke, K-D. i Geserick, G., „Forensic age estimation in living subjects: the ethnic factor in wisdom tooth mineralization” (Forenzička procjena dobi kod živih osoba: etnički faktor u mineralizaciji umnjaka), *Int J Legal Med*, (2004.), sv. 118., str. 170–173; Olze, A., van Niekerk, P., Ishikawa, T., Zhu, B.L., Schulz, R., Maeda, H. i Schmeling, A., „Comparative study on the effect of ethnicity on wisdom tooth eruption” (Komparativna studija utjecaja etničke pripadnosti na nicanje umnjaka), *Int J Legal Med*, (2007.), sv. 121., str. 445–448.

Rendgen zdjelične kosti

S obzirom na to da se položaj kosti mijenja kako se osoba približava odrasloj dobi ⁽¹⁵⁴⁾, skeletna dob može se utvrditi pojavom određenih kostiju zdjelice.

Primjeri iz prakse

Finska – Medicinsku procjenu dobi kojom se utvrđuje dob tražitelja provodi Odjel za forenzičku medicinu Sveučilišta u Helsinkiju na zahtjev policije, službe za granični nadzor ili finske službe za imigraciju. Metode koje se upotrebljavaju jesu pregled zubi, karpalni rendgen i rendgen zubi. Dva stručnjaka sastavljaju zajedničku procjenu. Barem je jedan od stručnjaka zaposlenik Odjela za forenzičku medicinu Sveučilišta u Helsinkiju. Stručnjaka može odobriti liječnik ili ovlašteni stomatolog s potrebnim kompetencijama.

Nizozemska – Medicinskom procjenom dobi ne želi se utvrditi dob tražitelja, već je namijenjena razlikovanju odrasle osobe i osobe koja bi mogla biti maloljetna. U tom pogledu analizira se rendgen šake/zapešća. Ako zapešće nije u potpunosti sraslo, pregled završava i tražitelja se smatra maloljetnikom. Ako je u potpunosti sraslo, snimaju se dodatne (tri) rendgenske snimke ključne kosti. Dva neovisna radiologa odvojeno moraju doći do zaključka o tome da su obje ključne kosti srasle. Još jedan stručnjak (forenzički antropolog), nakon što pribavi zaključke obaju radiologa, donosi odluku na temelju njihovih rezultata. U slučaju nejasnih rezultata ili neslaganja u izvješćima radiologa, tražitelja se smatra maloljetnikom. Protiv odluke može se izjaviti pravni lijek.

⁽¹⁵⁴⁾ Za dodatne informacije: Schmeling, A. i dr., „Age estimation of unaccompanied minors – Part 1. General considerations” (Procjena dobi maloljetnika bez pratnje – prvi dio. Opća razmatranja), *Forensic Science International* (2006.); Schmidt, S. i dr., „Sonographic evaluation of apophyseal ossification of the iliac crest in forensic age diagnostics in living individuals” (Ultrazvučna procjena okoštavanja apofize bočnog grebena zdjelice u forenzičkoj dijagnostici dobi kod živih osoba), *International Journal of Legal Medicine* (2011).

(c) Dodatna razmatranja

Magnetska rezonanca, rendgen i kompjuterizirana tomografija (CT/CAT) različite su metode koje se upotrebljavaju za snimanje rasta kosti. Te snimke uspoređivat će se s referentnim studijama radi utvrđivanja faze razvoja rasta kojoj snimka odgovara i kako bi se potencijalno utvrdio raspon dobi povezan s tom fazom rasta.

Magnetska rezonanca

- Kombinira snažan magnet s naprednim računalnim sustavom i radijskim valovima radi izrade točnih, detaljnih snimki organa i tkiva, kostiju i drugih unutarnjih tjelesnih struktura. Za snimanje poprečnog presjeka, magnetska rezonanca koristi se magnetskim poljima i radijskim frekvencijama.
- Prikladno za snimanje organa, mekog tkiva i unutarnjih struktura.
- Bez zračenja.

Rendgen

- Rendgen upotrebljava ograničenu količinu zračenja koje prolazi kroz tijelo radi dobivanja jedne snimke anatomije ispitanika.
- Gusti objekti, kao što su kosti, blokiraju zračenje i bijele su boje na rendgenskoj slici.
- Uključuje zračenje.

CT/CAT

- Pregled koji kombinira rendgenske zrake s računalom radi pregleda poprečnog presjeka tijela od 360 stupnjeva s pomoću višestrukih rendgenskih snimki snimljenih pod različitim kutovima.
- Prikladno za snimanje kosti, mekog tkiva i krvnih žila istodobno. Radiologu pruža pojedinosti o koštanim strukturama ili ozljedama. Zbog izlaganja zračenju, CT se ne preporučuje trudnicama ili djeci osim ako je to apsolutno nužno.

Drugi važan čimbenik koji treba uzeti u obzir jesu najnovija dostignuća u upotrebi računalno potpomognutog tumačenja rendgenskih snimki ili snimki magnetske rezonance. Svrha tog softvera jest smanjivanje razlika između pojedinog promatrača i različitih promatrača (nazivaju se različitim ocjenjivačima) kako bi se ista snimka kategorizirala na isti način unatoč mogućim pogreškama u očitavanju pojedinog promatrača (isti promatrač očitava istu snimku u različitim trenutcima) ili različitih promatrača (različiti promatrači očitavaju istu snimku).

Ured za publikacije
Europske unije

